electrice și termice și, concomitent, pentru reutilarea și reconstrucția a 158 de centrale electrice și a 163 de obiective din rețeaua de aprovizionare cu energie electrică de origine hidraulică și termică. Efortul susținut, care se depune în acest sector, poate fi măsurat după faptul că, numai în anul care a trecut, au fost date în funcțiune 45 de agregate electrice, între care marile capacități ale centralelor atomoelectrice de la Balakovsk, Zaporojsk și Hmelnitzki, blocurile energetice de mare putere de la hidrocentralele Surgutsk-2, Permsk, Novo-Angrensk, Tahiatash și Mariisk, la care se adaugă noile capacități ale centralelor termoelectrice din Moscova, Leningrad, Minsk și alte mari centre urbane.

Concomitent cu aceste realizări, preocupările factorilor de răspundere din sectorul energetic sînt orientate spre rentabilizarea producției de energie electrică, spre transpunerea în viață a obiectivului trecerii tuturor întreprinderilor din acest sector în sistemul autogestiunii și autofinanțării. În cadrul acestui proces, o preocupare aparte o constituie rezolvarea problemei aprovizionării cu cărbune de calitate a termocentralelor, punerea la punct a unor tehnologii adecvate în acest domeniu, pentru a se remedia situația actuală în care, din cauza calității necorespunzătoare a cărbunilor folosiți, într-o serie de centrale pierderile anuale în sectorul energetic depășesc 600 milioane ruble. Noul mecanism economic — declara recent într-un interviu A. Maioreț, ministrul sovietic al energeticii și electrificării — trebuie să stimuleze inițiativa colectivelor de muncă și să asigure o legătură strînsă între remunerare și rezultatele finale ale muncii.

Apare semnificativ faptul că — deși U.R.S.S. dispune de resurse energetice uriașe, deține locuri de frunte pe plan mondial la producția de țiței, cărbune, gaze naturale, energie hidro și atomică — guvernul țării, cercetătorii sovietici se preocupă, de pe acum, de identificarea de noi resurse, de conservarea și economisirea energiei, de punerea la punct a unor surse netradiționale, mai rentabile pentru unele zone, de valorificare a potențialului energetic imens al Siberiei și Orientului Îndepărtat, care va deține o pondere tot mai mare în balanța energetică a Uniunii Sovietice. Ca obiectiv imediat, s-a stabilit ca producătorii de energie din estul țării să fie interconectați în cadrul „Sistemului energetic unit al Extremului Orient", care, la rîndul său, va fi racordat la sistemul energetic național unic, ceea ce va permite aprovizionarea fără întreruperi a punctelor populate, a întreprinderilor industriale și agricole din extremitatea estică a U.R.S.S., crearea unor rezerve energetice în caz de situații neprevăzute și, de asemenea, posibilități de export în unele țări vecine. În vederea materializării acestor orientări, se lucrează intens pentru terminarea construirii celei de-a doua hidrocentrale de la Bureisk (cu termen de intrare în funcțiune în 1990), se apropie darea în funcțiune a hidrocentralei Kolima, una din puținele de acest gen, situată în zona înghețului veșnic, sînt în curs de elaborare planurile de construire a unei centrale hidroelectrice, în cooperare cu R.P. Chineză, pe fluviul Amur, și alte proiecte. Tot în Extremul Orient se va continua construirea de centrale termoelectrice, între altele fiind prevăzute asemenea obiective la Habarovsk, Komsomolsk pe Amur, Vladivostok, Ussuriisk, Cita, Magadan, care vor folosi cărbunele de înaltă calitate descoperit la Neriunghinsk, Eroveț, Urgalsk, Lucegorsk și în alte zone. În Extremul Orient sovietic, se intenționează, de asemenea, construirea a două noi atomocentrale — una pe rîul Amgun și alta în Primorie.

În baza hotărîrilor conducerii de partid și de stat sovietice, se acordă o atenție sporită rezolvării, în mod corespunzător, a nevoilor sociale ale populației țării. Din multitudinea de preocupări, măsuri și realizări din acest sector, se cuvine, credem, să fie menționate programul „familia tînără", amplu dezbătut de autoritățile municipale și colectivele de oameni ai muncii din capitala sovietică. Acest program, elaborat de o serie de institute care se ocupă de demografie și probleme sociale, inclusiv cele ale familiei, este conceput pînă în anul 2000 și vizează sprijinirea, pe diferite căi, a familiilor tinere, sub 30 de ani ca medie a vîrstei căsătoriților, în număr de peste 350 000, în prezent, în orașul Moscova și care vor ajunge la circa 410 000 în anul 2000. Între altele, proiectul vizează sprijinirea de către autoritățile orășenești, de sindicate și de întreprinderile și instituțiile în care își desfășoară activitatea tinerii căsătoriți, a acestei categorii a populației, pentru rezolvarea problemei locuințelor, a diferitelor servicii, îngrijirii și educării copiilor etc. Programul are în vedere rezolvarea problemelor sesizate la recenta Conferință Unională a P.C.U.S., care a constatat că, în Uniunea Sovietică, există, în prezent, aproximativ patru milioane de familii tinere care au nevoie urgentă de o îmbunătățire radicală a condițiilor de locuit. Situația este deosebit de acută, pe acest plan, la Moscova, unde, potrivit statisticilor publicate de presa sovietică, 52,4 la sută din tinerii căsătoriți locuiesc împreună cu părinții (media pe țară este de 42,6 la sută).

Pe listele pentru obținerea de locuințe prin Sovietul de deputați al Capitalei sînt înscrise, în prezent, 56 000 de familii tinere. Se prevede ca, pînă la finele acestui secol, fiecare familie din Moscova să dispună de o locuință proprie.

...Programe și proiecte însuflețitoare, aflate în preocupările factorilor de decizie și ale specialiștilor, ale oamenilor muncii sovietici, care alături de multe altele definesc diversitatea și amploarea proceselor de dezvoltare, de înnoire a vieții social-economice din țara vecină și prietenă.

Tradiționale raporturi de prietenie și conlucrare

Munca și realizările popoarelor Uniunii Sovietice sînt cunoscute și apreciate în România, ea însăși angrenată într-o vastă operă de edificare cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate.

După cum este cunoscut, între cele două țări și popoare vecine, între partidele lor comuniste, sentimentele de prețuire și stimă reciprocă se întemeiază pe legături profunde și trainice de prietenie, pe o amplă și fructuoasă colaborare, izvorîte din respectul neabătut al noilor principii de relații — respectul suveranității și independenței naționale, deplina egalitate în drepturi, neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc. Determinante în dezvoltarea continuă, pe cele mai diverse planuri, a raporturilor de prietenie și rodnică conlucrare româno-sovietice s-au vădit a fi frecventele întîlniri la nivel înalt, convorbirile și înțelegerile convenite între tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășul Mihail Gorbaciov, secretar general al C.C. al P.C.U.S., acestea conferind, de fiecare dată, noi și puternice impulsuri legăturilor reciproce, amplificării colaborării în plan politic, în domeniul schimburilor economice, pe tărîm tehnico-științific, cultural etc.

Oamenii muncii din România, întregul nostru popor așteaptă cu viu interes vizita oficială de prietenie pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, urmează să o întreprindă, în curînd, în Uniunea Sovietică, la invitația C.C. al P.C.U.S. și a Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., nutrind profunda convingere că aceasta va reprezenta un moment nou, de cea mai mare însemnătate, în dezvoltarea raporturilor prietenești bilaterale, în beneficiul reciproc, al cauzei socialismului și păcii.

CIPRU

28 de ani de independență

În fiecare an, în prima zi a lunii octombrie, poporul cipriot sărbătorește un eveniment important al istoriei sale — dobîndirea independenței. Actul de la 1 octombrie a însemnat împlinirea aspirațiilor de dezvoltare liberă, de sine stătătoare a locuitorilor frumoasei insule mediteraneene, lăsînd, în același timp, drum deschis pentru intensificarea eforturilor în vederea înscrierii țării pe calea emancipării economice și a depășirii, în acest mod, a dificultăților moștenite din perioada dominației coloniale.

Din păcate, o serie de evenimente tragice, regretabile, au afectat grav progresul și prosperitatea țării și consolidarea independenței și suveranității tînărului stat, creînd o stare de încordare între cele două comunități — greacă și turcă —, transformînd Ciprul într-un focar de tensiune internațională.

Eforturile în vederea soluționării juste și durabile a problemei cipriote, desfășurate cu participarea secretarului general al O.N.U., au fost reluate în acest an, după o întrerupere destul de îndelungată. Reluarea dialogului intercomunitar și negocierile ce se desfășoară în prezent între președintele cipriot, Ghiorghios Vassiliou, și liderul comunității cipriote-turce, Rauf Denktaș, cu participarea reprezentantului secretarului general al ONU, pun în evidență că singura cale viabilă de soluționare a diferendelor, oricît de anevoioasă ar fi ea, este cea politică, a tratativelor, cadrul propice pentru ajungerea la acorduri.

România și Cipru, țări europene balcanice, întrețin relații de colaborare pe multiple planuri, factorul decisiv în amplificarea și diversificarea acestor raporturi fiind întîlnirile la nivel înalt de la Nicosia și București.

Țara noastră, președintele Nicolae Ceaușescu se pronunță pentru reglementarea problemei cipriote de către cipriotii înșiși, la masa tratativelor, astfel încît să se creeze condițiile unei conviețuiri pașnice între cele două comunități, să se asigure unitatea și independența Ciprului, dezvoltarea sa democratică, cu convingerea că o asemenea soluție ar corespunde pe deplin intereselor păcii și securității în Balcani, în Europa și în întreaga lume.

SANTIAGO DE CHILE

Înainte de referendum

La 5 octombrie, în Chile urmează să aibă loc un important referendum, care polarizează — mai mult decît orieare alt eveniment din ultimii ani — atenţia ansamblului forţelor politice şi sociale naţionale. Populaţia este chemată să se pronunţe asupra deciziei juntei militare, care l-a desemnat pe generalul Augusto Pinochet drept candidat unic la preşedinţia ţării, pentru un nou mandat de opt ani.

Referendumul de miercurea viitoare se defineşte prin cîteva date specifice, în măsură să explice reacţia puternică — faţă de acest eveniment — la nivel naţional, amplele controverse stîrnite, mobilizarea guvernului militar şi a cercurilor care îl sprijină, pe de o parte, şi a forţelor de opoziţie, aflate într-un considerabil efort de unitate, pe de altă parte. În sine, referendumul cheamă populaţia să se pronunţe prin „da" sau „nu" asupra candidaturii prezidenţiale propuse de junta comandanţilor militari. În fapt, este vorba de continuitatea, sau nu, a actualului regim militar, instalat în Chile după lovitura de stat de la 11 septembrie 1973, care a dus la răsturnarea guvernului constituţional al preşedintelui Salvador Allende. Un posibil „da" majoritar, în cadrul votului, ar însemna un nou mandat prezidenţial pentru generalul Augusto Pinochet, pe perioada 1989—1997. Un răspuns negativ, din partea electoratului, echivalează cu organizarea de alegeri prezidenţiale propriu-zise, în anul viitor, concomitent cu un scrutin legislativ, destinat formării unui parlament al ţării, al cărui rol îl îndeplineşte în prezent junta militară.

Acest calendar politic al guvernului se încadrează în programul de „normalizare" internă, conceput de regimul militar la cîţiva ani de la instalarea sa la putere. În virtutea sa, în noiembrie 1980, a avut loc un prim referendum, prin care a fost aprobată Constituţia în vigoare, elaborată de aceeaşi conducere militară. Noul text de lege — respins ferm de forţele progresiste şi democratice — stabilea, începînd de la 11 martie 1981, o perioadă prezidenţială de opt ani, timp în care s-au aflat în vigoare o serie de „prevederi temporare". Acestea permiteau rămînerea generalului Augusto Pinochet în funcţia de preşedinte (asumată în decembrie 1974), fără organizarea de alegeri în acest sens, decretarea, de către şeful statului, a stării de asediu (cu limitarea drastică a libertăţilor publice, pe care o presupune), existenţa listelor de exilaţi şi proscrişi politici, exercitarea, de către înalţii comandanţi militari, a funcţiilor puterii legislative etc. Dat fiind caracterul „temporar" al acestor „prevederi", ele ar urma să dispară în cazul aprobării, la referendumul de la 5 octombrie, a unui nou mandat prezidenţial pentru generalul Pinochet.

În perspectiva actualului plebiscit, prevăzut de asemenea prin Constituţie, viaţa politică chiliană a înregistrat, în ultimele luni, o atmosferă din ce în ce mai tensionată. În primul rînd, prin accentuarea şi lărgirea reacţiei populare de protest faţă de tendinţele de continuitate la putere a regimului militar. Această amplă mişcare angrenează partide politice, organizaţii sindicale, studenţeşti, profesionale, reprezentanţi ai clerului, care denunţă politica represivă a autorităţilor şi structurile de putere create în cei 15 ani de regim militar, chemînd la o mobilizare cît mai eficientă în sprijinul unui ferm „nu" la proiectatul referendum. A fost, de altfel, creat „Comandamentul pentru NU", care regrupează 16 partide politice, reprezentînd un vast spectru de orientări, şi care se opune „încercării clare de perpetuare a puterii discreţionare", ca şi „acestei farse electorale clasice". Manifestaţii populare de amploare au avut loc în Parcul Bandera, la chemarea alianţei „Stînga Unită" (din care face parte şi partidul comunist), cu participarea a peste o sută de mii de persoane; de asemenea, la 25 septembrie, s-a desfăşurat, la Santiago de Chile, un „marş pentru pace", la care participanţii, ţinîndu-se de mînă, într-o simbolică unitate, au format un adevărat lanţ viu în jurul capitalei, pe o distanţă de 58 de kilometri ; la 21 septembrie, au plecat, pe de altă parte, manifestanţii la marele „marş naţional al speranţei", care, început la Arica (în nordul ţării) şi la Puerto Montt (în extremul sudic), va ajunge, parcurgînd peste 3 000 de kilometri şi circa 50 de localităţi, la Santiago de Chile, la 2 octombrie.

Aceste acţiuni de vastă unitate populară se desfăşoară concomitent cu seria demonstraţiilor care se succed în capitala ţării

---

Marea Britanie, C.E.E. şi prerogativele suveranităţii

Unele declaraţii, care au atras atenţia în timpul verii şi au stîrnit controverse în sinul C.E.E., au reapărut săptămîna trecută într-o formă şi mai limpede. De multă vreme — practic, sub o formă sau alta, îndată după aderare — Marea Britanie a refuzat să se alinieze celorlalte ţări membre într-o serie amplă de măsuri introduse sau promovate de C.E.E. După preluarea puterii de către Margaret Thatcher, elementele acestei „particularizări" s-au întărit, Londra refuzînd să se alăture sistemului monetar vest-european, insistînd pentru o reformă agrară, considerînd contribuţia sa la buget drept exagerată în raport cu beneficiile ş.a. Argumentele au fost, întotdeauna, prezervarea suveranităţii naţionale şi, de regulă, chiar partidele opoziţiei sprijineau punctele de vedere exprimate de premier.

În 1985, pe vremea cînd Piaţa comună nu se lărgise la numărul actual de membri, s-a căzut de acord asupra unui amendament la Tratatul de la Roma din 1957, prin care se stabilea, drept obiectiv pentru anul 1992, crearea unei pieţe interne „fără frontiere, cu liberă circulaţie a bunurilor, serviciilor şi capitalului". Ideea acestui amendament a constat în crearea, cu adevărat, a unei „pieţe comune", deoarece, aşa cum se prezintă acum C.E.E., legăturile existente sînt departe de cele dorite, în ţările membre există standarde diferite, nu există o monedă comună (cu „ECU" se operează numai fictiv) ş.a. Marea Britanie a semnat amendamentul, dar a precizat că, în afara creării unei pieţe comune, se va opune oricărei încercări de „federalizare" a Europei occidentale.

Pe măsură ce organismele C.E.E. încep să ofere imaginea a cum va arăta situaţia începînd cu 1992, guvernul britanic nu-şi ascunde reticenţa. În iulie, după ce Jacques Delors, preşedintele Comisiei C.E.E., declara că, în zece ani, aproximativ 80 la sută din deciziile politice, economice şi sociale în C.E.E. vor fi luate la Bruxelles, reacţia britanică n-a întîrziat. „Nu cred că (J. Delors) ar fi trebuit să spună aceasta. Orice schimbare a Tratatului (de la Roma) trebuie aprobată de fiecare parlament în parte. Eu sînt răspunzător faţă de propriul meu parlament şi faţă de poporul meu, speriat de asemenea declaraţii" ; „nu este posibil să se creeze (un fel de) Statele Unite ale Europei" (occidentale), datorită în primul rînd diferenţelor istorice şi lingvistice marcante dintre ţările membre. Premierul a precizat, atunci, cărora dintre ideile avansate la Bruxelles li se opune, iar, săptămîna trecută, cu prilejul turneului întreprins în trei ţări vest-europene, a revenit asupra acestor opoziţii.

Pronunţînd un discurs la Bruges, Margaret Thatcher a avertizat C.E.E. împotriva creării unui „superstat european". „O cooperare mai strînsă nu presupune ca puterea să fie centralizată la Bruxelles sau ca hotărîrile să fie luate de un organ administrativ", a spus premierul. „C.E.E. este o manifestare a identităţii (vest)-europene, dar nu singura". Premierul respinge complet politica de integrare, aşa cum este ea acum definită, precum şi ideea desfiinţării frontierelor naţionale. „Este necesar să prevenim deplasarea drogurilor, teroriştilor şi imigranţilor ilegali", ceea ce nu s-ar putea face prin desfiinţarea frontierelor. Criticînd centralizarea puterii la Bruxelles, premierul a susţinut că nu trebuie introduse mai multe reglementări, ci, dimpotrivă, mai multe dereglementări. Încercarea de a centraliza puterea în mîinile organelor de conducere ale comunităţii ameninţă înseşi interesele ţărilor membre ale C.E.E. — a spus premierul, care a declarat să respingă şi ideea creării unei bănci centrale vest-europene. „Imperativele practice şi imediate" sînt, mai degrabă, potrivit liderului britanic, „liberalizarea circulaţiei capitalului" şi „o utilizare mai largă a ECU" (unitatea monetară vest-europeană de cont) ; de asemenea, „ar trebui reglementat, într-o anumită măsură, un eventual statut european al societăţilor". În sfîrşit, a mai spus premierul, după 1992, Europa occidentală nu trebuie să fie o fortăreaţă comercială, protecţionistă, opusă statelor terţe, deoarece aceasta ar constitui o „trădare".

Declaraţiile dnei Thatcher au reaprins controversele în C.E.E., fiind în profund dezacord cu propunerile altor membri. În Marea Britanie, susţinătorii declaraţi ai C.E.E., precum fostul premier Edward Heath, au criticat discursul (Heath afirma, într-un interviu acordat B.B.C., că premierul aruncă „grenade" în C.E.E.). Responsabilii politici din C.E.E. compară (precum ministrul de externe belgian Leo Tindemans) ideile dnei Thatcher cu cele ale lui Charles de Gaulle.

S. Ţ.

și în alte orașe, indicînd o mobilizare socială în evidentă creștere, pe măsură ce data referendumului se apropie. Partidele opoziției democratice și-au intensificat, pe de altă parte, activitatea lor în rîndul populației, în direcția stimulării participării la urne, a învingerii temerilor față de posibilele măsuri represive în condițiile exprimării unui vot negativ, a asigurării controlului pentru evitarea fraudei electorale. Dincolo de deosebirile de vederi între diversele partide politice alcătuind opoziția democratică — privind, mai ales, momentele post-referendum —, semnificative rămîn realizările lor în ce privește unitatea de acțiune și, în baza ei, capacitatea, confirmată, de mobilizare socială. Fie că promovează o poziție de înfruntare frontală cu actualul regim (prin propunerea, de pildă, aparținînd comuniștilor, de formare a unui guvern provizoriu, chiar în ziua plebiscitului), fie că preferă reluarea apelului la un dialog guvern-opoziție (lansat de democrația creștină, sprijinit de alte grupări politice și de biserica catolică, dar respins categoric de autoritățile militare), partidele chiliene — cu excepția „Reînnoirii Naționale", de dreapta, angajat politic de partea guvernului — se pronunță, în ansamblu, pentru un „nu" ferm în cadrul plebiscitului de la 5 octombrie. Este o realitate ce trebuie înțeleasă în condițiile ultimului deceniu și jumătate, definit de existența unui regim militar strict autoritar, într-o țară cu o veche tradiție democratică, și în contextul în care, în America Latină, sînt evidente reorientările, în aproape toate țările, spre un proces de democratizare a vieții interne.

Aspirînd, prin apropiatul referendum, să obțină un certificat de „legalitate", autoritățile militare au promis ca, în viitor, să conducă țara spre o „democrație modernă". Pentru a tempera atmosfera tensionată și criticile tot mai intense, au fost, de asemenea, luate unele măsuri dictate de actualul context electoral. A fost, de pildă, ridicată starea de urgență, care, într-o formă sau alta, a funcționat de la instalarea militarilor la putere, și s-a dat permisiunea de revenire în țară exilaților politici. Campania în favoarea unui „da" la viitorul referendum mizează, pe de altă parte, pe însuși angrenajul puterii, pe o politică autoritară, întemeiată pe reprimarea forțelor de stînga (legislația restrictivă a Constituției în vigoare interzice partidele stîngii), pe sprijinul patronatului și capitalului financiar particular. Sub acest ultim aspect, de semnalat că statisticile indică o economie chiliană în relativă expansiune, bazată pe legile de piață. „Creșterea economică — atrage, însă, atenția opoziția democratică — s-a realizat în favoarea exclusivă a inițiativei particulare și pe seama sacrificiilor păturilor mici și mijlocii, al căror nivel de viață a scăzut sensibil. Este evidentă injusta repartiție a veniturilor, reliefind, în fapt, costul social al politicii de liberalizare economică".

În cadrul actualelor confruntări politice, numeroși lideri ai opoziției evidențiază faptul că lupta pentru democrație în Chile va însemna un drum lung și dificil. Aceasta, în condițiile în care cel puțin Constituția impusă de militari va rămîne în vigoare. Ea prevede existența Consiliului securității naționale, alcătuit din membri a forțelor armate, consiliu care, chiar în cazul unui „nu" majoritar, va avea drept de control asupra viitoarei puteri executive și legislative. Referendumul este apreciat, de aceea, drept o etapă importantă, dar nu definitivă a luptei pentru libertăți democratice în Chile, ceea ce oferă partidelor politice angajate pe acest drum noi argumente în sprijinul consolidării unității de acțiune și a forței lor mobilizatoare.

Anca Voican

În această săptămînă...

Vizita lui Perez de Cuellar la Pretoria și Luanda

După vizitele efectuate în Africa de Sud și Angola, secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a revenit la New York, la finele săptămînii trecute.

În cadrul unei conferințe de presă organizate la Luanda, Perez de Cuellar a arătat că, pe agenda convorbirilor sale de la Pretoria și din capitala angoleză, s-a aflat analiza situației din regiune. În acest cadru, el s-a declarat „satisfăcut" de evoluția convorbirilor cvadripartite (Angola, Cuba, Africa de Sud și S.U.A.) asupra problemelor Africii australe. Înaltul demnitar al O.N.U. a mai precizat că prezența forțelor cubaneze în Angola este o problemă bilaterală între Luanda și Havana și că O.N.U. nu se poate amesteca, legal, în această chestiune. Între altele, el și-a exprimat satisfacția și pentru rezultatele convorbirilor purtate cu președintele Angolei, Jose Eduardo dos Santos, și cu șeful statului sud-african, Pieter W. Botha.

Referindu-se la convorbirile cu Perez de Cuellar, președintele Eduardo dos Santos a declarat că, în prezent, s-a creat o situație favorabilă găsirii unor soluții pașnice la diferite conflicte. El a subliniat că Angola depune eforturi în vederea asigurării condițiilor pentru aplicarea Rezoluției 435 a O.N.U. referitoare la independența Namibiei și și-a exprimat satisfacția în legătură cu faptul că s-a reușit să se convină asupra retragerii trupelor sud-africane din sudul Angolei.

În ce-l privește, Perez de Cuellar a anunțat că vizita ce o va efectua o misiune tehnică a O.N.U. la Pretoria și Windhoeck are drept scop evaluarea necesității forțelor ce vor fi trimise în Namibia de acest organism — circa 7 500 „căști albastre". El a adăugat că, în timpul ședерii la Luanda, a conferit și cu Sam Nujoma, președintele SWAPO (Organizația Poporului din Africa de Sud-Vest), căruia i-a prezentat o dare de seamă amănunțită asupra rezultatelor întîlnirilor sale de la Pretoria. În acest sens, a reținut atenția faptul că, la încheierea vizitei în Africa de Sud, Perez de Cuellar a declarat că „problema independenței Namibiei avansează cu pași fermi și sinceri", soluționarea ei „fiind mai aproape ca niciodată". Progrese substanțiale au fost înregistrate în direcția aplicării Rezoluției 435, a spus el. Potrivit agenției „Prensa Latina", Perez de Cuellar l-a asigurat pe Pieter W. Botha că O.N.U. va trata, în aceeași manieră, toate grupările politice namibiene, în perioada aplicării Rezoluției 435. Așa-numita „preferință a O.N.U. pentru SWAPO", invocată de Pretoria, a figurat, de altfel, printre principalele subiecte ale convorbirilor în timpul vizitei lui Cuellar în Africa de Sud.

La rîndul său, în cadrul unei conferințe de presă, Botha a arătat că discuțiile cu secretarul general al O.N.U. au fost „serioase și constructive".

De notat că el a avut o întîlnire și cu Kirk Mudge, președintele „guvernului interimar namibian", creat de Africa de Sud, și Louis Pienaar, administratorul general (sud-african) al Namibiei, ca și cu alți lideri ai „partidelor politice interne" namibiene.

În acest cadru, trebuie semnalat că Organizația Poporului din Africa de Sud-Vest (SWAPO) a respins o propunere a „guvernului de tranziție" din Namibia de a se organiza o conferință la care să participe toate forțele politice locale, înainte de începerea procesului de aplicare a Rezoluției 435 a Consiliului de Securitate al O.N.U. Un purtător de cuvînt al organizației a declarat, la Luanda, că SWAPO consideră neavenită o asemenea propunere, ce confirmă doar temerile regimului instalat în Namibia de autoritățile de la Pretoria referitoare la înfrîngerea în alegeri, care, potrivit prevederilor Rezoluției 435, urmează să aibă loc sub controlul O.N.U.

Turneul în cele două capitale din zonă — Pretoria și Luanda —, efectuat de secretarul general al O.N.U., a constituit și motivul amînării, cu o săptămînă, a noii runde a negocierilor cvadripartite programate la Brazzaville. Ele au fost reluate luni, în aceeași componență — Angola, Cuba, Africa de Sud și S.U.A. — și sînt programate a se încheia la 28 septembrie. Ele ar răspunde la întrebarea : cînd va fi declanșat mecanismul Rezoluției 435 — care, la 29 septembrie, împlinește zece ani de la adoptare ? Se vorbește, la Pretoria, de 1 noiembrie, ceea ce ar însemna ca alegerile libere, sub supravegherea O.N.U., să fie convocate la 1 iunie 1989.

Ankara. Test electoral

Duminică 25 septembrie, peste 25 de milioane de cetățeni turci cu drept de vot au participant la un referendum, solicitat în luna august de Partidul Patriei (de guvernămînt), condus de premierul Turgut Ozal. Scopul consultării electorale a fost o modificare a prevederilor Constituției, și anume în sensul devansării alegerilor locale, ce urmau să aibă loc în luna martie a anului viitor, și organizării lor în luna noiembrie. La alegerile parlamentare din noiembrie 1987, Partidul Patriei a obținut 36,3 la sută din voturi, revenindu-i 292 din cele 350 de locuri în parlament. Forțele de opoziție, între care Partidul Social-Democrat Populist și Partidul Căii Juste — reprezentate în forul legislativ —, nu au fost de acord cu devansarea datei scrutinului.

Agenția de știri „Anatolia", citată de „EFE", precizează că, în urma referendumului de duminică, 35,05 la sută din voturi au fost pozitive.

Într-o alocuțiune televizată, ce a avut loc după difuzarea rezultatelor, Turgut Ozal a declarat că este „mulțumit" de procentul voturilor pozitive și a afirmat că nu va demisiona, așa cum era hotărît să o facă în cazul unei înfrîngeri categorice. „Rezultatele au fost foarte bune, apropiate de cele din alegerile generale din noiembrie 1987, și aceasta dovedește că poporul are încredere în guvern, în ciuda dificultăților actuale". Dificultățile la care se referea premierul se înregistrează îndeosebi în domeniul economic.

R.P. CHINEZĂ

Popas în provincia Zhejiang

Corespondență de la I. Madoșa și A. Zamfirescu

Zonă de un pitoresc deosebit, provincia Zhejiang este situată în sudul Chinei, la circa o jumătate de oră de zbor de Shanghai. Am ajuns la Hangzhou, capitala provinciei, într-o zi însorită, de toamnă aurie, etalînd cu generozitate caracteristicile cadrului natural dominat de coastele înverzite ale munților înconjurători și de albastrul intens al Lacului de Vest, renumit în întreaga țară. În ambianța străzilor, în forfota neîntreruptă a locuitorilor, se simte efervescența vieții social-economice de aici, dar și prezența permanentă a miilor de vizitatori străini sau din alte provincii ale Chinei. De altfel, sosirea noastră în orașul Hangzhou a coincis cu așteptarea unui fenomen natural impresionant, foarte cunoscut în rîndul specialiștilor : fluxul anual de pe fluviul Quantang, care străbate orașul în partea de vest. După cum ne relata Huan Genbo, director adjunct al departamentului provincial pentru relații externe, acest fenomen deosebit, al doilea ca mărime după cel de pe Amazon, stimulează de fiecare dată interesul a sute de mii de persoane, ca și al reporterilor de televiziune din China și din alte țări, veniți să urmărească gigantica desfășurare de valuri, începută cu mult înaintea intrării fluviului în oraș și continuînd pe durata a circa două ore. De regulă, spectacolul oferit, în această perioadă a anului, de fluviul Quantang, martor al îndelungatei istorii a provinciei Zhejiang și a orașului Hangzhou, are loc simultan cu tradiționala „sărbătoare a toamnei", chemată să pună în evidență, printr-o amplă desfășurare de manifestări, bogăția roadelor pămîntului, satisfacția împlinirii eforturilor agricultorilor din provincie, ca de altfel din întreaga Chină.

Dar, cele două momente sînt dominate de atmosfera sărbătorească în care provincia Zhejiang și orașul Hangzhou, împreună cu întreaga națiune, se pregătesc să întîmpine cea de-a 39-a aniversare a proclamării republicii. Am resimțit această ambianță sărbătorească în timpul vizitelor efectuate în unele unități reprezentative din industria și agricultura provinciei. Cu aceste prilejuri, au fost relevate — în cadrul discuțiilor pe care le-am avut cu oameni ai muncii, cu factori de răspundere din organele locale de partid și de stat — succesele obținute în dezvoltarea și modernizarea economiei, mai ales după cea de-a treia plenară a celui de-al XIII-lea Congres al P.C. Chinez.

Patrie a peștelui și orezului, a mătăsii și ceaiului, a vestigiilor istorice și a turismului, ca și a unei industrii noi în plină dezvoltare, cum este cunoscută la nivel național, provincia Zhejiang are o întindere de 100 de mii km pătrați, reprezentînd cam 1 la sută din suprafața Chinei, și o populație de peste 40 de milioane de locuitori. Deși de dimensiuni mai mici, comparativ cu alte provincii ale Chinei, cu un relief format în cea mai mare parte de munți și ape, ea ocupă un loc de frunte pe harta economică a țării. Drumul parcurs de această pitorească provincie este semnificativ pentru procesele și transformările înnoitoare înregistrate în întreaga țară în anii construcției socialiste. Mai ales în ultimul deceniu, ca urmare a aplicării orientărilor stabilite de partid, a preocupărilor privind reforma organismului economico-social național, provincia Zhejiang a cunoscut o creștere substanțială și o diversificare a producției industriale — activitate ce a ajuns, pentru prima dată, să ocupe locul central în economia locală. De asemenea, agricultura — ramură tradițională, cu bogate resurse și beneficiind de condiții climatice favorabile, datorate situării pe coasta de sud a Chinei — a continuat să se dezvolte. Ca urmare, provincia Zhejiang ocupă locul cinci la producția industrială pe plan național și locul șase la cea agricolă. Dacă, în 1980, valoarea globală a producției industriale și agricole depășea cu puțin 30 miliarde yuani, ea se ridica, în 1987, la 97 miliarde yuani. Produse ale industriei grele și electrotehnice sînt reprezentative într-o măsură mereu sporită pentru noua configurație a economiei provinciei, în care își găsesc locul, puternic modernizate, și o serie de sectoare ale industriei ușoare. În ceea ce privește agricultura, provincia Zhejiang este renumită în întreaga Chină pentru plantațiile ei de ceai verde, pentru producțiile mari de cereale

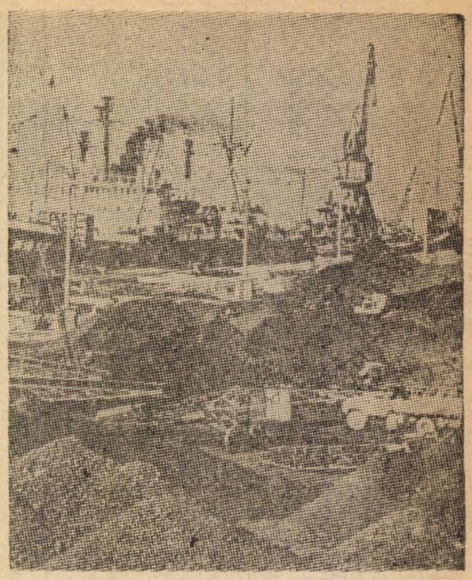

În portul orașului Ningbo vor putea acosta, în curînd, nave cu un deplasament de 100 000 tone tdw

Relații de strînsă prietenie și colaborare multilaterală

Acum 39 de ani a fost proclamată Republica Populară Chineză — încununare a îndelungatei lupte revoluționare a poporului chinez, sub conducerea Partidului Comunist Chinez, împotriva dominației imperialiste și a reacțiunii interne, pentru eliberare socială și națională. Actul politic de la 1 octombrie 1949 și-a relevat, în timp, o dublă și profundă semnificație : el a inaugurat o nouă eră în viața poporului chinez, exercitînd, totodată, o evidentă influență pe plan internațional în favoarea forțelor libertății, independenței naționale, progresului și păcii.

Oamenii muncii din România urmăresc, cu interes și caldă simpatie, realizările de seamă ale poporului chinez prieten în opera de construcție socialistă, intensa activitate desfășurată pentru transpunerea în viață a hotărîrilor celui de-al XIII-lea Congres al P. C. Chinez, a programului de transformare a Chinei într-un puternic stat socialist, cu industrie, agricultură și știință moderne, cu un nivel de trai tot mai ridicat.

Poporul român dă o înaltă prețuire legăturilor de caldă prietenie și colaborare dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez, dintre țările și popoarele noastre. Sînt legături trainice, statornicite între două partide, între două popoare situate la mare distanță geografică, dar apropiate prin idealuri de luptă, prin preocupări și aspirații.

Factorul dinamizator al dezvoltării relațiilor de prietenie și colaborare româno-chineze l-au constituit și îl constituie legăturile dintre forțele politice conducătoare ale celor două țări — Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez. Este bine cunoscut rolul determinant pe care l-au avut, de-a lungul anilor, întîlnirile și convorbirile, de la București și Beijing, dintre conducătorii de partid și de stat ai celor două țări.

Întemeiate pe principiile socialismului, ale deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc și întrajutorării tovărășești, relațiile româno-chineze s-au afirmat tot mai pregnant, corespunzător intereselor construcției socialiste în țările noastre, ale păcii și conlucrării.

Paralel cu dezvoltarea colaborării în opera de construcție a noii orînduiri, România și China conlucrează pe arena internațională, militînd activ pentru înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, pentru asigurarea păcii, pentru afirmarea cauzei libertății și independenței tuturor popoarelor, pentru înfăptuirea unei noi ordini economice internaționale, a unei lumi mai bune și mai drepte.

Aniversarea proclamării Republicii Populare Chineze constituie, pentru poporul român, un minunat prilej de a-și reafirma convingerea că relațiile de prietenie româno-chineze, colaborarea dintre țările noastre se vor dezvolta continuu pe multiple planuri, în interesul reciproc, al cauzei socialismului și păcii în întreaga lume.

I. Olteanu

și cantitățile însemnate de pește scos din apele dulci și sărate. Atît la orez, cît și la pește — după cum releva, în cursul unei convorbiri, Luo Dong, membru al Biroului Comitetului de partid al provinciei Zhejiang, șeful secției de propagandă — provincia este capabilă să-și satisfacă necesitățile proprii și să contribuie, în același timp, la aprovizionarea altor zone ale țării. Unele produse locale, cum ar fi ceaiul verde și țesăturile de mătase, sînt exportate în numeroase țări cu care R.P. Chineză dezvoltă relații de colaborare.

După cum sublinia același interlocutor, cel de-al VII-lea plan cincinal, pe perioada 1986—1990, prevede sarcini noi și importante pentru provincia Zhejiang. Investițiile alocate ei, prin actualul plan național de dezvoltare, au sporit ca volum ; printre obiectivele ce urmează să fie realizate se află o mare termocentrală în orașul Ningbo, cu o capacitate de 2,4 milioane kWh — care va concretiza o prevedere însemnată a actualului cincinal privind construirea de termocentrale în principalele regiuni producătoare de huilă și în apropierea localităților de pe litoral —, precum și un port maritim, unde vor putea acosta nave cu un deplasament de 100 000 tone tdw. Vor fi depuse, în continuare, eforturi pentru dezvoltarea rețelei rutiere și feroviare, ca și pentru soluționarea unor probleme apărute în procesul creșterii economico-sociale rapide.

Centru politic, economic și cultural al provinciei, orașul Hangzhou, care numără peste 1,5 milioane locuitori, a cunoscut el însuși o puternică dezvoltare. Una dintre cele șase capitale ale vechii Chine, adevărat tezaur al culturii naționale, cu monumente multiseculare, orașul a crescut și s-a dezvoltat în jurul Lacului de Vest, îmbinînd tradiționalul cu modernul, utilul cu plăcutul, oferind vizitatorului de peste hotare imaginea concludentă a evoluției sale de-a lungul timpului, a saltului înregistrat în ultimii ani. Pe lîngă vasta sa rețea de unități economice, cu o recunoscută pondere în diferite domenii, orașul numără 20 de institute de învățămînt superior, diferite alte așezăminte de cultură și artă. Sînt evidente, la tot pasul, preocupările pentru asigurarea infrastructurii necesare propășirii continue a capitalei provinciei, pentru a-i conferi un loc de frunte în rîndul celorlalte orașe din China. Acum, în preajma marii sărbători naționale a poporului chinez, puternica angajare patriotică a oamenilor muncii din orașul Hangzhou, eforturile de realizare integrală a obiectivelor stabilite, de a asigura un înalt randament, o eficiență superioară în toate domeniile ne-au fost înfățișate pe larg cu ocazia vizitelor întreprinse la fabrica de medicamente nr. 2 din Hangzhou, la întreprinderea agricolă Hong Shan (Muntele Roșu), din apropierea capitalei provinciale, ca și la renumita plantație de ceai „Long jing" (Fîntîna dragonului).

Am avut satisfacția să întîlnim la Hangzhou nu doar imaginea bogată a preocupărilor Chinei de astăzi, a eforturilor și realizărilor poporului chinez pe calea făuririi unei noi orînduiri, ci și sentimente de aleasă stimă și prietenie față de poporul român. Așa cum menționa Lou Dong, în cursul întîlnirii acordate, poporul chinez dă o înaltă apreciere raporturilor statornicite între țările, partidele și popoarele noastre, împărtășind convingerea că acestea se vor dezvolta continuu, se vor amplifica, în interesul comun al națiunilor noastre, al cauzei păcii și colaborării internaționale.

IN LUMEA STIINTEI

„Ziua Z" pentru naveta spațială

În afara unor condiții meteorologice imprevizibile (standardele cărora li se vor supune de acum înainte lansările sînt cu mult mai drastice ; de pildă : maxima temperaturii — plus 37 grade și minima — plus 3 grade ; vînturile să nu bată cu mai mult de 45 km pe oră ; furtuni violente să nu existe pe o rază de 10 km ; condiții meteo similare să existe și în cel puțin alte două locuri din lume, unde naveta ar putea ateriza în eventualitatea unei defecțiuni survenite în intervalul de 30 pînă la 90 minute după lansare), astăzi, 29 septembrie, navetele spațiale americane ar urma să revină în actualitatea zborurilor și cercetărilor cosmice prin lansarea, de la Cape Canaveral, în Florida, a navetei „Discovery". Aceeași navetă spațială care a efectuat pînă acum o serie de zboruri — și, totuși, alta, deoarece fiecăruia din cele trei vehicule rămase după catastrofa „Challenger" din 28 ianuarie 1986 i s-au adus nenumărate modificări, unele de mare importanță. La sfîrșitul acelui ianuarie înghețat, naveta „Challenger" a explodat la ceva mai mult de un minut de la lansare, în fața spectatorilor înmărmuriți și îngroziți, în dezastru pierind întregul echipaj. Anchetele minuțioase întreprinse ulterior de diverse organisme, inclusiv cu aportul unor astronauți, au constatat o mulțime de elemente nu îndeajuns de sigure pentru zboruri de asemenea dificultate și, îndeosebi, un comportament sub nivelul așteptat al rachetelor cu combustibil solid (booster) care ajută naveta să se desprindă de la sol. Catastrofa lui „Challenger" s-a datorat, în fapt, unor defecțiuni ivite în chiar aceste rachete, alcătuite din mai multe segmente unite între ele — etanș, se credea — prin inele de siguranță ale căror garnituri de cauciuc au cedat la temperaturile foarte scăzute din preziua lansării.

Echipajul zborului : George Nelson, David Hilmers, John Lounge, Richard Covey și Frederick Hauck

În cei peste doi ani de la accident, modificările au avut în vedere în special rachetele solide. Au urmat intense testări ale fiecărui component al navetei, inclusiv, în ultimele cîteva luni, cinci simulări de lansare, în care cele două boostere par a se fi comportat ireproșabil. Oricum, aceasta este părerea responsabililor de la N.A.S.A. care, după succesive amînări, au fixat revenirea navetei „Discovery" pe orbită la 29 septembrie, pentru o misiune de patru zile, ce se va încheia la 3 octombrie, la baza aeriană Edwards, din California.

Echipajul este format din cinci astronauți cu experiență și cu zboruri cosmice la activ. Comandantul Frederick Hauck, 47 de ani, a zburat în noiembrie 1984, cînd o navetă spațială a recuperat din Cosmos doi sateliți defecți și i-a adus pe Pămînt pentru reparații. Copilotul Richard Covey, 42 de ani, a pilotat „Discovery" în august 1985, cînd un satelit artificial a fost reparat pe orbită. Cei trei specialiști ai misiunii cunosc și ei la fel de bine, ce înseamnă un zbor în spațiu : David Hilmers, 38 de ani, a zburat cu naveta „Atlantis" în octombrie 1985 ; John Lounge, 42 de ani, a zburat cu „Discovery" în 1985 ; iar George Nelson, 38 de ani, se află la al treilea zbor spațial.

Această experiență de zbor a contribuit și ea la impunerea unui program dintre cele mai complexe. Încă din prima zi urmează a fi lansat pe orbită circumterestră cel mai mare satelit particular de telecomunicații, de tipul „T.d.r.s." (tracking and data relay satellite) care va face parte dintr-un sistem de sateliți ce vor transmite informații (inclusiv semnale vocale) de la navele aflate pe orbită spre stațiile pămîntene. Un satelit identic s-a pierdut în catastrofa „Challenger", un altul există deja pe orbită (plasat tot de „Challenger" în 1983) și un al treilea urmează a fi lansat în curînd. „T.d.r.s." cîntărește 2 250 kg și măsoară 17 m, cu panourile solare desfăcute. Odată rețeaua „T.d.r.s." pusă în funcțiune, comunicațiile între Pămînt și nava aflată pe orbită vor fi aproape continue, spre deosebire de ce se întîmplă astăzi, cînd N.A.S.A. nu reușește că cuprindă decît 20 la sută din orbită.

După ce satelitul va fi lansat, echipajul de pe „Discovery" are în program 11 experiențe științifice. Cele mai multe dintre ele privesc efectele lipsei de gravitație asupra unor materiale sau procese — compoziția cristalelor unui film, determinarea structurii unor molecule de proteine, producerea unui aliaj metalic cît mai dur ș.a. Avantajele ce pot decurge din concluziile la care vor ajunge oamenii de știință sînt considerate ca foarte mari. De pildă, cercetătorii sînt de părere că microgravitația poate duce la o aranjare mai ordonată a compoziției cristalelor unui film, făcîndu-l mai subțire și mai bun decît pe Pămînt ; aceasta poate duce la pelicule mai subțiri pentru aparate de fotografiat sau casetofoane. În alt experiment, aflîndu-se structura precisă a moleculelor complexe, se poate ajunge la metode de control a funcției lor, care să conducă la medicamente mai puternice pentru combaterea cancerului, respingerii organelor transplantate și a altor boli. Un experiment se va face pentru cunoașterea detaliată a structurii unei enzime cu acțiune împotriva virusului SIDA, ceea ce ar putea contribui la aflarea unui tratament. Cercetări asupra eșantioanelor din veninul unui șarpe vor duce la o mai bună cunoaștere, cu rezultat asupra îmbunătățirii medicamentației.

Alte experiențe privesc utilizarea luminii infraroșii în comunicații — astronauții vor face experimente de comunicare vocală în interiorul navetei spațiale prin raze infraroșii și nu unde radio standard (aceste unde infraroșii nu vor trece de ferestrele navetei, oferind un „mediu" vocal sigur ; dacă experimentul dă roade, tehnica va putea fi utilizată, în viitor, în zborurile spațiale sau de alt tip).

S. Ț.

Ascensiunea și declinul marilor puteri

Aceasta este o carte despre puterea națională și internațională în perioada „modernă" — respectiv ulterioară Renașterii. Ea încearcă să traseze și să explice cum diferitele mari puteri s-au ridicat și au descrescut, comparativ una cu cealaltă, de-a lungul a cinci secole, începînd cu formarea „noilor monarhii" ale Europei apusene și începutul sistemului transoceanic global de state. În mod inevitabil, ea este preocupată în mare măsură de războaie, mai ales cele principale, de conflictele nedecise desfășurate de coalițiile marilor puteri care au avut influență asupra ordinii internaționale ; dar ea nu este, în mod strict, o carte de istorie militară. Ea este preocupată, de asemenea, cu schițarea schimbărilor petrecute în echilibrele economice globale de la (anul) *1500 ; și cu toate acestea, ca nu este, cel puțin în mod direct, o lucrare de istorie economică. Asupra a ceea ce ea se concentrează este interacțiunea dintre economie și strategie, așa cum principalele state din sistemul internațional au tins să-și asigure avuția și puterea, pentru a deveni (sau să rămînă) atît avute, cît și puternice.*

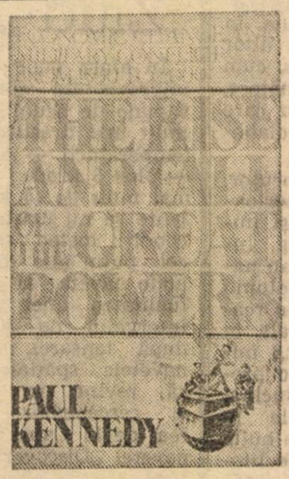

de Paul Kennedy

Chiar așa începe una dintre cele mai fascinante scrieri de istorie din actualul deceniu, scriere înconjurată de vîlvă, încă de la apariția ei în urmă cu un an, dat fiind actualitatea subiectului și ineditul tratării lui. Lucidul volum nu studiază trecutul pentru a stabili legi de prezicere a viitorului, ci pentru a reconstitui și proiecta pe ecranul contemporaneității „dinamica schimbării" pe termen lung, a dezvoltărilor economice și tehnologice, care au cauzat ascensiunea și căderea marilor puteri. Astfel, cartea poate fi încadrată în acel curent considerînd *istoria ca neputînd fi doar o oglindă retrovizoare* și politica — timpul prezent al istoriei.

Paul Kennedy, autorul incisivei lucrări, s-a născut în Marea Britanie în 1945 și a obținut doctoratul în istorie la Oxford. Și-a făcut „ucenicia" științifică muncind ca cercetător pentru istoricul militar și strategul britanic B. H. Liddell-Hart, supranumit „căpitanul (gradul pe care îl avusese în primul război mondial — n.n.) care îi învăța pe generali". Manualul devenit clasic al lui B. H. Liddell-Hart, *„Strategia. Acțiunile indirecte"*, a apărut și în limba română în 1973 la Editura Militară.

Din anii '70, este profesor-vizitator la universități din Statele Unite și îi apar *„The Rise and Fall of British Naval Mastery"* (Ascensiunea și căderea autorității flotei britanice) — 1976 și *„The War Plans of the Great Powers, 1880—1914"* (Planurile de război ale marilor puteri, 1880—1914) — 1979, la care este editor. Panorama învățămîntului istoric și istoriografiei americane și a influențelor britanice asupra întregului deceniu opt cuprinsă în compendiul *„The Past Before Us"* (Trecutul dinaintea noastră), pregătit pentru al XV-lea Congres internațional de științe istorice de la București (august 1980), nu-l pomenește încă pe Paul Kennedy. Totuși, în scurt timp atrage atenția — și încă pe plan internațional. Dar nu prin faptul că devenise profesor titular în Statele Unite (din 1983, instalîndu-se chiar la Universitatea de elită Yale) și că semnase noi volume consacrate ascensiunii antagonismului anglo-german între 1860—1914 (1980), realităților din spatele diplomației (1981) și opt eseuri privind strategia și diplomația în intervalul 1860—1945 (1983), ci printr-un articol, publicat în *„International Herald Tribune"* (nr. 31 012, din 3 noiembrie 1982). Titlul, aparținînd, evident, redacției, definindu-l pe autor, explică și interesul stîrnit : *„Un istoric al declinului imperial scrutează America"*. De largi extrase a luat cunoștință și cititorul de la noi, din *„Contemporanul"* (nr. 17, 23 aprilie 1983, p. 4), care le-a intitulat *„Istoria infirmă teoriile favorabile cursei înarmărilor."*

Acum, după apariția volumului, a cărui serializare începe cu acest număr în revista *„Lumea"*, se poate observa că articolul din *„International Herald Tribune"* nu conținea doar un diagnostic istorico-politic pentru actualitate, ci și embrionul studiului la care Paul Kennedy lucra asiduu. De aceea merită, credem, să reluăm din versiunea originară, cîteva pasaje.

„Filozoful (american) *George Santayana* (1863—1952 — n.n.) *observa, cu mulți ani în urmă, că acei care nu cunosc trecutul sînt condamnați să-l retrăiască... În mod clar, punctul de vedere al lui Santayana nu e împărtășit de președintele Ronald Reagan, cum n-a fost nici de predecesorii săi. În cursul marii dezbateri, în desfășurare, despre relativul declin economic și militar al Americii începînd din anii '60, dimensiunea istorică a fost serios neglijată... Schițînd «traiectoria» puterii, istoricii au explicat cauzele specifice — economice, tehnologice, geopolitice — ale ascensiunii acestor țări* (marile puteri din trecut — n.n.) *și au indicat că aceste «superputeri» au intrat în declin cînd circumstanțele s-au schimbat. De ce nu putem face același exercițiu pentru a lumina problemele politice ale Americii de azi ?... Fără a recurge la prea multe comparații, există indicii că America e copleșită de așa-numita «boală britanică», aproape un veac după ce Marea Britanie a început să-și piardă locul de atelier al lumii... Este vorba de eroziunea rolului de frunte industrial, care, pe termen lung, a cauzat sfîrșitul „Pax Britanica", tot așa cum slaba performanță economică a Statelor Unite, din ultimele două decenii, explică, în ultimă instanță, eclipsa „Pax Americana". Forța militară și influența globală se sprijină întotdeauna pe fundamente economice puternice. Cînd ultimele slăbesc, tot așa se întîmplă cu puterea reală a cuiva în lume. Din aceasta se pot trage două concluzii principale. Prima e că, în ansamblu, declinul american e perfect «natural». Fiecare putere mondială anterioară s-a bucurat de o perioadă în care influența ei a ajuns la punctul maxim, înainte ca, încet, să apună... A doua concluzie este că soluția simplă a restaurării puterii globale, prin cheltuirea multor miliarde de dolari pe arme, nu e o soluție. Ea va întări postura strategică pe termen scurt și va face să beneficieze acele firme primind contracte de la Pentagon... Și enormul deficit, în următorii cîțiva ani, va slăbi creditul S.U.A., menținînd dobînzile înalte și aducînd prejudicii industriei civile. Beneficiile pe termen scurt ale unor forțe militare și mai mari vor fi subminate de efectele pe termen lung ale unei economii mai puțin competitive".*

Așa se încheia proto-abordarea ascensiunii și căderii marilor puteri, devenită, prin noul volum, nu numai un succes de librărie, dar și subiect de recenzii, eseuri... și polemici. În ce îl privește pe autor, e considerat — pentru a recurge la un termen acceptat de Suplimentul Dicționarului explicativ al limbii române (1988) — un fel de *guru* al scenariilor politologice avînd în vizor mileniul trei. Paul Kennedy este, acum, și o prezență frecventă în presa internațională, fie în calitate de autor, fie de intervievat. Opiniile lui, în ultimă ipostază, au fost reluate pe larg, din săptămînalul parizian *„Le Nouvel Observateur"*, și în revista *„Lumea"*, la rubrica *Puncte de vedere* (nr. 23, 2 iunie 1988, p. 24) — deci, unele dintre principalele lui demonstrații sînt familiare cititorului nostru.

Ideea tratării ascensiunii și căderii „marilor puteri", deși termenul ca atare apare după 1814, își are originea în „secolul luminilor". Încă în 1716, cărturarul român Dimitrie Cantemir încheia celebra sa operă, *„Istoria imperiului otoman"* (Creșterea și descreșterea curții otomane), al cărui manuscris a fost cunoscut în apusul Europei începînd din 1723 și a apărut în prima ediție londoneză în 1734—1735. Cum subliniază Virgil Cândea, care a descoperit și cercetat manuscrisul în Statele Unite, în titlu, în limba latină, termenii sînt *„Creșterile și descreșterile Curții Otomane"* (*Magazin istoric*, nr. 1/1985). În 1734, a apărut și capodopera lui Montesquieu, *„Considerații asupra cauzelor măririi și decăderii romanilor"* iar, în 1776, a văzut lumina tiparului monumentala lucrare a lui Edward Gibbon, *„Istoria declinului și prăbușirii Imperiului roman"* („decadența Romei a fost rezultatul natural și inevitabil al prisosului de putere. Prosperitatea i-a hrănit decăderea, cauzele distrugerii se aflau pretutindeni, odată cu extinderea cuceririlor și, pe măsură ce trecerea timpului

sau evenimentele i-au distrus suporturile artificiale, acest enorm edificiu a sucombat sub presiunea propriei sale greutăți"). Sintagma *ascensiune-cădere* apare, din nou, pe frontispiciul unei lucrări de răsunet în 1959, cu prima ediție a *„Ascensiunii și căderii celui de al treilea Reich"*, pe care istoricul american William Shirer a consacrat-o istoriei Germaniei naziste. Un predecesor, doar în ce privește relația „ascensiune-cădere", aflăm și în extinsa bibliografie a lui Paul Kennedy : volumul lui W. E. Mosse, *„The Rise and Fall of the Crimean System, 1855—1871"* (Ascensiunea și căderea sistemului Crimeii, 1855—1871), apărut la Londra în 1963.

Titlul complet al textului lui Paul Kennedy este *„The Rise and Fall of the Great Powers. Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000"* [Ascensiunea și căderea marilor puteri. Schimbare economică și conflict militar de la (anul) 1500 la (anul) 2000]. Un titlu cam lung, aparent ignorînd elementul șocant și dorind să spună totul. Dar, chiar și o superficială privire asupra sensurilor cuvintelor e sugestivă. De pildă, *Fall* — e unul dintre cuvintele extrem de bogate în înțelesuri ; numai ca verb, în Dicționarul englez-român (ediția Academiei, 1974), explicațiile ocupă o întreagă coloană ; iar, ca substantiv, poate fi tradus prin cădere, prăbușire, provîrniș, pantă. O situație aproape asemănătoare și în cazul lui *Rise*, ca substantiv — ascensiune, ridicare, înălțare, izvor. Nu întîmplător, credem, sînt folosite prepozițiile *from* (de la) și *to* (la) indicînd mișcarea și direcția.

Deși Paul Kennedy explică de ce, în construcția supusă judecății publice, se concentrează, „prin definiție", asupra „traiectoriei" marilor puteri și doar ocazional tratează rolul statelor mici, — ceea ce e aspectul cel mai discutabil al lucrării sale pentru un lector din perimetrul politic cel mai vast al lumii de azi, iar unele dintre proiecțiile sale timpul rămîne a le verifica —, originala lucrare e un prilej de reflecție, în împrejurările în care a devenit dominantă căutarea răspunsului la modul în care să fie încheiat mileniul al doilea și omenirea să intre în mileniul al treilea, excluzînd calea militară și hegemonismul și afirmînd competiția pașnică, întărind independența națională a tuturor țărilor și ridicînd colaborarea egală la rangul de principiu suprem al unei unice comunități mondiale.

Într-un fel această carte ni se pare folositoare în marea dezbatere contemporană asupra noii gîndiri ce trebuie să se afirme în practica relațiilor internaționale.

Să-i dăm, deci, din nou cuvîntul lui Paul Kennedy, continuînd exact din locul în care îl întrerupsesem pentru prezentarea generală a lucrării și a autorului ei :

„Conflictul militar", așa cum este prezent în subtitlul cărții, este, în consecință, examinat totdeauna în contextul „schimbării economice". Triumful oricărei mari puteri, în această perioadă, sau prăbușirea alteia au fost, de obicei, consecința luptei îndelungate a forțelor sale armate ; dar a fost, totodată, urmarea utilizării, mai mult sau mai puțin eficiente, a resurselor economice productive ale statului în timp de război și, în culise, a modului în care economia acestui stat s-a înălțat ori a descrescut în raport cu alte state principale, în deceniile premergătoare conflictului efectiv. Din acest motiv, modul în care poziția unei mari puteri se schimbă constant în timp de pace este important pentru studierea felului în care ea luptă în război.

Acest argument, care va fi analizat pe larg, în continuare, poate fi sumarizat, foarte pe scurt, astfel :

Puterea relativă a principalelor state în politica mondială nu rămîne niciodată constantă, mai ales fiindcă ritmul inegal de creștere între diferite societăți și realizările epocale tehnologice și de natură organizatorică aduc un mai mare avantaj unei societăți decît alteia. De exemplu, apariția vaselor cu tunuri avînd o rază mare și ascensiunea comerțului atlantic după 1500 nu au fost uniform benefice tuturor statelor Europei — ele au sprijinit pe unele mai mult decît pe altele. De asemenea, dezvoltarea ulterioară a folosirii forței aburului și a resurselor de cărbune și metal, pe care s-a întemeiat creșterea masivă a puterii relative a unor state, a avut drept consecință descreșterea puterii relative a altora. Odată capacitatea productivă asigurată, țările, în mod normal, vor găsi mai ușor să susțină poverile finanțării înarmărilor pe scară largă în timp de pace, precum și ale menținerii și aprovizionării de mari armate și flote în vreme de război. Aceasta poate părea o exprimare mercantilă aspră, dar avuția este necesară pentru a susține puterea militară, iar puterea militară este necesară pentru a acapara și proteja avuția. Dacă, totuși, o prea mare proporție a resurselor statului este deviată de la crearea avuției și alocată, în schimb, scopurilor militare, aceasta va conduce la o slăbire a puterii naționale pe termen lung. În același fel, dacă un stat se supraextinde strategic — de pildă, cucerirea de mari teritorii ori desfășurarea de războaie costisitoare —, el înfruntă riscul ca beneficiile potențiale izvorîte din expansiunea externă să fie depășite de marile alocații pentru aceasta — o dilemă care devine acută, dacă statul respectiv ar intra într-o perioadă de relativ declin economic.

(va urma)

Prezentare în limba română, note și comentarii Eugen Preda

NIGERIA Programe prioritare

Dezvoltarea industriei extractive și de prelucrare a hidrocarburilor face parte dintre prioritățile actuale ale procesului dezvoltării economice a Nigeriei pînă la sfîrșitul deceniului actual. Acest domeniu își are propriii săi factori dinamici, la loc de frunte situîndu-se marile bogății ale subsolului. Astfel, de ambele părți ale deltei Nigerului se găsesc zăcăminte de gaze naturale ale căror rezerve sînt apreciate la circa 4 000 miliarde metri cubi, depășind, astfel, valoarea celor de țiței, aurul negru deținînd, totuși, capul de afiș al exporturilor.

Valorificarea într-o măsură sporită a zăcămintelor de gaze naturale constituie o opțiune de bază a politicii guvernamentale pe termen lung. Principalul proiect, evaluat la 500 milioane dolari, constituie crearea unui sistem de conducte de gaze care va fi conectat la conducta de 300 km dintre Warri și Lagos, capitala țării. Exportul ar urma să se efectueze sub formă de gaze naturale lichefiate, la mijlocul anilor '90.

Pe lîngă valorificarea superioară a marilor zăcăminte de hidrocarburi, se acționează pentru dezvoltarea industriei de îngrășăminte chimice și de rafinare a țițeiului. Ca urmare, au apărut sau vor apărea obiective de îngrășăminte mixte. De asemenea, salba rafinăriilor — de la Port Harcourt, Warri, Kaduna, Alesa-Eleme — va constitui, pînă la sfîrșitul acestui deceniu, o ramură de vîrf a economiei nigeriene.

Raporturile de prietenie, conlucrare reciproc avantajoasă și cooperare româno-nigeriene au evoluat continuu ascendent, s-au diversificat constant, rolul determinant revenind dialogului la cel mai înalt nivel purtat la București și Lagos. Toate acestea au cunoscut o nouă reafirmare, zilele trecute, cu prilejul primirii de către președintele Nicolae Ceaușescu a primului ministru nigerian, viceamiralul Augustus Aikhomu, care a efectuat o vizită oficială în țara noastră, prilej cu care s-au stabilit noi domenii de dezvoltare și adîncire a raporturilor dintre țările și popoarele noastre.

GUINEEA

Noua strategie a dezvoltării

Într-un document oficial se relevă că prima fază a programului de redresare economică a Guineei, lansat în 1985, are rezultate dintre cele mai încurajatoare. Potrivit documentului respectiv, rata creșterii economice a fost în 1987 de 6 la sută în termeni reali, iar inflația a scăzut, de la 78 la sută în 1986, la 33 la sută în 1987.

Guineea are rezerve de bauxită de înaltă concentrație (50—60 la sută), estimate la 10 miliarde tone, ceea ce înseamnă o treime din rezervele mondiale. Trei companii de bauxită — inițial firme mixte cu societăți din țări dezvoltate — au o capacitate de extracție totală de 12 milioane tone bauxită și produc anual 700 000 tone alumină pentru export ; aceasta aduce anual venituri în valută de 250 milioane dolari — peste 95 la sută din veniturile naționale totale de valută străină.

Fierul este al doilea minereu important, totalizînd rezerve de 15 miliarde tone, cu o concentrație de circa 65 la sută.

Dar bogatele resurse naturale ale Guineei nu au fost încă pe deplin exploatate și, după 30 de ani de la proclamarea independenței — 2 octombrie 1960 —, autoritățile vizează valorificarea lor la nivel superior.

În sectorul agricol, guvernul intenționează să sporească investițiile agricole cu 50 la sută. El acordă țăranilor tehnologie și semințe și a dezvoltat un sistem comercial de schimburi în compensație. Statisticile arată că în 1985 suprafața terenurilor cultivate a sporit cu 10 000 hectare față de 1984.

Între România și Guineea, între popoarele celor două țări s-au stabilit relații de prietenie și cooperare, pe multiple planuri, ce au fost impulsionate puternic de dialogul la cel mai înalt nivel, prilejuit de vizita oficială de prietenie la Conakry pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a efectuat-o la începutul acestui an — moment de importanță deosebită în evoluția continuu ascendentă a raporturilor româno-guineeze.

1000+1

Program

În cadrul lucrărilor celui de-al 35-lea Congres al Partidului Social-Democrat din Danemarca, a fost adoptat programul de activitate al partidului în domeniul politicii externe în următorii patru ani, avînd ca obiective prioritare înfăptuirea dezarmării și destinderii, asigurarea păcii și dezvoltării. În document se subliniază că Danemarca trebuie să sprijine, cu consecvență, noile inițiative menite să ducă la impulsionarea procesului de pace. Social-democrații danezi doresc ca țara lor să rămînă liberă de arme nucleare pe timp de pace, de criză sau de război și vor acționa pentru crearea unei zone denuclearizate în nordul Europei. Documentul exprimă, de asemenea, sprijinul față de instituirea altor zone fără arme nucleare, chimice și convenționale în Europa centrală sau în Balcani și respinge toate planurile de modernizare a armelor nucleare tactice în Europa.

Acord

China a semnat cu Agenția Internațională pentru Energia Atomică (A.I.E.A.) un acord cu efect imediat, prin care acceptă reglementările agenției pentru toate instalațiile sale nucleare civile, informează agenția „China Nouă". Astfel, toate cele cinci state posesoare de arme nucleare — S.U.A., U.R.S.S., China, Franța și Marea Britanie — și-au pus instalațiile nucleare nemilitare sub supraveghere internațională.

Turism

În perioada 10—13 octombrie, la Limassol (Cipru) se vor desfășura lucrările primei conferințe internaționale avînd ca temă situația turismului în țările în curs de dezvoltare. Manifestarea este organizată de Asociația internațională a organizațiilor de turism din aceste state, în cooperare cu UNCTAD (Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare) și urmărește să procedeze la o analiză a stadiului și perspectivelor de dezvoltare ale acestui sector economic, în vederea creșterii contribuției sale financiare la dezvoltarea generală a statelor.

Poziții

Congresul S.U.A. a aprobat alte 65 milioane dolari pentru extinderea unui poligon de experimentări pentru sistemele S.D.I. (Inițiativa de Apărare Strategică) în statul Colorado. Suma face parte din fondurile de 8,8 miliarde dolari pentru construcții militare, cuprinsă în bugetul militar pentru anul fiscal care începe la 1 octombrie. Glenn Seaborg, laureat al Premiului Nobel pentru chimie, și Hans Bethe, laureat al aceluiași premiu pentru fizică, au făcut declarații, apărute în cotidianul „The Washington Post", în care își exprimă îndoiala că programul militar „Inițiativa de Apărare Strategică" ar avea vreo utilitate. Un astfel de sistem de arme plasat în Cosmos este foarte dubios din punct de vedere al eficienței lui, fără a mai vorbi de prețul exorbitant pe care îl presupune — au arătat savanții americani. În plus, efectul psihologic creat conduce la perpetuarea cursei înarmărilor, pe care întreaga lume o dorește încheiată, au spus ei.

Cetățenii din localitatea niponă Miyakejima, situată pe insula Miyake, au inițiat, recent, un amplu miting de protest împotriva planurilor de amenajare, în această zonă, a unui teren destinat exercițiilor militare de aterizare nocturnă. Cu un an în urmă, manifestări similare au avut loc pentru împiedicarea amplasării unui turn meteorologic destinat elaborării datelor necesare manevrelor militare. În cadrul acțiunii de masă a fost adoptată o rezoluție în care se exprimă hotărîrea de a se intensifica eforturile pentru prevenirea transformării pașnicei insule într-un teatru de manevre militare

Flagel

Miniștrii muncii din țările membre ale C.E.E. au subliniat — în cadrul unei întîlniri neoficiale desfășurate la Atena — că șomajul este și va rămîne cea mai importantă problemă cu care se confruntă cele 12 state membre ale Pieței comune. Participanții au examinat o serie de programe de calificare și reorientare profesională, ca mijloc de combatere a acestui fenomen. În luna iulie, numărul șomerilor înregistrați oficial în țările membre ale C.E.E. se ridica la 15,6 milioane.

Antidrog

Un seminar regional în problematica formării personalului responsabil cu lupta împotriva drogurilor în Africa va avea loc între 17—26 octombrie în capitala Senegalului. La reuniune vor participa reprezentanți din Côte d'Ivoire, Mali, Togo, Mauritania, Senegal, Burkina Faso, Guineea, Benin și Niger. În ultima perioadă de timp, filierele internaționale de plasare a drogurilor și-au întins tentaculele și în Africa, ele constituind, și pentru această zonă, un adevărat flagel.

Enclave

Într-un interviu acordat agenției de presă „ADN", ministrul adjunct de externe panamez, Jose Maria Cabrera, a arătat că independența și suveranitatea națională nu pot fi reale atîta timp cît Statele Unite își mențin bazele militare în Panama. El a precizat că guvernul și poporul țării sale vor întreprinde toate eforturile posibile pentru înlăturarea acestor ultime enclave coloniale pînă în anul 2000. Totodată, ministrul a criticat puternicele presiuni și sancțiuni economice exercitate de S.U.A. împotriva Republicii Panama, în încercarea de a obține hegemonia în regiune.

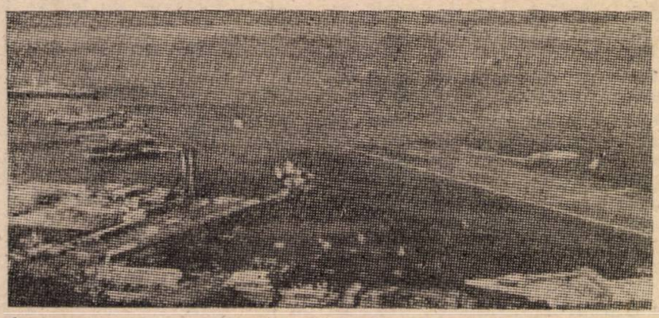

În zona cea mai îngustă a Gibraltarului, indicată de fotografie, este proiectată realizarea unei „legături" pentru facilitarea circulației între Europa și Africa. De peste opt ani, oameni de știință și tehnicieni din Spania și Maroc studiază cea mai bună variantă în acest sens. Pentru această „construcție a secolului", cum o denumesc ziarele spaniole, nu s-a reușit, însă, pînă în prezent, să se ajungă la o concluzie — dacă să fie un pod sau un tunel submarin. În timp ce experții marocani optează pentru un pod suspendat, care ar conferi o expresie vizuală adecvată giganticului proiect (pilonii de susținere ar avea o înălțime de 600 metri, iar arcul o anvergură de 2 000 metri), constructorii spanioli consideră că avantajul unui tunel (la 250—300 metri adîncime, cu o lungime sub apă de 28 km și una totală de 50 km) ar consta, în primul rînd, în costurile mai ieftine de execuție

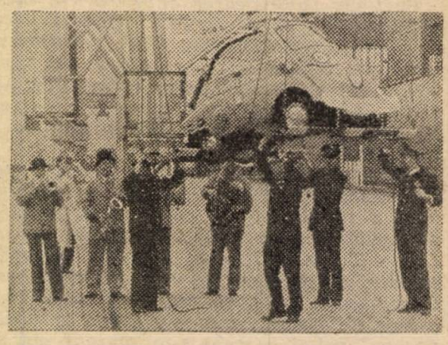

„Talismanul" unei brigăzi de pompieri din Hamburg — un automobil BMW-Isetta, fabricat în 1961, probabil cel mai mic „stingător" cu motor din lume — a fost, recent, îmbarcat pentru a lua parte, sub denumirea de „Fire Baby", la paradele organizate de „combatanții incendiilor" la New York și Philadelphia. Urcarea la bord a „talismanului" a avut loc în muzică de fanfară...

Grup

În orașul vest-german Kiel a avut loc ședința grupului comun de lucru al fracțiunii parlamentare a P.S.D. din R.F.G. și al conducerii P.S.U.G. (R.D.G.). Participanții s-au pronunțat pentru desfășurarea în paralel a negocierilor privind dezarmarea nucleară și dezarmarea în domeniul armamentelor convenționale. S-a subliniat că nu trebuie să fie întrerupte negocierile privind reducerea armamentelor nucleare, în așteptarea încheierii negocierilor referitoare la armamentele convenționale. A fost evidențiată, de asemenea, necesitatea activizării negocierilor privind reducerea armamentelor strategice ofensive și încheierea lor cu succes.

Amenințare

Inundațiile din unele regiuni ale Africii și Asiei, pericolul invaziilor de lăcuste din Africa, precum și seceta prelungită din America de Nord constituie o amenințare la adresa securității alimentare mondiale — a declarat Edouard Saouma, directorul general al Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.). El a opinat că nu există nici un risc pentru o criză mondială alimentară imediată, dar există motive temeinice de îngrijorare pentru anii următori. Edouard Saouma a estimat că totalul cerealelor furnizate pieței în anul 1988—1989 va fi cu aproape 6 la sută sub cifrele anului precedent. Totodată, el a apreciat că stocurile mondiale de cereale vor scădea, în aceeași perioadă, cu 30 la sută, de departe cel mai mare declin înregistrat vreodată într-un singur an.

Imperativ

Dificultățile pe care le întîmpină, astăzi, economia Zambiei nu au fost generate de erori ale conducerii țării, ci de factori externi, a declarat premierul zambian Kebby Musokotwane. El a subliniat că, pentru a depăși actuala situație, se impune întărirea unității naționale și angajarea plenară a tuturor cetățenilor țării în efortul de dezvoltare.

Plan

Consiliul de Securitate a aprobat planul de pace pentru Sahara occidentală, prezentat, în luna august, de secretarul general al ONU reprezentanților Marocului și Frontului Polisario. Totodată, secretarul general al ONU a comunicat Consiliului că Marocul și Polisario au acceptat propunerile ONU și OUA, referitoare la soluționarea pe cale pașnică a conflictului privind Sahara occidentală. Planul prevede încetarea focului între cele două părți, trecerea teritoriului respectiv sub supravegherea ONU și organizarea, sub egida ONU și OUA, a unui referendum cu privire la viitorul Saharei occidentale.

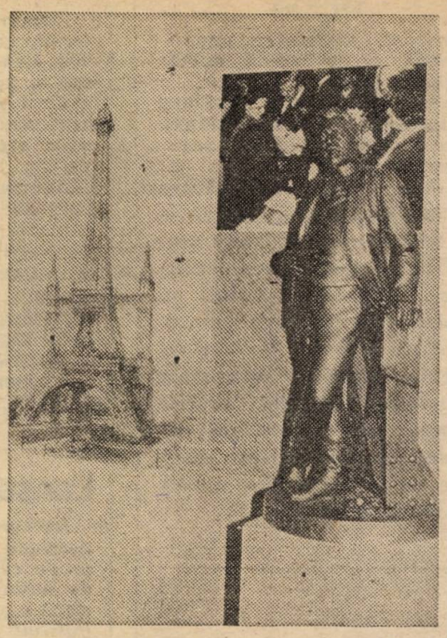

În 1989 se vor împlini 100 de ani de la inaugurarea turnului devenit emblemă a Parisului. Construcția acestuia a început la 26 ianuarie 1887 și a fost încredințată lui Alexandre Gustave Eiffel (1832 — 1923). La data inaugurării colosului de oțel, cu ocazia Expoziției mondiale din capitala Franței, el cîntărea 9 700 tone. Ultimele renovări au redus greutatea turnului cu 1 000 tone. În interiorul său, a fost amenajat un mini-muzeu, în care se află și statuia constructorului

1000+1

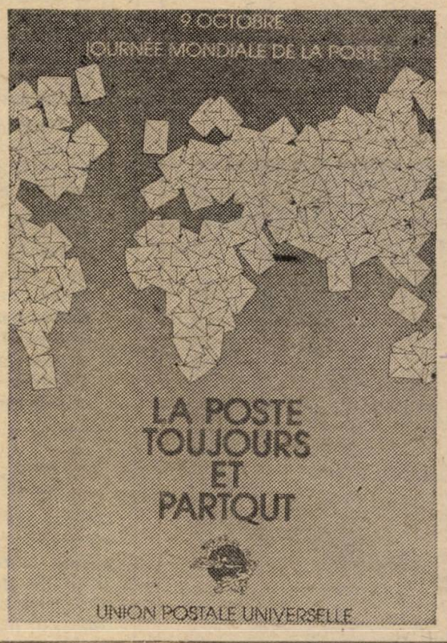

Un afiș sugestiv, consacrat împlinirii a 110 ani de existență a Uniunii Poștale Universale. Prin Tratatul de la Berna, din 1874, a fost fondată Uniunea Poștală Generală (22 țări membre), care și-a început activitatea în iulie 1875. În 1878, a primit actuala denumire, în 1948 devenind agenție specializată a Organizației Națiunilor Unite. În prezent, Uniunea Poștală Universală numără 153 state membre

Continuitate

Comentînd rezultatele alegerilor parlamentare desfășurate în Suedia, primul ministru, Ingvar Carlsson, a relevat că Partidul Muncitoresc Social-Democrat, de guvernămînt, care și-a consolidat poziția, continuă atît pe plan intern, cît și în politica externă linia lansată în timpul guvernării lui Olof Palme, asasinat în februarie 1986. Pe planul politicii externe, social-democrații se pronunță pentru frînarea cursei înarmărilor, în primul rînd a înarmărilor nucleare, pentru crearea unei zone denuclearizate în nordul Europei, pentru încetarea experiențelor nucleare, sînt categoric împotriva militarizării Cosmosului, sprijină lupta popoarelor pentru independență națională. La inițiativa actualului cabinet al Suediei, în perioada dintre alegeri a fost adoptată o lege privind boicotarea unilaterală a Republicii Sud-Africane. Pe de altă parte, guvernul social-democrat apreciază că problema intrării Suediei în C.E.E. nu este de actualitate.

Cerere

Egiptul a cerut directorului general al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică să elaboreze un studiu tehnic privind măsurile de securitate necesare pentru crearea unei zone libere de arme nucleare în Orientul Mijlociu.

Exponate

La Beijing s-a deschis primul muzeu al științei și tehnologiei din această țară. O mare parte dintre exponate reflectă dezvoltarea tehnologiei tradiționale chineze din domeniul astronomiei, fabricării hîrtiei, prelucrării metalelor, arhitecturii, ceramicii etc.

Studiu

Din cauza braconajului, trei sferturi din numărul elefanților din cea mai mare rezervație naturală din Kenya — parcul Tsavo — au dispărut în mai puțin de 20 de ani, se arată într-un studiu ministerial, citat de „Kenya Times". În cursul unui recensămînt efectuat din avion în februarie 1988, specialiști ai ministerului kenyan pentru mediul înconjurător au numărat 4 327 elefanți, în timp ce, în 1972, numărul acestor animale era, în rezervația menționată, de 42 000. În zona din apropierea parcului, declinul este și mai net, respectiv de 87 la sută. În cursul aceluiași recensămînt, experții nu au reușit să zărească nici un rinocer. În 1970, existau încă circa 7 000 de exemplare.

Elice

Specialiștii japonezi în domeniul construcțiilor de nave au constatat că, prin rotirea în sensuri diferite a elicelor propulsoare, la navele de tonaj mediu și mic, se poate realiza o economie de combustibil de pînă la 16 la sută, ceea ce nu este deloc de neglijat în cazul unor curse lungi. Cercetătorii consideră, de asemenea, că economia de combustibil poate atinge 20 la sută față de navele echipate cu elice clasice, în cazul în care noul sistem va fi aplicat la petrolierele de mare tonaj.

Interviu

Într-un interviu acordat televiziunii egiptene, liderul Organizației pentru Eliberarea Palestinei (O.E.P.), Yasser Arafat, a declarat că a fost deja elaborat un program politic cuprinzător pentru un guvern palestinian provizoriu. Consiliul Național Palestinian (C.N.P. — parlamentul în exil) urmează să se pronunțe — în cadrul sesiunii programate pentru luna octombrie, la Alger — asupra a șapte opțiuni pe care le are în vedere în ce privește proclamarea unui stat propriu, a relevat Y. Arafat, fără a furniza alte detalii.

Declarație

Într-o declarație făcută agenției de presă „A.D.N.", ministrul de externe al Noii Zeelande, Russel Marshall, a arătat că țara sa se pronunță în favoarea unui sistem de securitate internațională lipsit de arme nucleare, bazat pe coexistența pașnică, în cadrul căruia cooperarea economică să contracareze stările conflictuale, iar dezarmarea, dezvoltarea și securitatea internațională să constituie o unitate. El a subliniat că Noua Zeelandă este gata să acționeze concret pe calea destinderii și este în favoarea interzicerii universale a experiențelor nucleare, în context precizînd importanța creării unei zone libere de arme nucleare în Pacific.

Balon

Lansarea modelului experimental al viitoarei navete spațiale japoneze a eșuat, a anunțat, la Tokio, Institutul de științe spațiale. Balonul, care trebuia să ridice „mini-naveta" pînă la poziția de lansare, a început să coboare înainte de a atinge altitudinea de 20 km, așa cum fusese programat în cadrul experimentului. Controlorii testului au procedat la detașarea navetei, care s-a prăbușit în Oceanul Pacific, împreună cu racheta lansatoare. Modelul experimental are dimensiuni de șapte ori mai reduse decît cele ale navetei aflată în curs de realizare în Japonia.

La un tîrg organizat în statul american New Mexico a fost expus și acest orășel, construit exclusiv din nisip. Stabilitatea edificiilor stîrnește nu numai mirarea vizitatorilor, dar și a experților, scriu ziarele

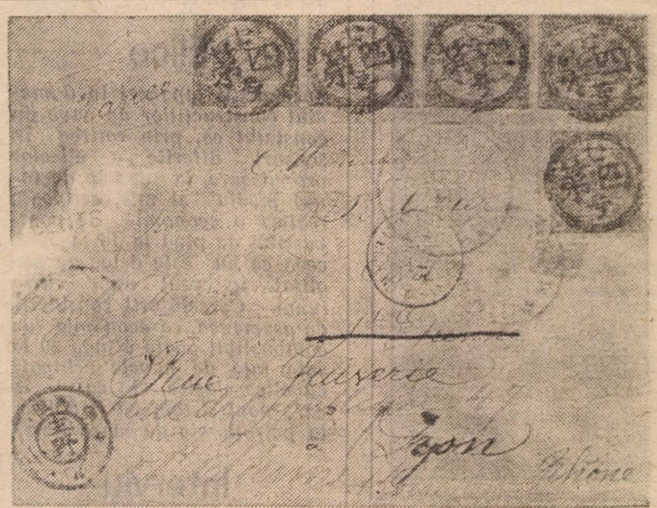

Plicul din fotografie reprezintă o raritate filatelică. El a fost expediat, în 1875, din Yokohama la Paris. Pus recent la licitație în Barcelona, un colecționar — care și-a păstrat anonimatul — l-a achiziționat pentru suma record de 13 milioane pesetas

1000+1

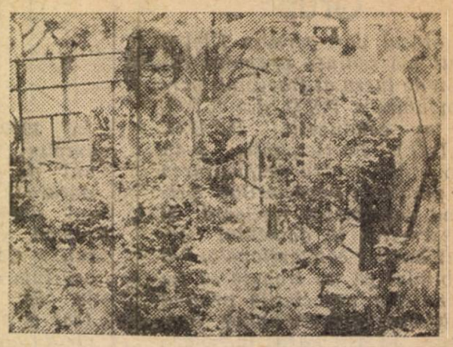

Întreprinderea farmaceutică nr. 2 din Hanoi a trecut la producerea a două noi medicamente, pe baza unor extrase din plante, pentru tratamente în cazuri de hipertensiune și leucemie. În imagine: Unul dintre autorii formulei medicamentelor, farmacista Bui Le My, cercetînd stadiul de dezvoltare a plantelor destinate prelucrării, pe care le cultivă în grădina casei sale

Lansarea unui satelit și consecințele ei

Recenta lansare a primului satelit israelian, „Ofek-1", deschide calea utilizării spațiului cosmic în scopuri militare de către statul israelian și constituie un nou element de natură strategică în conflictul israeliano-arab — apreciază experți militari din Israel, citați de agențiile de presă. Potrivit ziarului „Haaretz", lansarea cu succes a acestui satelit indică posibilitatea ca, în viitor, Israelul să trimită în Cosmos sateliți spioni, capabili să transmită imediat informații militare. De asemenea, această lansare deschide o nouă eră în cursa înarmărilor în regiune și va determina cu siguranță țările arabe să riposteze. De altfel, specialiștii subliniază că plasarea pe orbită a unui satelit în greutate de aproximativ 150 kg, cu ajutorul unei rachete cu două trepte, de fabricație israeliană, demonstrează că Israelul dispune de rachete ale căror rază de acțiune și precizie sînt suficiente pentru a atinge obiective în țările arabe vecine.

Politicienii israelieni au salutat succesul operațiunii, punînd accentul pe reușita științifică și minimalizînd impactul ei strategic. O serie de formațiuni de opoziție, între care Partidul Comunist și Lista progresistă iudeo-arabă, au calificat, însă, experimentul drept „o manevră electorală menită să mascheze incapacitatea flagrantă a guvernului în fața revoltei palestiniene, o fugă în cer pentru a scăpa de problemele de pe Pămînt".

Presa din țările Golfului a arătat că este vorba de un „satelit spion" și a cerut statelor arabe să mobilizeze de urgență toate mijloacele de care dispun pentru a face față acestei noi amenințări la adresa securității lor. Ziarul „Al Khaleej" din Emiratele Arabe Unite a amintit raidul întreprins, la 7 iunie 1981, de o escadrilă israeliană împotriva centralei nucleare irakiene de la Tamuz. În Qatar, cotidianul „Al Arab" a insistat pentru o mai bună utilizare a primului program spațial arab — Organizația arabă de telecomunicații prin satelit, ARABSAT, creată în 1976 și finanțată de Liga Arabă —, iar ziarul „Al Raya" a relevat necesitatea stringentă ca țările arabe să înființeze un institut științific „independent de emoțiile politice", în vederea achiziționării de tehnologie de virf.

Controversă

Un reprezentat al Ministerului afacerilor interne al R. F. Germania a declarat, la o conferință de presă, că nu există nici un acord între Washington și Bonn cu privire la amplasarea de trupe americane antiteroriste în R.F.G. Opoziția social-democrată susține, însă, — relevă agenția „Taniug" — că unitățile americane de luptă împotriva terorismului nuclear, cu centrul la Washington și Las Vegas, au „filială" la Ramstein, în landul vest-german Rhenania—Palatinat. Un funcționar al ministerului ecologiei a declarat, în comitetul de anchetă al parlamentului vest-german, că în R.F.G. a fost amplasat în secret un grup de specialiști americani, care ar intra în acțiune în cazul depistării dispariției de focoase nucleare.

Terorism

În capitala Columbiei s-a anunțat că o serie de grupări ultraconservatoare din țară au declanșat noi acțiuni teroriste la adresa organizațiilor democratice populare, asasinînd opt persoane, între care și un lider al alianței de stînga „Uniunea Patriotică" — transmite agenția „Prensa Latina". Un purtător de cuvînt al acestei alianțe a precizat că „Uniunea Patriotică" a fost ținta unor acțiuni teroriste repetate, puse la cale de forțele de dreapta din țară, în ultimii trei ani peste 800 de militanți ai săi fiind asasinați.

Rubrică realizată de Vasile Crișu

Cealaltă față a Californiei

LE MONDE diplomatique
PARIS

California : statul de unde provin președinți (Nixon, Reagan), cel unde se retrag la pensie (Eisenhower, Ford). Cel mai populat și cel mai bogat din Statele Unite, cel care, mai mult decît oricare altul, atrage imigranții Americii Centrale și ai Extremului Orient. Hollywood și Silicon Valley, bineînțeles, dar, de asemenea, în jur și peste tot, săraci fără de număr ; ei n-au de lucru sau sînt plătiți sub media obișnuită ; trăiesc în ghetto-uri sau dorm pe unde apucă, sînt subnutriți, fără îngrijire și fără apărare ; sînt primele victime ale crimei și drogurilor, primii candidați la închisoare. Ei sînt în număr de aproape patru milioane, dintr-un total de 27 milioane de locuitori. Presupunînd că se mobilizează să meargă la urne pentru alegerile generale din noiembrie, cu ponderea sufragiilor lor ar putea să încline balanța în favoarea democraților.

A devenit de notorietate Watts, ghetto-ul negru din Los Angeles care a fost teatrul violențelor din 1968. Watts, imagine tragică a unui ghettou negru, cu ciclul lui de cămine distruse, de delincvență și de violență, imagine confortabilă pentru politicienii de dreapta care vorbesc despre „patologia" eșecului și „cultura sărăciei" în care este prinsă o întreagă comunitate. Sărăcia explicată prin „cultură" sau prin caracteristici individuale, explicație atît de americană, explicație atît de comodă ! Prea comodă. Căci în Watts, te întrebi : unde sînt slujbele bune, unde sînt școlile bune, unde sînt adevăratele salarii ? Negrii săraci în ghetto-uri negre, imaginea unui reziduu de mizerie umană, aceea a minorităților rasiale pline de resentimentul față de societatea albă — toate acestea sînt cunoscute. Și dacă nu ar fi decît Watts, ar fi suficient să faci cîțiva kilometri pentru a uita sărăcia.

Dar aici este dificultatea. Așa cum a subliniat Jesse Jackson, candidatul de culoare la președinție, de-a lungul întregii sale campanii, „sărăcia este o problemă americană, nu o problemă a negrilor". La scara țării, doi săraci din trei sînt albi. California nu este altfel.

Un californian din șapte (13,8 la sută) trăiește sub pragul oficial de sărăcie. Aceasta este aproape media națională. „Cele două societăți separate, dar inegale" se regăsesc de la San Francisco, la San Diego : Watts este în același district cu Beverly Hills, Silicon Valley nu este departe de cartierele cele mai mizerabile din Oakland și Fermont. Să mergem mai departe atunci ? Alpine, district al Californiei care are cea mai mare proporție de săraci, se situează la est de Sacramento, aproape de frontiera cu Nevada. Nici negru, nici urban și totuși, chiar potrivit cifrelor statistice, aproape un sfert din locuitori sînt „săraci".

Nici un refugiu cu adevărat : din 58 de districte ale Californiei, 53 numără între 10 la sută și 20 la sută săraci. Cea mai mare parte dintre ei trăiesc în orașe, dar proporția lor este și mai mare în zonele rurale ; albii sînt sub-reprezentați, dar ei rămîn — cu puțin, este adevărat — cei mai numeroși ; negrii sînt într-adevăr loviți, dar hispano-americanii sînt și mai mult. Și, oricare ar fi rasa sau originea, oricare ar fi locul, femeile și copiii se află în primele rînduri ale victimelor. Ghetto-ul negru, urban, „excepțional" într-un cuvînt, era evident mai simplu de evacuat decît această sărăcie, polimorfă și omniprezentă, care, aproape la șase ani după sfîrșitul ultimei recesiuni, prosperă încă.

Pînă în anul 2030, hispano-americanii ar putea deveni majoritari în California. În ceea ce-i privește pe săraci, ei n-au nevoie să aștepte pînă atunci ; de anul trecut, „hispanicii" i-au ajuns din urmă pe albi. Această situație se explică atît prin numărul lor deosebit de ridicat (23 la sută din populația statului în comparație cu 7 la sută la scară națională), cît — mai ales — prin faptul că proporția hispanicilor săraci (27 la sută) este triplă față de cea a albilor (8,4 la sută). Ea este chiar, contrar tendinței naționale, puțin superioară față de cea a negrilor (23,8 la sută), ceva mai puțin numeroși și mai puțin săraci în California decît în alte părți. În total, potrivit unui studiu realizat în 1986, dacă, în timp ce crește numărul lor în cadrul populației, rata sărăciei hispanicilor se menține, California ar putea cunoaște o situație în care, în decurs de 30 de ani, un locuitor din cinci ar fi sărac.

„Majoritatea oamenilor săraci nu trăiesc din caritate. Lucrează în fiecare zi. Iau autobuzul dimineața. Muncesc. Schimbă cearșafurile în spitale și la hoteluri. Muncesc. Fac menajul și conduc taxiuri. Muncesc. Îngrijesc copiii altora. Muncesc". Acest paragraf, aproape ritual în discursurile lui Jesse Jackson, evocă una din realitățile cele mai tulburătoare din ultimii ani : milioane de americani de-abia găsesc cu ce să trăiască atunci cînd muncesc, chiar uneori și cu program complet. Din 1978 pînă în 1984, numărul acestor săraci a crescut cu 66 la sută. În California, minoritățile constituie marile batalioane ale „working poor" : numai 23 la sută din hispanicii săraci sînt șomeri, ceilalți, majoritatea, lucrează în slujbe plătite sub nivelul obișnuit.

Primul motiv : salariul minim. Stabilit la 3,35 dolari pe oră în ianuarie 1981, el nu a mai crescut deloc (de peste șapte ani!). Costul vieții a crescut cu 30 la sută Rezultatul: o persoană care lucrează cu program complet de la un capăt la celălalt al anului pentru un salariu minim nu atinge astăzi decît 60 la sută din pragul oficial de sărăcie a unei familii compuse din patru persoane. În 1968, această proporție se stabilea la 94 la sută. Desigur, numai 5 la sută din americani sînt plătiți cu salariu minim (îndeosebi tinerii și femeile), dar ceilalți au căzut, de asemenea, victime ale acestei îngustări a claselor mijlocii care începe să-i preocupe pe conducătorii politici : din 1973 pînă în 1986, salariul mediu orar a scăzut cu 10 la sută. Nu este cîtuși de puțin paradoxal să constatăm că sărăcia rezistă chiar atunci cînd șomajul are tendința să dea înapoi.

Acest recul nu este nici constant, nici uniform : California numără încă 800 000 șomeri în iulie 1988. Minoritățile rasiale și etnice se află în primele rînduri ale victimelor. În regiunea San Francisco, pierderea locurilor de muncă industriale, relativ bine plătite, a fost greu resimțită de negri, pentru care ele constituiau adesea calea cea mai bună care să permită ajungerea la „modul de viață american". La Oakland, numeroase uzine și-au închis porțile ; la San Francisco, numărul docherilor s-a redus considerabil. Alte locuri de muncă, puțin calificate, au fost create în sectorul serviciilor, dar, în afară de faptul că remunerările lor sînt mediocre, aceste locuri de muncă se află din ce în ce mai mult în afara orașelor, la periferiile aproape inaccesibile negrilor ; nici transport public, nici locuințe ieftine.

Se ajunge, atunci, la următoarea situație: orașe cu predominanță albă, cum ar fi Concord, Livermore sau Walmut-Creek sînt victime ale unei penurii de mînă de lucru, orașele cu populație majoritară neagră, ca Oakland, continuă să aibă șomeri. Iar, datorită lipsei transportului în comun, este greu de mers de la unii la alții, dacă nu dispui de un vehicul individual.

După cum explica Lennie Liegel, director al „Pacific Studies Center", situat în Silicon Valley, California s-a dezvoltat în așa fel încît ea pedepsește pe cei lipsiți de mobilitate. San Francisco este aproape singura aglomerare unde se poate trăi fără automobil. Celelalte orașe, ca Los Angeles sau San Diego, sînt mult mai extinse (unde începe unul și unde sfîrșește celălalt ?), pentru a permite o bună rețea de transport în comun. Inutil să precizăm că săracii au rar mijloacele de a întreține o mașină sau de a achita prețul (aproape extravagant în California) asigurării obligatorii. Așadar, deplasîndu-se cu cîțiva kilometri, întreprinderile pot evita tipul de muncitor de care se tem, fie din motive rasiale, fie de teama taxei prea ridicate de sindicalizare. Orașul East Palo Alto, deși situat în Silicon Valley, n-a atras mulțimea noilor societăți informatice : populația lui cuprinde un mare procent de negri.

Serge Halimi
profesor la departamentul pentru științe politice al Universității Berkeley

(Va urma)

Populația de culoare — cea mai lovită de șomaj și inegalități sociale — are și cele mai reduse drepturi politice

PANORAMIC

Reverberaţiile Hiroshimei (III)

„SOMNUL RAŢIUNII NAŞTE MONŞTRI". Amintirea cultului militarist al sakura mi-a îndreptat gîndurile spre acele false corturi din aluminiu, oţel şi beton, precum cele ale indienilor americani quonset. Aici, cercetătorii lucrează şi azi, şi vor continua să lucreze încă mulţi ani, pentru a stabili efectele de durată ale bombardamentelor atomice din 1945. Alte echipe de medici tratează şi acum, în spitalul bombei atomice, situat în cartierul Hagoromocho, în apropiere de Minami ohashi, Podul de miazăzi, pe supravieţuitorii holocaustului şi pe urmaşii lor. Aici, pe Hijiyama, nu poţi contempla gingăşia florilor de cireş ignorînd construcţiile ciudate, semicirculare, unde oamenii în alb au ca obiect de cercetare oameni ce poartă în trupul lor pecetea invizibilă a „păcatului atomic" al oamenilor de ştiinţă care au creat această teribilă armă a morţii, cu lungul şir de progenituri nucleare ce i-a urmat.

„Păcatul atomic", celebra expresie a lui Julius Robert Oppenheimer, „părintele bombei atomice", este un reflex, la capătul unui dramatic şi dureros proces de conştiinţă, al acelui simţ al responsabilităţii în faţa uriaşei erori pe care unele dintre cele mai luminate minţi au comis-o, angajînd lumea pe calea autonimicirii. Cîte cărţi, studii, eseuri, articole, cîte minţi s-au oprit asupra acestui tulburător moment de răscruce din istoria omenirii, în care una dintre cele mai minunate descoperiri a generat una dintre cele mai odioase arme.

Cînd te afli la Hiroshima asemenea gînduri au o rezonanţă pe care n-ai putea-o bănui. Aici, unde ai impresia că cenuşa celor volatilizaţi de mistuitorul foc atomic o simţi fierbinte sub tălpi, complicatele retorte ale istoriei îţi decantează esenţialul, trecînd peste tot ceea ce a fost, la vremea respectivă, confuz, ezitant, gînd ascuns sau mărturisit cu glas tare. Somnul raţiunii naşte monştri, dar marele pictor spaniol, Francesco de Goya (1746—1828) nu şi-a putut imagina monştrii care au devorat Hiroshima şi Nagasaki şi care ameninţă tot ce este viaţă pe planeta albastră.

Bomba de la Hiroshima a pus capăt mitului potrivit căruia ştiinţa ar fi ceva deasupra şi dincolo de politică. Bomba produsă atunci pentru a-i ajuta pe americani şi britanici în al doilea război mondial a devenit simbolul coşmarului nuclear, al răspunderii morale a omului de ştiinţă privind aplicabilitatea descoperirilor sale. Tribunalul istoriei nu şi-a spus încă ultimul cuvînt asupra răspunderii ce revine fiecărui participant la realizarea Proiectului Manhattan, cît de mari au fost erorile fiecăruia în parte, cît de conştienţi au fost de consecinţele producerii acestei arme terifiante, care va da, încă mulţi ani, de lucru oamenilor în alb din clădirile semicirculare de pe Hijiyama şi din cele ale Spitalului Bombei atomice, de aici, de la Hiroshima. Cum ai putea oare face abstracţie de aşa ceva, atunci cînd te afli pe Hijiyama, chiar în perioada purelor, gingaşelor şi imaculatelor sakura ?

SAKURA REÎNVIE AMINTIRI CUMPLITE. Am căutat ştergerea urmelor coşmarului în celălalt loc vestit al Hiroshimei pentru frumuseţea florilor de cireş, Shukkeien, grădina Shukkei, o adevărată bijuterie a artei amenajării peisajului. A fost amenajată în 1620, la reşedinţa din apropierea castelului, a lui Asano Nagaakira, ca o reproducere a peisajului „Lacului occidental", Si Huon, care se află la vest de Hang Tcheu, vechea capitală chineză a dinastiei Song. Familia Asano a cedat-o oraşului în 1940.

Grădina, al cărei nume înseamnă „peisaj miniatural", este foarte îndrăgită de locuitorii oraşului, oferind o oază de linişte şi verdeaţă chiar în zona centrală a urbei. Pe acest spaţiu restrîns — aproximativ 40 000 metri pătraţi — sînt recreaţi în miniatură munţi, stînci, lacuri, sînt plantaţi copaci, între care se detaşează sakura şi frumosul pin japonez; au fost construite o casă de ceai pe malul lacului şi podul bombat, în stil chinezesc, numit Kokokyo, alte cîteva lăculeţe cu poduri de piatră.

La prima vedere, nimic nu lasă să se simtă că această oază de frumuseţe peisagistică a fost recreată în anul 1951, după ce fusese făcută una cu pămîntul de bomba atomică, astfel încît, pe o fotografie luată la cîteva zile de la bombardamentul atomic, nu pot localiza cu precizie fosta grădină, totul fiind o mare de cenuşă şi resturi de trunchiuri de copaci carbonizate în jurul ruinelor unei catedrale şi ale unei clădiri din beton.

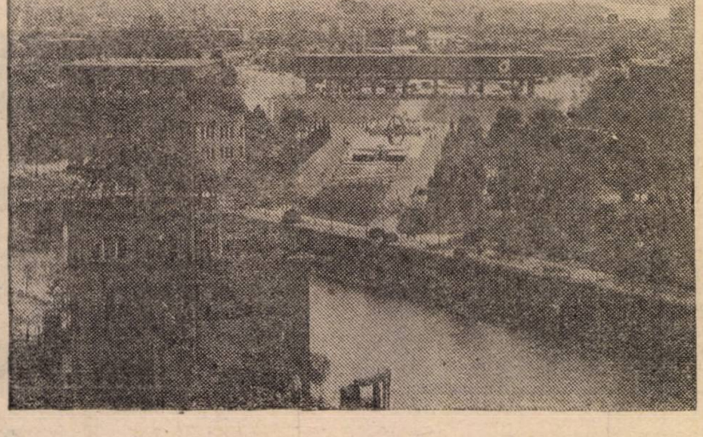

Heiwa Park, Parcul păcii, vedere de ansamblu. În prim plan, Domul bombei atomice

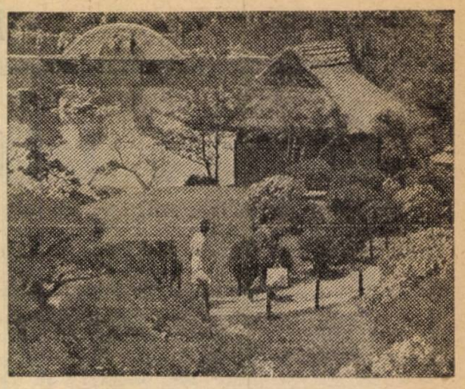

Shukkeien, grădina Shukkei, o oază de verdeaţă şi linişte în centrul oraşului

Aici, ţi se pare că urmele cataclismului atomic au fost şterse cu desăvîrşire, iar sakura ar putea fi contemplată în voie, fără a mai fi urmărit de spectrul infernului atomic. Dar, la o privire mai atentă, înţelegi că, nici aici, japonezul nu poate scăpa de coşmarul terifiant al distrugerii atomice. Chiar sakura, cireşii, sînt cei care reînvie amintirile cumplite. Pentru că, aici, în Shukkeien, cireşii, spre deosebire de restul Japoniei, au trunchiurile subţiri, sînt tineri, avînd puţin peste 40 de ani. Canoanele esteticii japoneze afirmă drept culme a frumosului contrastul dintre florile fragile şi gingaşe, şi trunchiul gros, scorţos, încărcat de secole, al cireşului. Aceşti pomi care nu fac fructe, ci sînt cultivaţi numai pentru frumuseţea florilor lor, sînt protejaţi cu o grijă deosebită, astfel încît livezile au vechimi, de regulă, de cel puţin cîteva sute de ani, existînd cireşi de vîrstă milenară, cu trunchiuri avînd diametrul pînă la cîţiva metri. Sakura, pomul fără utilitate practică, simbol al esteticii efemerului, este cu atît mai iubit cu cît are o vîrstă venerabilă. Cît de şocat trebuie să fie simţul estetic al japonezului, aici, în Shukkeien, de absenţa cireşilor seculari ! Există oare vreun loc sau vreun anotimp la Hiroshima în care oamenii oraşului s-ar putea elibera de povara coşmarului atomic, ar putea uita cît de profund au fost marcaţi de „păcatul atomic" ?

Mi-a venit în minte o întîmplare care a stîrnit un interes deosebit la Hiroshima în primăvara anului 1946, povestită de un publicist austriac. Lîngă primăria oraşului, sub ferestrele ei, ce dădeau spre sud, se aflau cîţiva cireşi înnegriţi de fum, care mai rămăseseră în picioare, după bombardamentul atomic. Erau cîteva exemplare urîte ale căror crengi răsucite, ca după o tortură, mai păstrau amintirea marelui pîrjol. Într-o dimineaţă de aprilie a anului 1946, din negrul crengilor răsărise albul strălucitor al unor flori de cireş. În zilele următoare, mii de oameni au venit în pelerinaj la aceşti cîţiva cireşi amărîţi care reveniseră din nou la viaţă. Abia atunci, spune publicistul austriac, au început oamenii să creadă că oraşul lor nu era, totuşi, condamnat să rămînă 100 de ani un pustiu atomic.

Paul Diaconu

(Va urma)

„C. I. A. — războaiele secrete: 1981 – 1987“

[12]

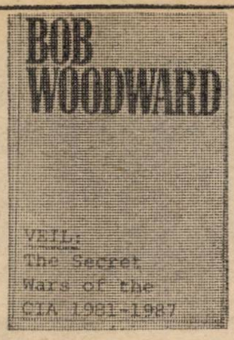

Bob Woodward

[Pe măsură ce se acumulau detalii despre proporţiile şi caracterul operaţiunilor C.I.A. de minare a porturilor nicaraguane, reacţia de dezaprobare a întregii lumi sporea. Minele C.I.A. produseseră daune unor vase sovietice, japoneze, olandeze, panameze şi liberiene. La 25 februarie explodaseră mine în portul El Bluff, pe ţărmul estic. Între 1 şi 30 martie, explodaseră, cel puţin în opt rînduri, mine în porturile Corinto şi Puerto Sandino. Nicaraguanii anunţau că alte porturi fuseseră atacate de avioane, elicoptere şi nave militare. Existau temeri că unele mine ajunseseră accidental, plutind, în Golful Fonseca, ameninţînd şi navele ce se îndreptau spre El Salvador şi Honduras. Ministrul de externe al Franţei era de părere că strategia C.I.A. reprezenta, fără nici o îndoială, o blocadă decisă pe timp de pace împotriva unei mici ţări, ridicînd, astfel, serioase probleme de etică politică. Ministrul de externe nicaraguan era şi mai direct: „Războiul secret american constituie o încercare de a întoarce comportamentul internaţional în epoca de piatră“.]

A doua zi, 11 aprilie 1984, senatorul Leahy lua un pahar cu doi din colaboratorii săi în biroul secret al Senatului. Era o încăpere ce aducea cu o pivniţă şi fusese folosită pe vremuri de Daniel Webster. *[Om politic american, în prima jumătate a secolului trecut, secretar de stat, senator şi candidat nenorocos la preşedinţie; a fost considerat unul din marii oratori ai Americii].* Leahy era mulţumit. Se gîndea că minarea *[porturilor nicaraguane]* arăta eşecul ansamblului acestei operaţiuni clandestine. În plus, el ştia că Bill Casey nu încerca să-i înşele pe senatori — în nici un caz pe Goldwater —, nici să le ascundă minarea.

De ce ?

Pentru că el, Leahy, era la curent cu acestea de cîteva săptămîni. Datorită morţii tatălui său, fusese absent de la Washington cîteva săptămîni. La întoarcerea în Senat, ceruse C.I.A. să-i facă o dare de seamă asupra operaţiunii din Nicaragua. C.I.A. îi vorbise în detaliu despre minarea porturilor. Să i se spună lui şi, în schimb, să i se ascundă lui Goldwater, nu era posibil.

Şi de ce n-a spus sau n-a făcut el nimic ?

Pentru că — a continuat Leahy — minarea porturilor reprezenta dezvoltarea logică a unui război nedeclarat, secret. Odată admisă ipoteza necesităţii unei asemenea operaţiuni clandestine, minarea era justificată. Bineînţeles, el n-acceptat această ipoteză. Nu credea ca ea să se poată substitui unei politici externe pe termen lung. Leahy afirmă că Bill Casey avea dreptate să fie surprins de tot scandalul. Senatul aprobase tot restul. De ce nu şi minarea ?

Pentru că era un act de război, spuse unul din colaboratorii săi.

Leahy se abţinu să nu rîdă. Oare credeau ei că, organizîndu-se armata „contras“ şi furnizîndu-i milioane de dolari, se acţiona pentru pace ? Se putea ajunge, astfel, la un fel de război în America Centrală, ca rezultat final.

■

La sfîrşitul unei după-amiezi, unul din adjuncţii lui Casey, care cunoştea bine operaţiunea din Nicaragua, mi-a propus să discute cu mine, în biroul său de la etajul al şaptelea. După ce a închis uşa, mi-a declarat că era o întîlnire oficioasă. Adică puteam folosi informaţiile, cu condiţia să nu-l numesc nici pe el, nici Agenţia.

Operaţiunea în Nicaragua era practic încheiată, mi-a spus el, sec. Direcţia operaţiunilor fusese informată că nu vor mai fi bani, din săptămîna următoare. Poate chiar peste trei zile. Potrivit calculelor, 22 milioane de dolari din cele 24 acordate fuseseră deja cheltuite. Cele 21 milioane suplimentare, care fuseseră cerute, nu vor mai fi acordate, fără îndoială, Congresul fiind mult prea furios. A evocat votul din Senat împotriva minării porturilor nicaraguane — 84 voturi contra 12 — şi adăugă că acţiunea va fi, desigur, imitată de Camera Reprezentanţilor (într-adevăr, după cîteva ore, aceasta o făcu, cu 281 voturi pentru şi 111 împotrivă). Trebuia, deci, să se treacă la procesul „dureros“ de dezangajare.

Casey, continuă responsabilul, avea în vedere, în acest moment, să ceară unei ţări favorabile Statelor Unite să preia ştafeta şi să trimită bani forţelor „contras“, pînă cînd problema creditelor urma să fie rezolvată.

— Dar aţi spus că sînteţi pe punctul de a vă dezangaja.

— Oh ! îmi spuse responsabilul. Casey crede că vom obţine, totuşi, creditele şi că povestea cu minarea se va calma.

Responsabilul mi-a explicat, apoi, că Bill Casey era pivotul războiului secret şi al acestei discutabile minări. „Casey a conceput toată povestea“, a spus el fără replică.

Îmi luam note : „Începe să se distanţeze de poveste“. După cîte se părea, era o tentativă de a separa majoritatea C.I.A. de Casey şi războiul său.

A existat destulă opoziţie în sînul C.I.A. în legătură cu povestea asta, continuă responsabilul, spontan. John McMahon a socotit, de la început, că era stupidă şi prost concepută.

Eram la curent cu zvonurile în legătură cu acest subiect, dar m-a surprins că mi se spunea asta atît de direct, şi i-am pus cîteva întrebări. Responsabilul m-a privit de parcă l-aş fi întrebat care fusese tabăra lui Abraham Lincoln în războiul de secesiune.

„John ştia, pur şi simplu, că vom ajunge aici, că nu avem sprijinul opiniei publice şi al Congresului şi că va trebui să ne retragem“, spuse el.

Mi-a vorbit despre Departamentul de Stat, care publicase recent un aviz juridic, în care minarea era văzută ca un act de autoapărare. Opinia Departamentului de Stat e „o prostie“, spuse interlocutorul meu cu dispreţ. Adevărata problemă este că aceasta dovedea, o dată în plus, că diferitele sectoare ale Administraţiei ignorau ce făceau celelalte.

Întreaga operaţiune era un vast fiasco, a continuat el pe un ton posomorît. A creat economiei nicaraguane serioase dificultăţi, dar n-a pus capăt livrărilor de arme către Salvador.

Dar, am spus eu, toată lumea ştie că adevăratul obiectiv este răsturnarea sandiniştilor.

A izbucnit în rîs. Ce nostim ! nu exista nici cea mai neînsemnată şansă să se ajungă la aşa ceva.

E destul să facem un calcul, zise el. Sandiniştii sînt patru contra unu, dispun de 75 000 de oameni în armată şi poliţie, în timp ce „contras“ doar de 15 000. Iar puşculiţa aproape s-a golit. Totul s-a terminat.

Am început să dau cîteva telefoane pentru a afla dacă, în general, conţinutul expunerii sale era exact. Părea să fie poziţia profesioniştilor de la C.I.A. Am discutat cu George Lauder, purtătorul de cuvînt al C.I.A., în legătură cu poziţia lui McMahon faţă de operaţiunea Nicaragua. Dezacordul lui McMahon era cunoscut de toţi în Agenţie şi pe Capitoliu, mi-a spus el, adăugînd, totuşi, că, oricare ar fi opiniile şi concluziile personale pe care le exprimase, McMahon nu se opunea nici uneia din operaţiunile C.I.A. în curs. Ziarul „Washington Post“ a publicat a doua zi un articol pe trei coloane : „C.I.A. nu mai are bani pentru operaţiunea clandestină din Nicaragua“.

[„Îngrijorarea“ celor de la C.I.A. era urmarea controversei izbucnite după minarea porturilor nicaraguane, act care a stîrnit împotrivirea masivă a legislatorilor americani. C.I.A. nu a acţionat, fără doar şi poate, de capul ei — erau de părere aceştia. Politica Administraţiei a fost, de la început, ostilă guvernului sandinist. Washingtonul a reactualizat vechea teorie „a dominoului“ şi a decis că nu va mai admite „o a doua Nicaraguă“ în America Centrală, regiune de mare importanţă strategică; iar lup-

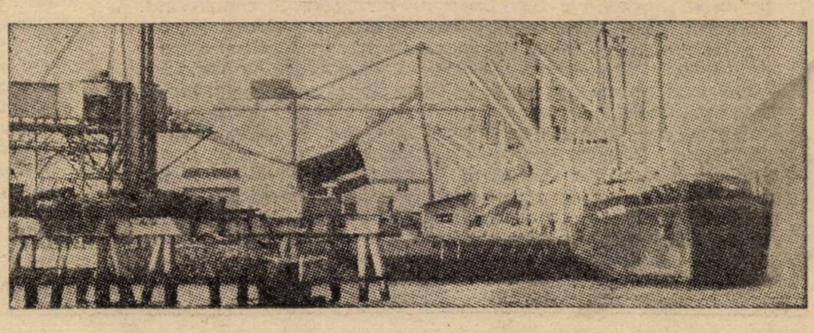

Nave imobilizate în port de minele C.I.A.

tele din Salvador s-ar datora — potrivit Washingtonului — „amestecului autorităților de la Managua". Sprijinul acordat forțelor contrarevoluționare depășise, însă, cu mult ceea ce se anunțase la început. „Mintea acelea — comenta «New York Times» — nu vor înlătura guvernul de stînga din Nicaragua, dar vor distruge efortul Casei Albe de a obține aprobarea Congresului pentru sprijinul acordat grupurilor contras". Dincolo de acțiunea în sine, care constituia o încălcare a legilor internaționale, se aflau opțiunile reale ale Administrației. Ce anume prevala, între sprijinul militar și acțiunile diplomatice? „Atitudinea ambiguă a guvernului asupra adevăratelor sale scopuri în America Centrală — era de părere «France Presse» — pare să promoveze un anume scepticism asupra dorinței sale reale pentru o soluție diplomatică". Scepticism alimentat de o frază dintr-o conferință de presă a președintelui Ronald Reagan, exact în acea perioadă: „Forța militară este o parte a diplomației". Demo-

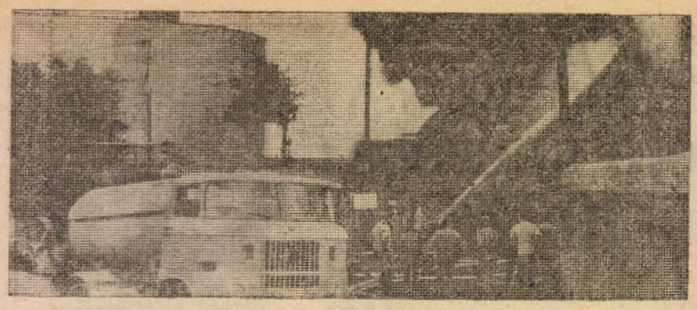

Rezervoare de petrol incendiate de sabotori antisandiniști la Puerto Corinto

craților care țineau spre Casa Albă atacau, îndeosebi, acest punct. Iar 13 democrați din comisia juridică a Senatului au cerut chiar ministrului justiției să deschidă o anchetă în legătură cu violarea neutralității unui stat de către S.U.A.

În aceeași perioadă, Nicaragua se adresa (9 aprilie) Curții Internaționale de Justiție de la Haga. „Războiul secret (împotriva țării noastre) — declara ministrul de externe Miguel D'Escoto — ne-a costat deja peste 1300 de morți și sute de milioane de dolari pagube materiale". Plîngerea Nicaraguei (care a urmat veto-ului american, din 4 aprilie, din Consiliul de Securitate, unde se cerea condamnarea minării porturilor) a fost urmată de un comunicat al Departamentului de Stat în care se anunța că Statele Unite au decis ca, timp de doi ani, să nu accepte jurisdicția Tribunalului internațional în probleme privind America Centrală. Și această decizie a fost viu criticată de opoziția democrată din Congresul american. Senatorul Edward Kennedy a propus ca S.U.A. să revină asupra deciziei. Președintele Camerei Reprezentanților, Thomas O'Neill, a calificat-o drept „șocantă" și a declarat: „Pînă în prezent, am spus că războiul secret împotriva Nicaraguei este, moralmente, de nescuzat. Azi, apare clar că el devine nescuzabil și din punct de vedere legal". Michael Barnes, președintele subcomitetului pentru problemele Americii Centrale al Camerei Reprezentanților, s-a declarat „șocat de faptul că se arată atît de puțin respect față de legalitatea internațională". Senatorul Christopher Dodd era de părere că refuzul de a accepta jurisdicția C.I.J. înseamnă, „în fapt, admiterea vinovăției."]

Versiune românească și comentarii de Stelian Țurlea și J. Mureșeanu

(Va urma)

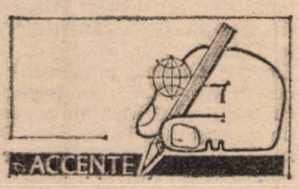

Bumerangul invizibil

Cînd un băiețel de cîțiva ani nu are la îndemînă o jucărie, prima sa tentație este să se transforme într-un automobil. Scoțînd zgomote ascuțite, va „lua curbe" strîns, va scrîșni din frîne, și, perturbînd victorios restul lumii, va trăi toate deliciile formulei unu. El nu face altceva decît să preia din recuzita adulților un element spectaculos. Tot așa, de abia ridicat din poziția „patru labe" în picioare, băiețelul își va ocupa o mînă cu un pistol de plastic sau cu o lopățică, fapt care trădează aceeași disponibilitate: de a imita adulții, selectînd fundamental. Industria de jucării cunoaște perfect această situație valabilă pe toate meridianele, și produce jucării de construit și jucării cu aparență ofensivă.

Oamenii mari care nu pot uita că au fost mici se joacă, la rîndul lor, cu ce au la îndemînă. Și au totul. Cea mai fascinantă jucărie pare să rămînă arma care emite gloanțe sau obuze, arma la purtător sau arma-uzină, care zboară, înoată sau alunecă pe șenile. Fabricanții de arme cunosc perfect această situație și produc ceea ce rentează să fie produs. Majoritatea covîrșitoare a noilor jucării se prezintă publicului larg în expoziții, tîrguri sau „show"-uri diverse, unde amatorii pot urmări, frisonînd de plăcere, cum se comportă în condiții de pace un obiect destinat stricării acestei păci.

Bombardierul american „B-2", despre care s-a vorbit enorm și care costă proporțional, este unul dintre aceste obiecte. El a fost descris, dorlotat, ameliorat și încărcat cu mari răspunderi, cu mult înainte de a ieși din leagăn, i s-a prezis un viitor, de excepție, ceea ce urmează să se verifice pe arena exigentă a unei vieți de neîntreruptă concurență. Cert este că, după o lungă perioadă în care obiectul s-a tot descris fără a-l fi văzut altcineva decît proprii săi constructori, a sosit momentul ca vedeta să ia contact cu publicul. După cum relevă agenția „China Nouă", primul zbor al bombardierului — care, în prezent, este supus unor verificări finale — este programat să aibă loc la mijlocul lunii decembrie. Potrivit revistei „Aviation Week and Space Technology", reprezentanți ai forțelor armate aeriene ale S.U.A. au relevat că a fost programată o prezentare în public a avionului la baza militară aeriană 42 din Palmdale, statul California, la mijlocul lunii noiembrie, după ce vor avea loc alegerile prezidențiale.

Avionul de tip „B-2" are o înălțime de 17 picioare și o lungime de 69 de picioare, cu o deschidere a aripii de 172 picioare. Comparativ cu acesta, bombardierul cu aripi cu geometrie variabilă, de tipul „B-1b", are o înălțime de 34 de picioare și o lungime de 147 de picioare, cu o deschidere a aripilor de 137 de picioare.

Oficialități din cadrul forțelor militare aeriene ale S.U.A. au relevat că avionul „B-2", capabil să transporte atît arme convenționale, cît și nucleare, va avea o capacitate de încărcare mai mică decît „B-1b", care este de dimensiuni mai mari. Bombardierul „B-2" va putea purta 17 focoase nucleare. Se vor produce în total 132 de bombardiere „B-2", care vor începe să fie operaționale la mijlocul anilor '90.

Desigur, detaliile privind conținutul și forma noii apariții sînt extrem de instructive pentru inițiați și picante pentru publicul nevinovat. Din noianul lor, mai merită reținut doar unul: „Avionul, care dispune și de alte tehnologii avansate de tip «Stealth», cu ajutorul cărora poate evita detectarea de către un radar inamic, are forma unui bumerang".

Interesant. Fabricanții și-au luat, însă, angajamentul că doar alura este de bumerang, fapt liniștitor cel puțin pentru stadiul său actual... Ce se va întîmpla mai tîrziu, cînd va împlini vîrsta maturității, rămîne de văzut. Deocamdată, sceptici doar anticipează că, în cazul lui B-2, forma s-ar putea să dicteze conținutului. Agenția „EFE" remarcă: „Experții americani apreciază că bombardierul ultrasecret «B-2 Stealth», al cărui cost este apreciat la 520 milioane bucata, va fi utilizat în misiuni sinucigașe, neputînd supraviețui decît foarte greu unor prime acțiuni de război. Construit special pentru a nu putea fi depistat de radare, «Stealth» — considerat cel mai scump bombardier din lume — zboară cu o viteză atît de scăzută, încît ar deveni cu siguranță o «pradă ușoară» pentru avioanele de vînătoare, imediat ce poziția sa ar fi reperată. În aceste condiții — au declarat specialiști militari ziarului «New York Times» —, avionul respectiv va putea fi întrebuințat doar pentru acțiuni ofensive sinucigașe, avînd puține șanse să revină la bazele din S.U.A. după efectuarea misiunii încredințate. «B-2 Stealth», unul din programele pe care Pentagonul le păstrează secrete de mai mulți ani, este considerat, totodată, drept avionul cel mai perfecționat pe plan mondial. Cu toate acestea, criticii programului «Stealth» apreciază că ar fi mai bine să se investească cei circa 70 000 milioane dolari — la cît este estimat costul celor 100 de avioane de acest tip — pentru construirea de noi bombardiere de vînătoare «convenționale» și pentru mijloace de apărare clasică".

Și atunci? ! Și atunci, am ajuns în punctul în care unii își reamintesc vechiul adevăr că orice greșeală se plătește cu atît mai mult, cu cît există și bugete specializate pentru așa ceva...

Radu Budeanu

POȘTA REDACȚIEI

Acordul de la Montevideo

Teofil Paraschiv, Botoșani. Cele 11 state membre ale Asociației Latino-Americane de Integrare (ALADI) — Argentina, Bolivia, Brazilia, Columbia, Chile, Ecuador, Mexic, Paraguay, Peru, Uruguay și Venezuela — au semnat, la Montevideo, după doi ani de negocieri, un acord care oferă statelor respective facilități vamale de pînă la 60 la sută în schimburile comerciale regionale. Intitulat „Programul de recuperare și expansiune a comerțului" (PREC), acordul menționat va fi pus în aplicare de la 1 ianuarie 1989, scontîndu-se pe o creștere a schimburilor comerciale regionale cu aproximativ 40 la sută față de situația actuală.

Începînd de la 1 ianuarie 1989, în baza acordului menționat, Argentina, Brazilia și Mexicul își vor deschide piețele lor naționale, acordînd preferințe vamale de 60 la sută celorlalte state membre ale ALADI. Un an mai tîrziu, țările cu o dezvoltare medie din regiune — Columbia, Chile, Peru, Uruguay și Venezuela — vor proceda la fel, iar în 1991 măsura va fi adoptată și de statele cu o dezvoltare economică relativă (Bolivia, Ecuador, Paraguay).

Această măsură urmărește corectarea dezechilibrelor comerciale din regiune. Se apreciază, totodată, că acordul trebuie să fie completat cu noi programe de cooperare și dezvoltare, în direcția creării de întreprinderi mixte latino-americane.

Încheierea acordului este apreciată ca un pas important, el implicînd o deschidere reciprocă a piețelor în favoarea țărilor din regiune și o sporire valorică a schimburilor comerciale cu cel puțin opt miliarde dolari. Acordul urmărește promovarea schimburilor comerciale dintre țările latino-americane și, prin aceasta, depășirea crizei economice regionale, evitîndu-se transferul de devize în afara regiunii. Tocmai de aceea, specialiștii latino-americani apreciază că semnarea Acordului de la Montevideo este o dovadă a voinței de cooperare a țărilor ce fac parte din ALADI, dar și a capacității lor de a depăși, prin eforturi proprii, dificultățile cu care se confruntă.

Dumitru Caminschi, București. Eforturi pentru utilizarea energiei solare se fac nu numai în țările dezvoltate, ci și în cele în curs de dezvoltare, uneori, datorită costurilor ridicate ale activității de cercetare, proiectare și execuție, folosindu-se metoda cooperării între diverse state pentru atingerea scopului propus. Astfel, Comunitatea economică a statelor vest-africane (ECOWAS) întreprinde eforturi privind crearea unei uzine care va produce utilaje destinate folosirii energiei solare — informează ziarul nigerian „Business Times". Cercetările efectuate au confirmat posibilitatea economică a construirii întreprinderii, care este evaluată la 10 milioane de dolari. Ea va fi construită în capitala Republicii Mali, Bamako. Tot aici a fost organizat un centru de pregătire a specialiștilor de diferite profesii, în scopul realizării proiectului regional menționat. În perspectivă, uzina va produce utilaje din materiile prime existente în țările din vestul Africii. Proiectul va fi realizat cu sprijinul UNESCO.

În prezent, în Nigeria, Ghana, Mali și Togo funcționează deja centre de selecție a informațiilor științifice referitoare la folosirea energiei solare. Toate datele sînt colectate la centrul regional din Dakar. Această ramură de perspectivă poate să extindă considerabil baza energetică a statelor vest-africane și să reducă cheltuielile în valută străină, subliniază ziarul citat.

Trenurile secolului XXI

Vasile Niță, București. Deși trăim în secolul marilor viteze, se pare că ele nu satisfac dorința omului de a ajunge, într-un timp cît mai scurt, la destinația dorită. De aceea, diversele forme de transport continuă să-și mărească vitezele. În ce privește trenurile, s-a ajuns la viteze de-a dreptul impresionante. Recent, în R.F. Germania au trecut probele experimentale încă două noi trenuri rapide — „Intercity experimental" și „Transrapid—06". În ambele cazuri, au fost stabilite recorduri mondiale de viteză pentru trenurile de acest tip. Astfel, primul a atins, pe un tronson, viteza de 317 km/h, iar al doilea — viteza de 320 km/h.

„Intercity experimental" este cel mai nou model de tren electric. Probabil, el va fi dat în exploatare în anul 1991. Trenul are calități aerodinamice superioare și este dotat cu un post de comandă confortabil. Puterea vagonului-motor este de 11 400 CM. Se estimează că viteza trenului va atinge 350 km/h. Instalații speciale asigură o bună izolare fonică și termică.

Celălalt tren — „Transrapid-06" — va atinge o viteză de 400 km/h. Acesta este aproape un zbor, cu atît mai mult cu cît trenul se deplasează pe o suspensie magnetică. Liniile pentru asemenea trenuri sînt dispuse pe piloni din beton armat, la înălțimea de 5 m deasupra solului. În vagonul din față nu există o instalație motor, ci doar o cabină cu un post de comandă, întrucît, în acest caz, motorul linear este dispus de-a lungul întregii linii. La „Transrapid-06", consumul de energie este mai mare decît la trenurile de cale ferată care au o viteză de pînă la 200 km/h, dar mai mic decît la avioane.

B. Stamate, Iași. Adepții limbii esperanto sînt optimiști. Mai ales dacă inițiativa unei întreprinderi olandeze de informatică se va transforma în realitate. Este vorba de propunerea de utilizare a esperanto-ului ca limbaj-pivot în sistemele de traducere informatică. Întreprinderea olandeză „BSO" intenționează să implanteze, la începutul anilor '90, un sistem de traducere a mesajelor tehnice prin ordinator, care va utiliza limba esperanto.

Stimați cititori,

În dorința de a veni în sprijinul celor ce doresc să-și procure, la timp și în mod sigur, săptămînalul nostru, redacția revistei „Lumea", împreună cu Direcția Expedierii Presei vă propun o nouă și facilă modalitate de a vă abona.

Completați talonul de pe verso și prezentați-l factorului poștal ori celui mai apropiat Oficiu P.T.T.R., care, în schimbul achitării costului abonamentului la revistă pe perioada solicitată de dumneavoastră, au obligația să vă elibereze, imediat și pe loc, chitanța respectivă.

Abonamentul se poate face oricînd pe minimum 3 luni și începe din luna următoare achitării costului lui.

Revista „LUMEA"

Phobos I și II

P. Georgiade, București; Vasile Alexandru, Bistrița. La 21 septembrie, Marte, cea mai enigmatică planetă din sistemul nostru solar, s-a aflat, pentru prima oară din 1971, la cea mai mare apropiere de Terra. Momentul — potrivit specialiștilor — a fost extrem de prielnic pentru programul interplanetar „Phobos", inițiat în iulie a.c. Oameni de știință de prestigiu consideră că simpla posibilitate ca pe Marte să existe sau să fi existat forme de viață este suficientă pentru a merita o călătorie pe „planeta roșie".

Anunțarea oficială, de către Uniunea Sovietică, a pregătirii unei expediții internaționale spre Marte, în 1994, a fost primită cu satisfacție, considerîndu-se că ea va reprezenta o avanpremieră a primei călătorii a omului pe Marte, la începutul secolului XXI. În ce privește participarea la „aventura marțiană", directorul Institului de cercetări medico-biologice al U.R.S.S., Oleg Gazenko, a declarat că principalul impediment l-ar reprezenta durata călătoriei. S-a calculat că,

→

Matei Gheorghiu, București. Realizările obținute, în ultimul timp, în sporirea capacității de mărire a unor microscoape sînt de-a dreptul impresionante. Astfel, microscopul electronic „Stereoscan 360" (în **imagine**), realizat de o firmă britanică, poate mări pînă la de 250 000 de ori (un microscop obișnuit mărește de circa 2 000 de ori). Aparatul, care lucrează sub controlul unui computer, cumulînd ultimele cuceriri ale tehnicii din acest domeniu, poate realiza fotografii tridimensionale, inclusiv color, poate analiza compoziția chimică a pieselor metalice. „Stereoscan 360" datorită calităților sale multiple, este deosebit de util în industria aerospațială, în cea chimică, petrochimică, metalurgică etc.

TALON DE ABONAMENT

NUMELE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

PRENUMELE _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Str. _ _ _ _ _ _ _ _ Nr. _ _ _ _ _ _ _ _

LOCALITATEA _ _ _ _ _ _ _ COD _ _ _

Județul _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

POSTA REDACȚIEI

pentru aceasta, vor trebui în jur de trei ani, ceea ce presupune, între altele, autonomie, lipsă de informații privind condițiile pe care va fi obligată să le suporte nava, absența unui ajutor exterior și imposibilitatea, în caz de necesitate, a unei rapide reîntoarceri pe Pămînt. Altă dificultate : protejarea contra posibilelor radiații produse în afara cîmpului de acțiune al forței magnetice a Terrei, care apără celulele cerebrale ale cosmonauților. Aceasta, fără a uita problemele puse de modul de hrănire a participanților la expediție. Desigur, s-a propus crearea, în navele cosmice, a unor „grădini" artificiale și chiar au și fost realizate o serie de experimente în acest sens, dar, după părerea oamenilor de știință, aceasta este legată de posibila apariție a unor bacterii și organisme ce se vor comporta altfel decît în condițiile habitatului obișnuit.

Călătoria pe Marte apare, așadar, de domeniul ficțiunii, deși lansarea, vara aceasta, a două stații automate (Phobos I și II) spre cel mai mare satelit al „planetei roșii" este în măsură să reaprindă interesul pentru Marte, care, după investigațiile realizate în 1976 de sonda americană „Viking I", păruse să scadă.

În cele 75 de comunicări prin radio realizate, începînd cu 7 iulie, de cele două aparate cosmice de investigație, au și început să se dezvăluie unele mistere ale lui Phobos. După două sute de zile de zbor cu o viteză de 11 kilometri pe secundă, „Phobos I" va intra în orbita eliptică intermediară a satelitului și va începe unul dintre cele mai complexe experimente științifice din spațiul extraterestru. Prin utilizarea laserului se va putea cunoaște compoziția rocilor originare ale lui Phobos, un asteroid capturat de Marte în urmă cu mult timp și pe care gravitația este atît de mică, încît un om de 80 kilograme va cîntări, pe suprafața acestuia, doar ...50 de grame. Pe de altă parte, un complex videospectrometric instalat la bord va transmite pe Terra imagini clare ale reliefului de pe Phobos, acestea fiind luate în zbor, de la o înălțime de numai 50 de metri de la suprafața satelitului. Un „mesager" — prevăzut cu o cameră miniaturizată de televiziune, cu un transmițător-receptor pentru contactul cu Pămîntul, cu baterii solare și instrumente științifice — se va desprinde de pe una din cele două rachete spațiale și va „supraviețui" deasupra lui Phobos circa un an. În plus, pentru studierea compoziției chimice a satelitului, s-a creat o sondă „săltăreață", capabilă „să sară" din 20 în 20 de metri, pentru a parcurge, în scurt timp, cei 27 de kilometri, cît reprezintă diametrul asteroidului marțian.

Coordonatorul rubricii : Rodica Dumitrescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

40 (1301) 29 septembrie 1988

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Al III-lea Congres Național de Chimie. Elocventă expresie a creației științifice românești, în slujba idealurilor de pace, progres și conlucrare 1

Atomului – o unică utilizare : cea pașnică ! Ștefan Cârjă 4

Exigența soluțiilor globale, democratice 5

Șapte zile. Vasile Crișu 5

Națiunile Unite. Debutul sesiunii a 43-a. I. Olteanu 6

În pragul Centenarului forumului mondial al parlamentarilor. George Petricu 8

Beirut. Situație confuză. Crăciun Ionescu 9

După sesiunea F.M.I.-B.I.R.D. În absența unor măsuri concrete, problemele economico-financiare tind să se agraveze. dr. Ilie Șerbănescu 10

Forumul Pacificului de Sud. Opțiuni pentru o zonă a păcii și colaborării. Mihaela Brumă 12

Paris. Primul tur al alegerilor cantonale. Doina Topor 13

O.N.U. Dezbatere asupra situației economice a Africii. Dumitru Constantin 14

Washington. Opțiunile candidaților și prima confruntare televizată. Stelian Țurlea 15

Uniunea Sovietică. Preocupări largi pentru accelerarea dezvoltării social-economice. Nicolae Chilie 16

Santiago de Chile. Înainte de referendum. Anca Voican 18

R.P. Chineză. Popaș în provincia Zhejiang. I. Madoșa, A. Zamfirescu 20

INTERVIUL NOSTRU

Augustus Aikhomu, prim-ministru, șeful Statului Major General al Forțelor Armate ale Republicii Federale Nigeria 2

Jose Luis Valenciano, președintele Adunării Legislative din Costa Rica 3

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI

„Ziua Z" pentru naveta spațială 21

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE

Ascensiunea și declinul marilor puteri. Paul Kennedy 22

1 000 + 1 24–26

DIN LUMEA CAPITALULUI

Cealaltă față a Californiei 27

PANORAMIC

Reverberațiile Hiroshimei (III). Paul Diaconu 28

SERIAL

„C.I.A. – Războaiele secrete : 1981–1987" (12). Bob Woodward 29

ACCENTE

Bumerangul invizibil. Radu Budeanu 30

POȘTA REDACȚIEI 31–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu – redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Țurlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 33–29, telefon 17 60 10 ; Internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export- import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S.

PD-90 PLANSETA DE DIGITIZARE FOLOSITA LA MASURAREA UNOR DATE GRAFICE CONTINUTE IN DOCUMENTE PLANE: DESENE, SCHITE, SCHEME ETC. INTERFATA RS 232 PENTRU CUPLARE LA MICRO SI MINICALCULATOARE

MS-100 - MICROCALCULATOR UNIVERSAL DIN FAMILIA M118, JUNIOR, TPD
- UTILIZABIL IN INGINERIE, INDUSTRIE, COMPARTIMENTE ECONOMICE ETC.
- INTERFETE-DISPLAY, IMPRIMANTA, UNITATE DUALA DE DISC FLEXIBIL 8" 1,2MO, UNITATE MICROMEXT, 5 INTERFETE RS 232 DISPONIBILE - SISTEM DE OPERARE CP/M

MICRO-E - MICROCALCULATOR MODULAR PENTRU APLICATII INDUSTRIALE
CONFIGURABIL CA SISTEM DE CONTROL/COMANDA NUMERICA ROBOTI CALCULATOR PENTRU MEDII INDUSTRIALE, SISTEM DE DEZVOLTARE
- INTERFETE - DISPLAY, IMPRIMANTA PARALELA, UNITATE DUALA DE DISC FLEXIBIL 8", INTERFETE DE PROCES
- SISTEM DE OPERARE CP/M

MODULE DE MEMORII SEMICONDUCTOARE
PIESE DE SCHIMB PENTRU CALCULATOARE DIN FAMILIA FELIX, INDEPENDENT, AMS

TTB-64KO
MEMORIE EXTERNA SEMICONDUCTOARE DE TIP BUFFER PENTRU TERMINALE LENTE: IMPRIMANTE PLOTTERE INTERCALARE TRANSPARENTA INTRE CALCULATOR SI PERIFERIE
- MODURI DE TRANSFER: SERIAL/SERIAL, SERIAL/PARALEL, PARALEL/SERIAL, PARALEL/PARALEL
- SELECTARE NUMAR DE COPII PRIN CHEI

TC TIMISOARA

FABRICA de MEMORII ELECTRONICE si COMPONENTE pentru TEHNICA de CALCUL

va ofera:

Serviciul de desfacere:
Telefon 961/35555 Telex: 71380
1900 Timisoara str. Gh. Lazar Nr.9

FAMILIA DE MICROCALCULATOARE PERSONALE TIM-S
- COMPATIBIL ZX-SPECTRUM
- UTILIZABIL IN INVATAMINT, PROIECTARE, GESTIUNE, EVIDENTA CONTABILA ETC.
- INTERFETE - TV A/N, MONITOR COLOR SAU A/N, IMPRIMANTA SERIALA SAU PARALELA, CASETA MAGNETICA, UNITATE DE DISC FLEXIBIL 5.25"

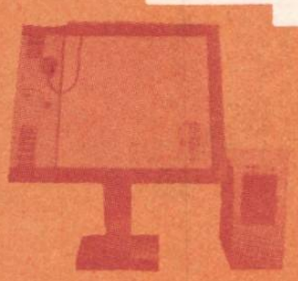

MICROMEXT - MEMORIE EXTERNA SEMICONDUCTOARE VAZUTA DE CP/M CA O UNITATE DE DISC FLEXIBIL INTERFATABILA LA MS-100, M18, M118, JUNIOR, TPD, AMS ETC.
- CAPACITATE MAXIMA 1MO
- VITEZA DE LUCRU DE 3-10 ORI MAI MARE DECIT A UNITATILOR DE DISC FLEXIBIL SI FIABILITATEA SPORITA

MS-CAD - MICROSISTEM DEDICAT APLICATIILOR DE PROIECTARE GRAFICA ASISTATA DE CALCULATOR
- FORMAT DIN MICROCALCULATOR MS-100, MEMORIE MICROMEXT, CONSOLA DAF 2020, DIGITIZOR PD-90, IMPRIMANTA GRAFICA
- INTERFATA PENTRU PLOTTER SI PERFORATOR DE BANDA

Lei 5

PUBLICITATE

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C-79

Nr. 40
29 septembrie 1988

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

Al III-lea Congres Național de Chimie

Elocventă expresie a creației științifice românești, în slujba idealurilor de pace, progres și conlucrare

Din actualitatea internațională

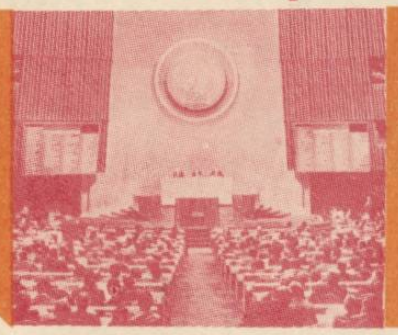

NAȚIUNILE UNITE
Debutul dezbaterilor generale

S. U. A.
Confruntarea electorală — o nouă etapă

CHILE
Înainte de referendum

ÎN LUMEA CAPITALULUI
PANORAMIC • SERIAL
POȘTA REDACȚIEI

Elocventă expresie a creației științifice românești, în slujba idealurilor de pace, progres și conlucrare

Revoluția tehnico-științifică marchează profund întreaga evoluție a societății contemporane. Dezvoltarea economică și socială a fiecărei națiuni este, astăzi, determinată, în mod hotărîtor, de progresul științific și de introducerea pe scară largă a tehnologiilor avansate. Pătrunderea tot mai adîncă în tainele materiei, intensificarea producției materiale, creșterea capacității creatoare a maselor largi, valorificarea, cu eficiență sporită, a bogățiilor naturale — toate aceste repere ale progresului sînt datorate științei, științei din ce în ce mai înalte atinse de posibilitățile cercetării științifice.

În ansamblul factorilor de dezvoltare socială și economică a României, știința și cercetarea dețin un loc de prim ordin, fiind puse în slujba soluționării problemelor de bază din toate domeniile, a realizării sarcinilor și planurilor stabilite, transpunerii în viață a programelor de organizare și de modernizare a producției.

În concepția partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este imperios necesar ca, într-o epocă definită printr-o fascinantă revoluție tehnico-științifică, descoperirile cele mai cutezătoare ale minții omului să servească exclusiv prosperității și păcii — țelurile supreme ale omenirii. Din păcate însă, produsele investigației științifice și ale creației tehnice nu sînt consacrate integral progresului pașnic al oamenilor. Cea mai mare primejdie care a planat vreodată asupra popoarelor, a vieții — arma nucleară — își are originea tot în laboratoarele oamenilor de știință. Deturnate de la menirea lor firească, cuceririle de seamă ale geniului uman sînt puse, în mod absurd, în slujba distrugerii, a pregătirii și perfecționării bazelor unui nou holocaust care, în condițiile erei nucleare, poate duce la însăși dispariția vieții pe Pămînt. În fața acestei inacceptabile perspective, este pe deplin logic și necesar ca savanții, toți oamenii de știință să-și mobilizeze propria lor conștiință, să-și pună problema propriei lor responsabilități față de destinele umanității.

Voința unei asemenea mobilizări și-au manifestat-o limpede participanții la **cel de-al III-lea Congres Național de Chimie**, întrunit la București, în zilele de 21—24 septembrie. Acest larg și reprezentativ forum științific a dezbătut, în lumina hotărîrilor Congresului al XIII-lea și Conferinței Naționale ale P.C.R., a orientărilor secretarului general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, probleme de deosebită însemnătate privind dezvoltarea, în continuare, a industriei și cercetării chimice românești, în vederea creșterii contribuției lor la progresul neîntrerupt al economiei naționale, la propășirea României socialiste, la ridicarea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor.

Un rol de importanță deosebită în dezvoltarea economico-socială, deci și a industriei chimice, l-au avut știința, învățămîntul care, în anii socialismului, — și, cu deosebire, după Congresul al IX-lea al partidului — au cunoscut un puternic avînt, contribuind în mod determinant la realizarea tuturor planurilor și programelor de dezvoltare. Activitatea științifică și cea productivă, cercetarea fundamentală și cea aplicativă sînt concepute într-un strîns raport de conlucrare și interdependență, într-o armonioasă îmbinare, menită să asigure înfăptuirea cu succes a planurilor și programelor de dezvoltare economico-socială a țării. **„În realizarea tuturor obiectivelor** — arăta, în cuvîntarea rostită la deschiderea Congresului Național de Chimie, tovarășa **academician doctor inginer Elena Ceaușescu**, prim viceprim-ministru al Guvernului, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, președintele Consiliului științific al Institutului Central de Chimie — **cercetarea științifică trebuie să acționeze în strînsă conlucrare cu producția, cu învățămîntul, în vederea elaborării de noi tehnologii, să asigure perfecționarea produselor și crearea de noi produse cu caracteristici superioare pentru toate sectoarele de activitate".** În același timp — sublinia tovarășa **Elena Ceaușescu** — **„este necesar să se acorde o atenție sporită cercetării de perspectivă, fundamentale, să se asigure o bună repartizare a forțelor de cercetare, atît pentru soluționarea rapidă a problemelor imediate, cît și pentru cercetarea fundamentală, de perspectivă".** Toate acestea, subsumate ideii că viitorul țării, al poporului nostru este strîns legat de ridicarea gradului de cunoștințe, de pregătire, de dezvoltarea puternică a științei.

Recunoscînd științei rolul de factor motor al dezvoltării civilizației umane, România consideră, însă, că menirea cea mai nobilă a savanților de pretutindeni și din toate domeniile de activitate este aceea de a face ca întregul potențial al științei și tehnicii contemporane să fie consacrat progresului, bunăstării, libertății și independenței popoarelor, asigurării dreptului suprem al oamenilor la viață, la pace. Direcțiile în care trebuie să se acționeze le indică limpede înseși cauzele ce determină primejdiile la adresa păcii. În acest sens, tovarășa **Elena Ceaușescu** sublinia : **„Împreună cu întregul nostru popor, cercetarea chimică — ca, de altfel, întreaga noastră cercetare — acționează cu toată hotărirea pentru o politică de pace, pentru dezarmare și, în primul rînd, pentru dezarmarea nucleară, pentru eliminarea definitivă a armelor nucleare și trecerea la dezarmarea convențională, la eliminarea armelor chimice și a oricăror arme de distrugere în masă".**

Participarea, ca invitați, la această manifestare devenită tradițională, a unor oameni de știință, cercetători și specialiști în domeniul chimiei, reprezentanți ai unor prestigioase instituții științifice și de învățămînt din numeroase țări ale lumii a constituit un prilej de reafirmare a voinței de pace, înțelegere și conlucrare a României socialiste : **„Oamenii de știință români** — arăta tovarășa **Elena Ceaușescu — sînt hotăriți să conlucreze tot mai strîns cu oamenii de știință de pretutindeni în vederea creșterii rolului acestora în realizarea unei politici noi, democratice, pentru triumful rațiunii, al păcii și colaborării între toate națiunile lumii".**

Oamenii de știință români și din celelalte țări, participanți la congres, au adresat un vibrant **Apel** cercetătorilor și oamenilor de știință din întreaga lume, ca, în actualele împrejurări internaționale, deosebit de grave și complexe, să-și unească eforturile, să-și întărească și mai mult conlucrarea și să-și intensifice acțiunile pentru a-și aduce, împreună cu popoarele lor, o contribuție tot mai activă la afirmarea puternică a politicii de pace și înțelegere între națiuni, la cauza progresului și civilizației, a ridicării bunăstării materiale și spirituale a tuturor națiunilor lumii.

Reținem, din cuvîntarea tovarășei Elena Ceaușescu, din Telegrama adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de participanții la Congres, din Apelul adresat către chimiștii și oamenii de știință din întreaga lume, puternica evidențiere a identității dintre știință și pace : o știință pusă exclusiv în slujba omului, o știință a oamenilor pentru oameni, o știință pentru viață, guvernată de legile supreme ale dreptului la pace. Căci apărarea dreptului fundamental al fiecărui popor, al fiecărui locuitor al planetei noastre — la pace, la viață, la existență liberă și demnă — reprezintă imperativul suprem al epocii. În **Apelul** lor, oamenii de știință proclamă o convingere, un angajament, o profesiune de credință : **„Să nu precupețim nici un efort pentru a face ca forțele păcii și progresului — în rîndul cărora oamenii de știință ocupă un loc important — să aibă cuvîntul hotărîtor în dezvoltarea vieții internaționale, să împiedice continuarea cursei înarmărilor, să asigure eliminarea totală a armelor nucleare și chimice din Europa și de pe întreaga planetă !"**

„LUMEA"

INTERVIUL NOSTRU

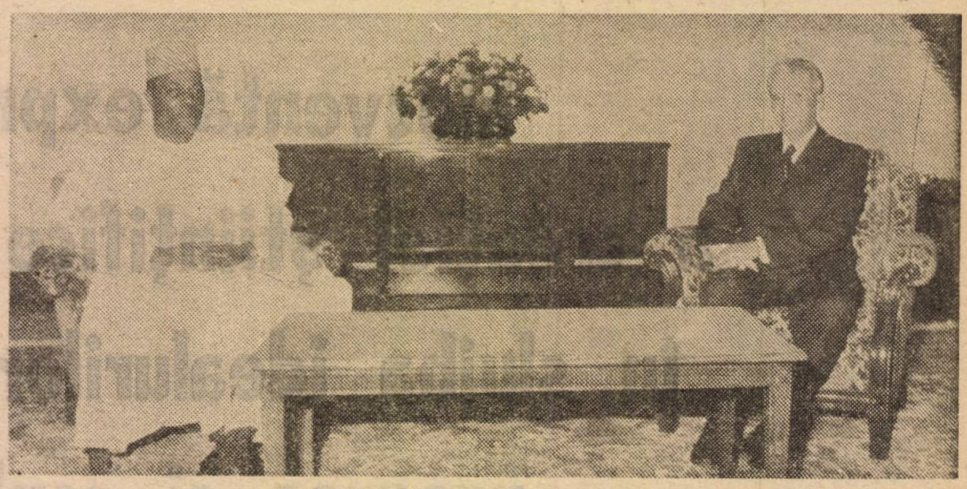

„Largi posibilități de dezvoltare a cooperării româno-nigeriene"

vice-amiral Augustus Aikhomu,

prim-ministru, șeful Statului Major General al Forțelor Armate ale Republicii Federale Nigeria

Zilele trecute, s-a aflat în vizită oficială în țara noastră vice-amiralul Augustus Aikhomu, prim-ministru, șeful Statului Major General al Forțelor Armate ale Nigerici.

Cu acest prilej, președintele NICOLAE CEAUȘESCU l-a primit pe oaspetele nigerian, context în care s-au analizat pe larg perspectivele relațiilor de colaborare dintre cele două țări și popoare și au fost abordate aspecte actuale ale vieții politice mondiale.

Înainte de încheierea vizitei sale oficiale, oaspetele nigerian s-a întîlnit cu reprezentanți ai presei centrale. La început, vice-amiralul Augustus Aikhomu a făcut o declarație în care a arătat, între altele : Am vizitat România timp de trei zile, în cadrul unei vizite oficiale de stat, împreună cu o delegație nigeriană. Am avut privilegiul de a fi primit de președintele României, Nicolae Ceaușescu, și am avut convorbiri foarte fructuoase cu primul ministru român. Vizita a reprezentat o experiență utilă pentru noi. Am purtat convorbiri la diferite nivelur și am avut ocazia să luăm cunoștință, în mod nemijlocit, de aspirațiile și eforturile poporului român pentru dezvoltarea țării. Am descoperit similitudini cu ceea ce încercăm să întreprindem și noi în Nigeria, cu țelurile și obiectivele pe care le urmărește poporul nigerian.

Plec din România cu amintiri plăcute.

Am adresat primului ministru al guvernului român invitația de a vizita Nigeria, pentru a-i oferi posibilitatea să observe direct, ceea ce încercăm și noi să realizăm.

Nigeria și România întrețin excelente relații de cooperare economică. Apreciez că această vizită va contribui, prin ea însăși, la extinderea relațiilor bune, existente deja între cele două țări. Doresc să exprim înalta apreciere și profunda gratitudine față de președintele Nicolae Ceaușescu.

În legătură cu primirea sa de către președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, oaspetele nigerian a arătat : Am avut o convorbire foarte fructuoasă cu președintele Nicolae Ceaușescu — personalitate remarcabilă a vieții politice internaționale —, care mi-a rezervat o primire călduroasă, frățească. Cu acest prilej, am transmis șefului statului român salutul călduros al președintelui țării mele, Ibrahim Babangida, care a adresat, totodată, președintelui Nicolae Ceaușescu invitația de a efectua o vizită oficială în Nigeria. Am avut, apoi, ocazia să împărtășesc președintelui Nicolae Ceaușescu impresiile mele în legătură cu vizita în România și am abordat, împreună, o serie de probleme concrete privind cooperarea româno-nigeriană ; am discutat posibilitatea găsirii de noi domenii de cooperare și de reactivare a comisiei mixte de cooperare economică. De asemenea, am folosit acest prilej pentru un schimb de opinii asupra unor probleme internaționale, în special chestiuni care privesc continentul african. Președintele Nicolae Ceaușescu a prezentat obiectivele de dezvoltare economică ale României și poziția sa în probleme internaționale.

Referindu-se în continuare la posibilitățile de dezvoltare, în viitor, a cooperării economice dintre România și Nigeria, interlocutorul a arătat : Există multiple posibilități de dezvoltare, între care și în domeniul agricol. În cursul vizitei, am putut să-mi dau seama de domeniile în care putem beneficia de experiența României, de pildă în sectorul culturilor de grîu și orez, ca și în unele ramuri industriale. Am vizitat șantierul naval Constanța și apreciez că putem coopera și în domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave. Există, deci, multe domenii în care putem coopera.

Rugat să împărtășească punctul său de vedere privind relațiile de solidaritate ale României cu popoarele Africii, premierul nigerian a declarat :

Dintre problemele internaționale discutate, o atenție specială am acordat celei privind decolonizarea unei părți a continentului african, care se mai află încă sub dominația regimului sud-african, respectiv Namibia, problemei apartheidului din Africa de Sud ; ne-am exprimat sprijinul și solidaritatea față de lupta acestor popoare pentru eradicarea colonialismului și rasismului în această regiune a Africii. Am discutat despre activitatea țărilor nealiniate, față de care România și Nigeria au puncte de vedere identice.

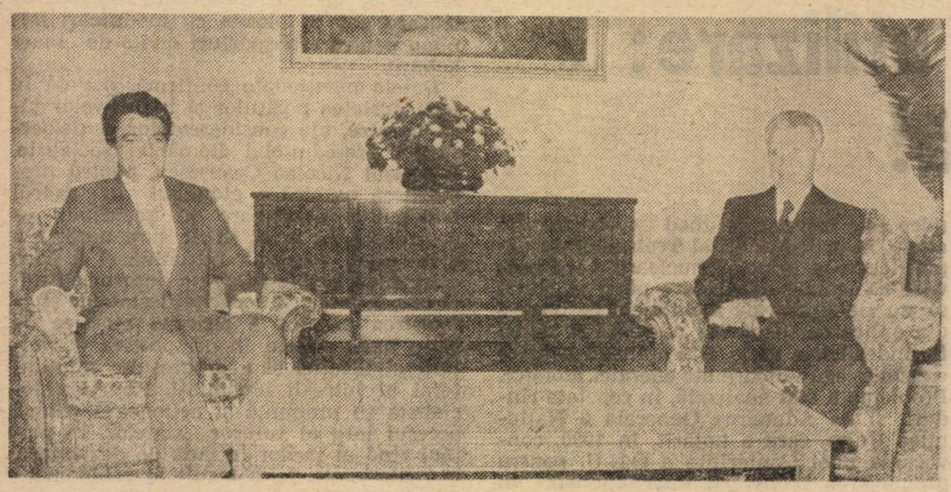

România — Costa Rica: „Relații bazate pe respect și înțelegere reciprocă"

Jose Luis Valenciano,

președintele Adunării Legislative din Costa Rica

Recent, ne-a vizitat țara o delegație parlamentară costaricană, condusă de Jose Luis Valenciano, președintele Adunării Legislative.

Momentul central al vizitei l-a constituit primirea de către tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU a delegației costaricane; pe marginea întrevederii a debutat și interviul acordat cu amabilitate de către Jose Luis Valenciano.

— În timpul vizitei în România — a declarat Jose Luis Valenciano —, am avut onoarea de a fi primiți de președintele Nicolae Ceaușescu, în cadrul întrevederii fiind abordate diferite probleme de interes comun. Am discutat, astfel, despre o serie de aspecte ale relațiilor de colaborare economică, socială, culturală, tehnologică, științifică dintre România și Costa Rica, fundamentate pe respectul reciproc, pe o prietenie trainică, pe coincidențe în diverse probleme de politică externă. Dorim să mulțumim președintelui Nicolae Ceaușescu pentru aprecierile față de politica promovată de Costa Rica, căci noi, costaricanii, sîntem foarte mîndri de republica noastră, iar recunoașterea, de către domnul președinte al României, a politicii de coexistență pașnică promovată de Costa Rica, a obiectivelor noastre de pace, ne bucură în mod deosebit, motiv pentru care îi sîntem recunoscători. Întrevederea ne-a oferit, totodată, posibilitatea de a analiza aspecte foarte concrete ale colaborării bilaterale, cum ar fi, de exemplu, o posibilă conlucrare cu România pentru folosirea energiei eoliene în Costa Rica. Am mulțumit, de asemenea, pentru atenția ce ne-a fost acordată pe întreaga durată a vizitei noastre în România, ca și pentru posibilitatea oferită de a cunoaște o serie de realizări ale poporului român. A fost, deci, o întrevedere prietenească, în cadrul căreia s-au manifestat dorința comună de a contribui la bunăstarea fiecăruia dintre popoarele noastre și hotărîrea ca relațiile să se dezvolte, ca și pînă acum, într-un cadru de respect, de înțelegere reciprocă, de identificare a noi posibilități de colaborare.

— Cum apreciați inițiativele, acțiunile promovate de România, de președintele Nicolae Ceaușescu, în favoarea păcii și dezarmării, a cooperării și securității internaționale?

— Domnul președinte al Republicii Socialiste România s-a referit pe larg la aceste aspecte, subliniind poziția țării dv față de problemele dezarmării. În această privință, noi, costaricanii, avem o poziție foarte fermă și împărtășim punctul de vedere al președintelui României. Noi sîntem un popor pașnic, care s-a dezarmat acum mai bine de 40 de ani, eliminînd armata sa, și nu putem decît să privim cu satisfacție faptul că și alte popoare și guverne — în acest caz, cel român — au o poziție hotărîtă în favoarea dezarmării. Este o poziție care cîștigă tot mai mulți adepți în rîndul comunității internaționale și sperăm că, în eforturile dedicate păcii mondiale, se va putea conta, curînd, pe efectuarea unor pași importanți în direcția dezarmării. Domnul președinte Nicolae Ceaușescu a arătat, de asemenea, că se impune organizarea unei conferințe mondiale, sub egida Națiunilor Unite, pentru a aborda tocmai această temă într-un cadru larg, cel al comunității internaționale. Dăm o înaltă apreciere acestei propuneri și credem că organizarea unei asemenea reuniuni ar fi deosebit de oportună și în avantajul întregii omeniri. Cunoaștem, de asemenea, și apreciem poziția președintelui României față de conflictele regionale și inițiativele ce urmăresc instaurarea păcii în zonele direct afectate.

— Lumea actuală se caracterizează, într-adevăr, prin existența a numeroase focare de tensiune și conflict. În aceste condiții, fiecărui popor, fiecărui guvern îi revin responsabilități deosebite. Am dori să cunoaștem opinia dv în legătură cu rolul și contribuția pe care o au parlamentele și parlamentarii în soluționarea problemelor cu care se confruntă azi omenirea.

— În ansamblul problematicii naționale și internaționale, parlamentarii joacă — și trebuie să joace — un rol mai activ. Aceasta, pe plan național, înseamnă necesitatea ca parlamentele să vegheze la respectarea normelor și principiilor democratice de pace, securitate, solidaritate în fiecare dintre țări. Pe plan internațional, parlamentele naționale trebuie să contribuie la stabilirea de relații cît mai largi, care să conducă la întărirea înțelegerii dintre state. Iau naștere diferite parlamente regionale, care ajută la mai puternica afirmare și participare a organelor legislative, a parlamentarilor, la înțelegerea dintre popoare. Se vorbește, de altfel, azi, de existența unei „diplomații parlamentare", alături de diplomația clasică, promovată de puterea executivă. Sînt adeptul acestei „diplomații parlamentare", mai directe, mai neprotocolare.

— Datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare, necesitatea inițierii de negocieri globale între acestea și țările industrializate, edificarea unei noi ordini economice internaționale sînt probleme ce apropie mult pozițiile promovate de România și de marea majoritate a țărilor latino-americane. Care este poziția Costa Ricăi față de aceste probleme?

— Costa Rica — la fel ca marea majoritate a statelor subdezvoltate sau în curs de dezvoltare și fiind, în plus, o țară mică — este deosebit de preocupată de situația în care se află, în prezent, comunitatea internațională, ce afectează foarte serios țările debitoare, țările mai mici, care dorim să ne dezvoltăm și care sîntem vlăguiți de datoria externă. Noi considerăm că țările care au datorii trebuie să discute aceasta într-un cadru multilateral cu țările creditoare, pentru a cere acestora noi condiții în cadrul obligațiilor de plată. Sîntem partizanii unei mai bune înțelegeri, și aceasta știm că este posibilă numai prin realizarea unei unități de criterii între țările debitoare și printr-o necesară deschidere din partea țărilor dezvoltate, care, în prezent, împiedică dezvoltarea noastră, ca urmare a practicilor lor care ne-au transformat în exportatori de capital, în condiții dezavantajoase.

— La sfîrșitul vizitei dv în România, cu ce impresii plecați, domnule președinte, despre realizările țării noastre, despre poporul român?

— Ceea ce ne-a impresionat pe toți membrii delegației parlamentare o constituie existența multor afinități între poporul român și cel costarican. Avem origine latină comună, care se reflectă în unele coincidențe de limbă și de comportament. Acționăm foarte asemănător, și aceasta ne apropie. De asemenea, am fost impresionați de hărnicia poporului român, de marile obiective realizate. Am apreciat dezvoltarea susținută a țării, demonstrată de înseși realizările menționate deja. Plecăm, desigur, deosebit de plăcut impresionați de numeroasele manifestări de prietenie cu care am fost înconjurați de amfitrionii noștri români. Nutrim sentimente de prietenie față de poporul român — un popor democratic, un popor care se interesează de problemele legate de dezvoltarea altor țări și națiuni. Experiența avută de delegația parlamentară costaricană în România este deosebit de pozitivă și sîntem recunoscători pentru aceasta.

Interviu realizat de Vasile Dan

Atomului — o unică utilizare: cea pașnică!

În perioada postbelică, atomul a fost nevoit să ducă o dublă existență. El a fost înregimentat în cursa înarmărilor, arsenalele nucleare înmagazinînd o energie colosală, capabilă să distrugă de zeci de ori planeta și să pună capăt vieții pe Pămînt. Cele aproximativ 55 000 de încărcături nucleare fac să planeze asupra omenirii un pericol de distrugere fără precedent, ceea ce atestă absurditatea deturnării marilor cuceriri ale geniului uman spre scopuri distructive. Pe de altă parte, atomul a pătruns, deși greu și lent, în sfera utilizării pașnice, unde continuă, însă, a fi puternic concurat și obstrucționat de competiția militară.

Invocîndu-se rațiuni unilaterale de securitate și secret militar, se încearcă împiedicarea integrării atomului în sfera civilă, blocarea accesului tuturor statelor la beneficiile uriașe ale acestei descoperiri. Asemenea practici profund negative n-au făcut decît să îngusteze cooperarea internațională în acest domeniu de mare însemnătate pentru dezvoltarea economică, pentru progresul social al tuturor popoarelor. Dacă arsenalele nucleare înmagazinează o energie astronomică, aplicațiile pașnice ale atomului se mențin încă mult sub posibilitățile existente. Directorul general al Agenției Internaționale pentru Energie Atomică (A.I.E.A.), Hans Blix, relevă, în acest sens, că, în prezent, există 417 centrale atomoelectrice în 26 de țări, care realizează circa 16 la sută din producția mondială de energie electrică.

În situația existentă, capătă tot mai multă autoritate ideea, formulată de România, potrivit căreia utilizarea pașnică a energiei atomice impune, în cel mai înalt grad, încetarea cursei înarmărilor și trecerea la lichidarea, pe etape, a tuturor armelor nucleare, astfel încît, pînă la sfîrșitul acestui secol, atomul să fie complet eliberat din prizonieratul militar. Abordînd relația dintre dezarmarea nucleară și utilizarea pașnică a atomului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** aprecia : **„A face ca această epocală descoperire a erei noastre să sporească resursele de energie necesare progresului necontenit al societății — și nu pericolul unui război distrugător, cu consecințe dezastruoase pentru civilizație — iată un țel cu adevărat nobil, cu adevărat măreț".**

Realitățile dovedesc că o asemenea misiune este nu numai necesară, ci și posibilă. Experții A.I.E.A. consideră că, la actualele ritmuri, atomul va furniza, spre anul 2000, peste 20 la sută din producția mondială de electricitate. Progrese notabile pot fi obținute, potrivit oamenilor de știință, și în alte ramuri civile, date fiind perspectivele remarcabile și domeniile multiple ale aplicării energiei atomice. Aceasta poate fi utilizată, cu efecte extraordinare, în crearea de ramuri industriale noi, explorarea și exploatarea energiei geotermice, prospectarea și extracția unor zăcăminte minerale, agricultură, medicină, hidrologie, cercetarea spațiului cosmic. Realizarea acestor obiective impune accesul neîngrădit al tuturor statelor la dezvoltarea energiei nucleare în scopuri pașnice, precum și instituirea unor mijloace de cooperare internațională echitabilă și efectivă.

Cerința utilizării pașnice a energiei atomice este înscrisă, în mod expres, printre altele, în articolul IV al Tratatului de neproliferare a armelor nucleare, care prevede ca statele nenucleare părți la tratat să nu fie lipsite de avantajele ce decurg din aplicarea tehnicilor nucleare și să nu fie îndepărtate de la alte aplicații pașnice existente sau viitoare ale energiei atomice. Problema a fost analizată, în repetate rînduri, și de Adunarea Generală a Națiunilor Unite, care a hotărît, în 1980, convocarea unei Conferințe a O.N.U. pentru promovarea cooperării internaționale în domeniul utilizării pașnice a energiei nucleare. Reuniunea a avut loc la Geneva între 23 martie — 10 aprilie 1987 cu participarea a 106 state. A fost admis în unanimitate, și cu acel prilej, adevărul că energia atomică poate contribui efectiv la prosperitatea și dezvoltarea economico-socială a tuturor țărilor. Totuși, datorită

ROMÂNIA
mari idei în acțiune

anumitor divergențe, conferința n-a fost în măsură să adopte principii universal acceptabile, care să guverneze cooperarea internațională în sfera folosirii pașnice a energiei atomice și nici mijloacele menite să promoveze această cooperare. De aici, imperativul, subliniat și în cadrul conferinței de la Geneva, de a se intensifica eforturile pentru elaborarea normelor și mijloacelor în vederea accesului tuturor statelor, fără restricții și discriminări, la această mare cucerire a geniului uman, pentru garantarea dreptului fiecărei țări de a obține și folosi toate aplicațiile tehnice ale energiei atomice, potrivit intereselor și priorităților dezvoltării naționale. În ultima perioadă, în cadrul A.I.E.A. s-a insistat și asupra întăririi cooperării internaționale privind normele și sistemele de siguranță ale instalațiilor atomo-electrice, pentru deplina ocrotire a populației și mediului înconjurător.

Un domeniu nou al aplicării pașnice a energiei atomice a apărut odată cu acordurile privind distrugerea pe etape a armamentelor nucleare. Au și fost avansate unele calcule semnificative după intrarea în vigoare a tratatului sovieto-american privind eliminarea rachetelor cu rază medie și mai scurtă de acțiune. Desigur, trebuie menționat, din capul locului, că ar fi fost mult mai firesc ca aceste arme să nu fie construite, dar, pornindu-se de la situația existenței lor, poate fi avută în vedere transformarea acestora în mijloace socialmente utile. Cercetătorul sovietic Alexei Kireev evaluează, astfel, la 150 milioane ruble valoarea totală a beneficiilor obținute prin recuperarea unor părți din componentele rachetelor nucleare. O sumă comparabilă pot dobîndi și Statele Unite. Focoasele nucleare pot fi utilizate drept combustibil pentru reactoarele atomice, pentru spărgătoarele de gheață cu propulsie nucleară, pentru centrale electrice geotermale etc. Experții apreciază că folosirea actualelor focoase nucleare ar asigura funcționarea, pe o durată de doi-trei ani, a tuturor centralelor atomo-electrice existente. Folosirea unor tehnologii mai complexe — reactorii cu neutroni rapizi — ar permite ca funcționarea să dureze 20—30 de ani. De asemenea, rampele de lansare pot fi folosite cu modificări minime pentru transporturi civile de mare gabarit.

Datele menționate confirmă, o dată în plus, justețea pozițiilor și inițiativelor țării noastre, ale considerentelor și demersurilor președintelui României socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru promovarea pașnică a atomului în cadrul trinomului dezarmare — securitate — dezvoltare. În acest spirit, țara noastră a manifestat, constant, inițiativă și a adus contribuții active la cauza dezarmării nucleare, a întăririi securității statelor și la folosirea pașnică a energiei atomice de către toate statele, în perspectiva dezvoltării civilizației și a progresului multilateral al întregii umanități. România socialistă se pronunță și acționează pentru accesul larg al tuturor statelor, în primul rînd al țărilor în curs de dezvoltare, la materialele, tehnologiile și echipamentele legate de folosirea pașnică a atomului. În acest sens, România se pronunță pentru acordarea de asistență internațională țărilor în curs de dezvoltare, ca și pentru stimularea formării de cadre naționale în acest domeniu. De asemenea, trebuie relevat și aportul constructiv al țării noastre la formularea principiilor care să ghideze cooperarea dintre state, în beneficiul tuturor, al progresului economico-social al întregii umanități. La cea de-a treia sesiune specială a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării, România socialistă a propus, printre altele, elaborarea unui program menit să ducă la oprirea perfecționării armelor nucleare, la încetarea producției de materiale fisionabile și mijloacelor de transportare la țintă. Totodată, s-a cerut ca toate materialele fisionabile să fie folosite exclusiv în scopuri pașnice, prin realizarea unor proiecte de cooperare internațională.

În efortul general de înfăptuire a dezarmării și de folosire pașnică a energiei nucleare, un rol deosebit revine oamenilor de știință, care cunosc cel mai bine urmările catastrofale ale unui război nuclear. În acest sens, tovarășa academician doctor inginer **Elena Ceaușescu** sublinia în cuvîntarea rostită în cadrul lucrărilor Congresului al III-lea al educației politice și culturii socialiste : **„De la tribuna acestui înalt forum al educației și culturii socialiste să adresăm tuturor oamenilor de cultură, știință și artă din Europa și din întreaga lume chemarea de a ne uni forțele și a lupta activ pentru dezarmare, pentru pace și colaborare, pentru apărarea minunatelor cuceriri ale cunoașterii și civilizației umane, de a face ca ele să servească întotdeauna progresului și bunăstării popoarelor, libertății și independenței tuturor națiunilor lumii !"** Această idee a fost subliniată de tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu și în cuvîntarea rostită la Congresul Național de Chimie, desfășurat săptămîna trecută, în cadrul căreia s-a relevat că cercetătorii din țara noastră, împreună cu întregul nostru popor, acționează cu toată hotărîrea pentru o politică de pace, pentru dezarmare și, în primul rînd, pentru dezarmare nucleară, pentru eliminarea definitivă a armelor nucleare, trecerea la dezarmarea convențională, la eliminarea armelor chimice și a oricăror arme de distrugere în masă.

Realitățile lumii de azi scot în evidență că există condiții, și merită, prin urmare, depuse toate eforturile, pentru a elibera atomul din captivitatea militară și a-l reda, în totalitate, dezvoltării civilizației umane, pentru progresul și pacea tuturor popoarelor.

Ștefan Cârjă

Exigența soluțiilor globale, democratice

Este meritul istoric al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi formulat și susținut ideea că nu se poate concepe ca, într-o regiune sau pe un continent, problemele să fie soluționate, iar, în altele, să rămînă complicate, perpetuarea lor reprezentînd tot atîtea pericole pentru pacea și securitatea întregii lumi. În formularea acestei concepții s-au avut în vedere realitățile lumii contemporane, gradul sporit de interdependență existent astăzi între diferite state și regiuni, implicațiile globale ale unor evoluții și fenomene negative, faptul că folosirea forței și amenințarea cu forța, presiunile și ingerințele politice, economice și de altă natură nu cunosc, încă, un recul sensibil, progresiv, ireversibil.

În viața internațională continuă să se manifeste nu numai neînțelegeri între state, ce țin de aspecte privind relațiile lor bilaterale, dar și numeroase probleme globale, unele deosebit de complexe, dificile, nerezolvate sau nesoluționate corespunzător, în care există divergențe între țări ce au poziții fundamental diferite, probleme generate de deosebiri de vederi în legătură cu modul de abordare a unor momente ale evoluției interne sau internaționale, de manifestare a diferitelor contradicții din viața mondială, de aspecte ale luptei pentru menținerea sau lărgirea sferelor de influență, de procesul complex al cursei înarmărilor, de tensiunile din economia mondială, de datoriile externe ale țărilor în curs de dezvoltare.

Din această profundă înțelegere și într-o amplă perspectivă a necesității unor permanente eforturi în vederea reluării, extinderii și aprofundării dialogului asupra tuturor problemelor actualității, România este ferm hotărîtă să participe activ la soluționarea, într-un mod nou, în spirit democratic, a problemelor, atît în Europa, cît și în întreaga lume.

Desigur, fenomenele care își așteaptă rezolvarea prin apelul la dialog, la tratative, printr-o politică de pace și conlucrare între popoare sînt complexe și extrem de variate. De aceea, ele impun, în mod firesc, modalități concrete și specifice de abordare, căi și inițiative care să permită atingerea scopului propus. În același timp, tratativele, soluțiile pașnice, constructive, se cer promovate cu consecvență, cu principialitate, cu încredere în capacitatea lor de a contribui la îmbunătățirea climatului internațional. Totodată, se impune acțiunea fermă, responsabilă, pătrunsă de încredere în forța unită a popoarelor, a statelor, de a asigura triumful unei politici democratice, de dialog, egalitate și reală securitate în lume.

Evoluția situațiilor din unele regiuni ale globului a confirmat, pe deplin, justețea aprecierilor partidului și statului nostru că soluționarea diferendelor dintre state (deși manifestate în zone îndepărtate unele de altele și avînd origini diferite, acestea sînt, de multe ori, de natură identică și interdependente prin consecințele negative ce le au asupra climatului internațional), este întru totul posibilă, chiar și a celor mai complicate probleme și situații, atunci cînd există o abordare specifică, în funcție de realitățile din fiecare perimetru geografic, cînd se acționează într-un climat de bunăvoință reciprocă, cu răbdare, respectîndu-se interesele legitime ale tuturor părților direct interesate.

Diplomația bilaterală trebuie să fie întregită cu acțiunea colectivă și diplomația multilaterală, pentru că orice îmbunătățire a raporturilor pe plan bilateral, subregional și regional va conduce la crearea unei atmosfere favorabile înțelegerii, păcii și securității, la eliminarea tensiunilor, inechităților, pericolului de război. Întîlnirile dintre șefii de stat și guvern, negocierile și tratativele între factorii de răspundere, desfășurate în spiritul stimei și respectului reciproc, pe baza noilor prin-

ROMÂNIA
mari idei în acțiune

cipii de relații internaționale, trebuie să aibă în vedere, în permanență, realizarea unor deziderate majore ale omenirii — lichidarea definitivă a focarelor de război, a tuturor surselor de tensiune și conflict armat, statornicirea unei reale securități, promovarea politicii de bună vecinătate și pace.

Evaluarea lucidă a experiențelor trecutului, ca și a realităților prezente indică, drept unică opțiune rațională, posibilă, pentru toate popoarele, organizarea în comun a securității internaționale, prin eforturile și acțiunea colectivă a tuturor țărilor. „Nu se poate concepe ca, într-o singură regiune sau pe un continent, problemele să fie soluționate, iar în altele să rămînă complicate — pentru că nu mai este posibil acest lucru !". *Sînt cuvintele secretarului general al partidului, președintele Nicolae Ceaușescu, încărcate de înțelepciunea unei vieți puse în slujba apărării păcii, de clarviziunea unei minți geniale care îndeamnă toate statele, factorii de răspundere să participe la discutarea și adoptarea deciziilor corespunzătoare diferitelor probleme, la eforturi perseverente, în cadre noi, democratice, pentru asigurarea mersului pașnic al omenirii.*

Dezideratul vital al popoarelor — construirea unui edificiu al păcii, securității și cooperării — nu se poate imagina în afara unei politici noi, democratice, de încredere și conlucrare, statornicită ferm pe respectarea independenței și suveranității tuturor statelor, pe eliminarea forței și a amenințării cu forța din viața planetei.

D. T.

ȘAPTE ZILE

Unda de bronz a clopotului păcii, acționat la ceremonia de deschidere a noii sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., continuă să vibreze, cu putere, intersectînd meridianele. Este, acesta, mesajul implicit al unui considerabil număr de știri transmise, pe parcursul săptămînii la care ne referim în rubrica de față, din cele mai diferite zone geografice, ele relatînd despre o amplă mobilizare a eforturilor în lupta pentru edificarea unei lumi fără arme și războaie.

Preocupare ce reclamă urgență — dată fiind amenințarea, fără precedent, la adresa a însăși existenței planetei, pe care o reprezintă puterea devastatoare a arsenalelor actuale —, lupta pentru pace își dezvăluie noi caracteristici de forță în acțiune depășind frontierele — nu numai pe cele marcînd convingeri politice sau orientări filozofice, ci și de natură strict teritorială. Exemplele, în acest sens, devin tot mai numeroase. Consemnăm, în rîndul acestora, activitatea „Uniunii oamenilor de știință îngrijorați", din S.U.A., care insistă în direcția creării unui centru internațional de diminuare a pericolului militar în Europa, organizația considerînd că, în prezent, există posibilități reale de a fi eliminată competiția în domeniul armelor, nu numai extrem de costisitoare, dar și un principal factor de subminare a securității internaționale. Reprezentanții a 20 de state din regiunea latino-americană și a Caraibilor s-au întîlnit, la Havana, pentru a releva impulsurile ce trebuie conferite, solidar, înfăptuirii dezarmării și salvgardării păcii, ca și dezvoltării într-un climat de liniște, înțelegere și colaborare — cerințe primordiale ale întregii umanități. Pe continentul nord-american, mai precis la New York, s-a desfășurat o „întîlnire mondială a popoarelor", cu reprezentanți din 20 de zone geografice ale lumii, aceștia dezbătînd căile de promovare a unei largi colaborări internaționale în vederea sporirii eforturilor pentru ca întreaga lume să intre în secolul XXI fără arme nucleare și chimice, avînd, totodată, și perspectiva certă a înscrierii pe făgașul dezarmării generale. Pe alt țărm al Atlanticului, la Glasgow, a avut loc o amplă reuniune circumscrisă — într-o modalitate specifică, însă, — aceleiași preocupări de luptă activă pentru pace. În metropola scoțiană, o conferință internațională s-a pronunțat în favoarea întreprinderii unei vaste campanii pe plan mondial, în vederea demilitarizării mărilor, hotărînd să propună la O.N.U. ca 1989 să fie declarat „An de luptă a popoarelor împotriva cursei înarmărilor maritime militare, pentru transformarea Oceanului mondial într-o zonă a păcii".

În cadrul dezbaterilor s-a propus, de asemenea, constituirea unei „nave internaționale a păcii", care să navigheze sub pavilion O.N.U., în vederea propagării ideilor de pace și de luptă împotriva militarizării Oceanului mondial.

Terra este, în sine, o navă a Oceanului sideral. Avînd la bord peste cinci miliarde de oameni. Dornici să arboreze, pînă nu este prea tîrziu, marele pavoaz al păcii.

Vasile Crișu

NAȚIUNILE UNITE

Debutul sesiunii a 43-a

Rezoluțiile și hotărîrile adoptate de sesiunea încheiată (a 42-a) au dovedit dorința crescîndă de colaborare internațională în vederea soluționării în comun a problemelor cu care se confruntă omenirea. Organizația Națiunilor Unite este și va continua să fie un for de neînlocuit pentru dialog și colaborare, făcînd posibilă cooperarea multilaterală necesară pentru soluționarea problemelor globale. Sînt cuvintele rostite de Peter Florin (R.D.G.) la încheierea sesiunii nr. 42 a Adunării Generale, al cărei președinte a fost. În aceeași zi, 20 septembrie, se deschidea actuala sesiune.

Clopotul păcii a sunat din nou la sediul Națiunilor Unite, acționat de secretarul general al Organizației, Javier Perez de Cuellar, în cadrul ceremoniei prilejuite de tradiționala Zi Internațională a Păcii, marcată, de cîțiva ani, cu ocazia deschiderii sesiunilor Adunării Generale a forumului mondial.

Într-un mesaj dat publicității cu acest prilej, secretarul general al O.N.U. evidențiază faptul că nu trebuie uitat că pacea nu este o întîmplare sau ceva ce se realizează de la sine, ci rezultatul unor eforturi intense, și a subliniat că Organizația Națiunilor Unite s-a aflat întotdeauna în fruntea celor care au acționat în acest sens. „Ne bucurăm că glasul tunurilor a tăcut în unele zone ale lumii și sperăm că va tăcea și în alte părți" — se arată în mesaj. Menționînd că Ziua Internațională a Păcii este dedicată, în acest an, copiilor, Perez de Cuellar a relevat că tînăra generație trebuie să fie crescută în spiritul păcii, dreptății, libertății, respectului reciproc și al înțelegerii.

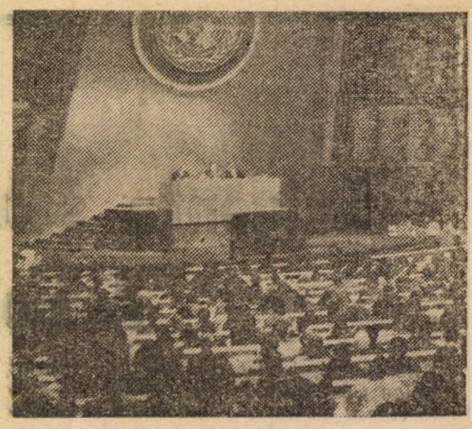

Cea de-a 43-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. a procedat, în prima săptămînă, la alegerea organelor de conducere ale sesiunii. În funcția de președinte al sesiunii a fost ales ministrul de externe al Argentinei, Dante Caputo. În alocuțiunea rostită, președintele nou ales a lansat un apel la intensificarea eforturilor vizînd soluționarea crizei internațio-

Din raportul anual al secretarului general al O. N. U.

Situația internațională se caracterizează, în prezent, prin numeroase crize regionale vizibile sau ascunse, dar cu perspective mai mari de asigurare a păcii în unele regiuni, datorită eforturilor Națiunilor Unite — se afirmă în raportul anual al secretarului general al O.N.U., Perez de Cuellar, prezentat Adunării Generale.

Raportul relevă că anul trecut a fost realizat un progres important în direcția soluționării conflictelor sau începerii negocierilor vizînd soluționarea pașnică a disputelor existente în unele regiuni, grație eforturilor și participării O.N.U. Sînt evocate, în context, situațiile din Afganistan, Golf, Namibia, Cipru, Asia de sud-est, Sahara occidentală.

Spre deosebire de aceste probleme, în a căror soluționare O.N.U. a jucat un rol important, iar, în unele cazuri, decisiv, Cuellar avertizează că mai rămîn încă nerezolvate numeroase probleme, fapt care provoacă o îngrijorare generală.

Situația din Orientul Mijlociu, regiune importantă a globului, are repercusiuni asupra relațiilor într-o sferă mult mai largă — a subliniat secretarul general al O.N.U. Membrii Consiliului de Securitate și-au exprimat, recent, profunda îngrijorare în legătură cu deteriorarea, în continuare, a situației din teritoriile palestiniene ocupate de Israel din 1967. Revolta care a izbucnit în noiembrie 1987 a demonstrat, evident, pericolele impasului care s-a creat prin imposibilitatea de a se ajunge la un acord asupra unui proces de negociere. Problema fundamentală poate fi rezolvată numai printr-o soluționare justă și durabilă bazată pe rezoluțiile 242 și 338 ale Consiliului de Securitate și asigurarea drepturilor legitime ale poporului palestinian, inclusiv la autodeterminare.

Perez de Cuellar relevă, de asemenea, că problemele din America Centrală trebuie rezolvate în cadrul negocierilor dintre țările din regiune, fără amestec străin și presiuni, care sînt, în cea mai mare parte, rezultatul confruntărilor geopolitice.

El apreciază problema coreeană drept o moștenire a celui de-al doilea război mondial și — oferindu-și serviciile ambelor părți — își exprimă speranța că tratativele dintre Nord și Sud pot aduce o soluționare a problemei, care este de cea mai mare importanță pentru pacea și securitatea în această regiune a lumii.

Raportul secretarului general relevă, de asemenea, că regiunea Africii australe este afectată de trei probleme acute: necesitatea obținerii independenței de către Namibia, politica distructivă a regimului de la Pretoria față de statele vecine și însuși sistemul de apartheid din Africa de Sud. Se precizează că, în contextul ultimelor evoluții pozitive privind Namibia, comunitatea internațională trebuie să depună eforturi suplimentare în scopul abolirii sistemului de apartheid.

Comunitatea mondială a salutat luciditatea politică manifestată de conducătorii U.R.S.S. și S.U.A., care au exprimat aprecierea comună că un război nuclear nu poate fi cîștigat și nu trebuie purtat niciodată, au inițiat un dialog constructiv între guvernele lor și au încheiat Tratatul I.N.F.

Un factor esențial al actualei situații internaționale este acela că, în timp ce capacitatea de a distruge planeta este concentrată în cîteva mîini, capacitatea de a edifica și întări pacea este puternic dispersată. Acest lucru face ca angajamentul Națiunilor Unite — singurul instrument care poate asigura reprezentarea deplină a tuturor părților implicate și a punctelor de vedere relevante — să aibă un rol central față de marea sarcină de a soluționa conflictele regionale. Experiența îndelungată a Organizației mondiale în abordarea acestor conflicte trebuie luată în considerare, deoarece oferă politici solide și viabile în viitor, se arată în raport.

Dezarmarea și controlul armamentelor — folosirea a cît mai puține resurse umane și economice mondiale pentru armamente, ca să folosim limbajul Cartei — vor rămîne un test decisiv pentru îmbunătățirea relațiilor internaționale și consolidarea păcii, se afirmă în raport.

În sfera economică, arată Perez de Cuellar, comunitatea internațională trebuie să acționeze neîntîrziat în domeniile datoriilor, comerțului și produselor de bază, precum și al resurselor umane pentru dezvoltare. În multe țări în curs de dezvoltare, povara apăsătoare a datoriei externe paralizează efortul de dezvoltare. Un oarecare progres s-a înregistrat în abordarea problemei datoriilor țărilor celor mai sărace, îndeosebi cele din Africa. Dar problema țărilor cu venituri medii nu este mai puțin stringentă. Coresponsabilitatea țărilor debitoare și a celor creditoare în problema crizei datoriilor este tot mai recunoscută, ca și interesul reciproc pentru a ieși din actualul impas. Este necesară îndeplinirea promptă a angajamentelor luate, ca și intensificarea căutării unor soluții noi.

Datoria este numai un aspect al acestei probleme, arată Cuellar. Este nevoie de eforturi suplimentare pentru creșterea fluxurilor financiare în condiții avantajoase, pentru sprijinirea eforturilor de dezvoltare. Un climat internațional mai bun este, de asemenea, o condiție prealabilă pentru redresarea și accelerarea ritmului de dezvoltare economică. Pentru aceasta, este necesar progresul în direcția relansării mai viguroase și sănătoase a comerțului internațional.

Raportul anual relevă că situația mediului ambiant al Pămîntului este, prin excelență, o problemă de natură să determine un răspuns comun din partea tuturor statelor. S-a ajuns într-un asemenea stadiu, încît, fără o etică globală și reglementări internaționale necesare, pot rezulta probleme cu implicații politice. Acest aspect are legătură cu problemele sărăciei, creșterii populației lumii la 5 miliarde și cu perspectivele unei dezvoltări susținute. De asemenea, implică o responsabilitate internațională. O abordare coerentă și bine coordonată poate fi elaborată numai la nivel multilateral — se arată în raport.

nale a datoriilor. Totodată, el a relevat că s-a făcut prea puțin sau nimic pentru eliminarea decalajelor dintre țările bogate și o mare parte a țărilor în curs de dezvoltare. „Ratele exagerat de ridicate ale dobînzilor — a spus Caputo —, alături de sistemul nemilos de noi și noi planuri de refinanțare, și scurgerea pernicioasă a mijloacelor financiare din țările debitoare către țările creditoare au drept consecință lichidarea oricăror posibilități de investiții pentru țările în curs de dezvoltare". Datoriile externe ale țărilor în curs de dezvoltare, a apreciat Dante Caputo, reprezintă „o sursă de tensiune mondială, care, însă, — ca orice alt conflict — poate fi eliminată". El a opinat că, „spre deosebire de trecut, omenirea poate elimina sărăcia". În altă ordine de idei, președintele ales al Adunării Generale a declarat că, în prezent, se înregistrează o situație nouă pe plan mondial, marcată de transformări în relațiile internaționale — „probabil cele mai importante de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial".

În suita activităților procedurale — dezbaterile de politică generală au început luni 26 septembrie —, Biroul Adunării Generale al Organizației Națiunilor Unite, întrunit în prima sa ședință, a recomandat ca, pe agenda celei de-a 43-a sesiuni a Adunării Generale, să fie înscrise 149 de puncte, incluzînd cvasitotalitatea problemelor politice, economice, sociale, militare și de altă natură cu care se confruntă lumea contemporană. Dezbaterile din cadrul sesiunii oferă delegaților posibilitatea de a examina căile principale de consolidare a tendințelor pozitive manifestate în ultima vreme în viața internațională, în scopul îmbunătățirii radicale a acesteia.

În ședințele plenare și în principalele comitete, Adunarea Generală este chemată să analizeze asemenea probleme importante cum sînt încetarea cursei înarmărilor, în primul rînd a celei nucleare, întărirea păcii și securității internaționale, edificarea unui sistem global de securitate, reglementarea prin mijloace pașnice a focarelor de tensiune și de conflict din diferite regiuni ale lumii, lichidarea subdezvoltării, a marilor decalaje dintre state, soluționarea problemei datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare, întărirea respectului față de normele de drept internațional și creșterea rolului O.N.U. în soluționarea marilor probleme acumulate pe glob. O atenție deosebită urmează să fie acordată reglementării negociate a conflictelor regionale, în contextul examinării situației din Orientul Mijlociu, sudul Africii, America Centrală și din alte regiuni ale lumii.

Adunarea Generală a decis ca, în dezbaterile generale, să fie examinate, în ședințele plenare, 44 de subiecte, toate celelalte puncte de pe agendă urmînd să fie dezbătute în sesiunile celor șase comitete principale ale Adunării Generale. În afara admiterii de noi membri și a unor probleme de ordin tehnic, Adunarea Generală va dezbate, în sesiunile sale plenare, cele mai importante probleme ale lumii de azi, acordînd prioritate dezarmării și securității internaționale. Sesiunea Adunării Generale se va încheia la 20 decembrie.

Președintele actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U., Dante Caputo, s-a referit, în cadrul unei conferințe de presă, la rolul O.N.U. în soluționarea conflictelor internaționale. El și-a exprimat speranța că, în lume, se vor deschide noi posibilități pentru procesul negocierilor, iar O.N.U. își va spori rolul în întărirea păcii pe planetă. Trecînd în revistă unele mutații pozitive din domeniul dezarmării, președintele Adunării Generale a atras atenția asupra necesității activizării eforturilor pe plan internațional în direcția reglementării conflictelor încă nesoluționate, cum sînt cele din Orientul Mijlociu și America Centrală. Arătînd că uriașa datorie externă și problemele comerciale au devenit o piedică în calea dezvoltării statelor — factor de bază al păcii și stabilității politice —, președintele Adunării Generale a O.N.U. s-a pronunțat pentru lichidarea inechităților din relațiile economice internaționale.

Începînd cu 26 septembrie, următoarele trei săptămîni vor fi afectate dezbaterilor generale, în cadrul cărora șefii de delegații vor expune, de la înalta tribună a Adunării Generale, pozițiile statelor pe care le reprezintă față de diferitele probleme ale vieții internaționale. Asupra conținutului dezbaterilor — abia începute la închiderea ediției noastre — ne vom opri în numărul viitor al revistei.

I. Olteanu

În această săptămînă...

Washington. Întîlnire sovieto-americană

Săptămîna trecută, la Washington s-a desfășurat o nouă întîlnire între ministrul afacerilor externe al U.R.S.S., Eduard Șevardnadze, și secretarul de stat al S.U.A., George Shultz. Șeful diplomației sovietice a fost primit, la Casa Albă, de președintele S.U.A. Ronald Reagan. Cu acest prilej — relatează agenția „TASS" — au fost abordate aspecte de principiu ale relațiilor sovieto-americane, în lumina înțelegerilor la care s-a ajuns în cadrul întîlnirii la nivel înalt de la Moscova, oaspetele înmînîndu-i președintelui S.U.A. un mesaj din partea secretarului general al C.C. al P.C.U.S., Mihail Gorbaciov. După întrevedere, E. Șevardnadze a apreciat că „va fi posibil" să se ajungă la o înțelegere intermediară privind controlul asupra armamentelor încă în timpul mandatului actualei Administrații a S.U.A. „Vom însărcina delegațiile noastre să caute soluții reciproc acceptabile", a declarat ministrul sovietic, care a subliniat că, după convorbirile de la Washington, „perspectivele sînt mai bune" în acest sens.

În cursul celor două zile de dezbateri detaliate și deschise pe care E. Șevardnadze le-a avut cu factori de răspundere americani s-a efectuat o analiză aprofundată a stadiului înfăptuirii înțelegerilor convenite în cadrul întîlnirilor la nivel înalt sovieto-americane de la Washington și Moscova — se relevă în declarația comună la încheierea convorbirilor de la Washington ale ministrului sovietic al afacerilor externe. S-a subliniat — relevă agenția „TASS" — că, deși în legătură cu unele probleme se mențin divergențe considerabile, există posibilitatea identificării unor soluții. S-a relevat necesitatea ca participanții la negocieri și experții celor două țări să continue să avanseze în direcția soluționării problemelor prezentate în declarațiile comune după întîlnirile la nivel înalt sovieto-americane. Au fost abordate, de asemenea, aspecte referitoare la armamentele nucleare și cosmice, la interzicerea totală și distrugerea armelor chimice, alte probleme internaționale și din sfera relațiilor bilaterale, subliniază documentul. Părțile au examinat și aspectele care provoacă îngrijorarea manifestată de fiecare dintre ele în legătură cu respectarea Tratatului privind apărarea antirachetă, se arată în declarația comună, menționîndu-se că dezbaterile asupra acestor probleme vor continua.

Părțile au fost de acord că este necesară încheierea de urgență a unei convenții globale privind interzicerea totală și distrugerea armelor chimice, care să fie valabilă pentru toate statele care dispun de un potențial de producere a armelor chimice. Părțile și-au exprimat profunda îngrijorare în legătură cu cazurile repetate de folosire a armelor chimice, îndeosebi împotriva populației civile, relevă documentul. Este împărtășită opinia potrivit căreia proliferarea pe mai departe și folosirea armelor chimice continuă să confere un caracter de urgență dezbaterii acestor probleme și evidențiază necesitatea stringentă a elaborării unor interdicții eficiente și controlabile asupra armelor chimice.

Părțile și-au exprimat profunda lor îngrijorare față de folosirea tot mai amplă a tehnologiei rachetelor balistice și au declarat că, în conformitate cu Declarația comună la nivel înalt publicată la Moscova, experții americani și sovietici vor avea la Washington o întîlnire consacrată examinării acestei probleme tot mai importante.

Ministrul afacerilor externe și secretarul de stat au relevat că guvernele lor acordă o însemnătate deosebită încheierii cît mai grabnice, cu rezultate echilibrate, a reuniunii C.S.C.E. de la Viena și au subliniat, totodată, însemnătatea eforturilor, depuse împreună cu alte state, în direcția soluționării problemelor aflate în suspensie, legate de elaborarea mandatului în vederea începerii, cît mai urgente, a noi negocieri vizînd întărirea stabilității și securității în întreaga Europă la un nivel cît mai redus de forțe armate și armamente convenționale.

Ministrul afacerilor externe și secretarul de stat au abordat probleme regionale, referitoare la Afganistan, Kampuchia, America Centrală, conflictul dintre Iran și Irak, Peninsula Coreeană, Orientul Mijlociu și sudul Africii. Părțile au constatat existența unei tendințe încurajatoare în direcția căutării de soluții politice la o serie de conflicte regionale, ce durează de mult timp. Ministrul afacerilor externe și secretarul de stat au salutat contribuția tot mai activă a O.N.U. în soluționarea conflictelor regionale.

În pragul Centenarului forumului mondial al parlamentarilor

La încheierea lucrărilor celei de-a 80-a Conferințe a Uniunii Interparlamentare

Timp de o săptămînă, la Palatul Culturii din Sofia s-au desfășurat lucrările celei de-a 80-a Conferințe a Uniunii Interparlamentare, la care au participat delegații din peste 100 de țări, precum și reprezentanți ai 22 de organizații din sistemul O.N.U., parlamentare și neguvernamentale. Delegația română a fost condusă de tovarășul Marin Ivașcu, vicepreședinte al Marii Adunări Naționale, președintele Grupului Român din Uniunea Interparlamentară.

Semnificația conferinței a constat, în primul rînd, în faptul că ea a avut loc în pragul Centenarului Uniunii Interparlamentare, care va fi marcat în 1989. Eveniment de seamă al vieții parlamentare internaționale, Centenarul suscită deja un interes deosebit din partea parlamentarilor de pe toate continentele. Conferința de la Sofia a prilejuit o mare diversitate de opinii atît în legătură cu aprecierea activității Uniunii Interparlamentare de-a lungul a celor aproape o sută de ani, cît și în ceea ce privește viitorul mișcării parlamentare mondiale. El este legat nemijlocit de însăși menirea forumului mondial al parlamentarilor — aprofundarea prieteniei, înțelegerii și colaborării dintre popoare, edificarea unei lumi mai bune și mai drepte.

Reafirmînd poziția constructivă a României, concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii, privind căile de soluționare justă și durabilă a problemelor actuale cu care se confruntă omenirea, delegația țării noastre a subliniat necesitatea direcționării eforturilor unite ale comunității internaționale pe linia înlăturării gravelor pericole pe care le reprezintă, pentru prezentul și viitorul civilizației umane, cursa înarmărilor, în primul rînd a înarmărilor nucleare, perpetuarea unor stări de tensiune în diferite zone ale globului, adîncirea decalajelor dintre țările bogate și cele sărace. Ca exponenți ai opiniei publice, parlamentarilor le revine nobila misiune nu numai de a da expresie voinței și aspirațiilor de înțelegere și colaborare ale popoarelor lor, ci, mai ales, de a folosi toate mijloacele de care dispun pentru împlinirea acestora, pentru asigurarea bunăstării tuturor națiunilor, într-o lume a păcii și securității. Reprezentanții români s-au pronunțat pentru situarea acestor obiective în centrul tuturor activităților consacrate Centenarului Uniunii Interparlamentare, chemat să dea un puternic impuls conlucrării parlamentare la nivel mondial și regional.

Dezbătînd, la toate conferințele din ultimii ani, consecințele serioase ale perpetuării unor conflicte, forumul mondial al parlamentarilor a chemat, în permanență, să se renunțe la calea militară, pentru soluționarea lor pe cale pașnică, prin tratative. Iată de ce, participanții la conferință au salutat, cu satisfacție, începerea negocierilor dintre Iran și Irak, au relevat rolul O.N.U. în realizarea acordului de încetare a focului. În rezoluția adoptată se face un apel insistent ca cele două țări să continue negocierile, pe baza prevederilor Rezoluției 598 a Consiliului de Securitate, în vederea instaurării unei păcii globale, juste și durabile.

Propunerea României privind convocarea unei conferințe internaționale de pace în Orientul Mijlociu s-a bucurat, încă de la început, de un larg ecou în cadrul Uniunii Interparlamentare. Eforturile vizînd realizarea acestui obiectiv au dus la crearea, cu doi ani în urmă, a Comitetului interparlamentar de sprijin, care desfășoară o intensă activitate în mobilizarea opiniei publice pentru a determina organizarea neîntîrziată a conferinței. Îngrijorarea parlamentarilor față de ultimele evenimente din zonă, care pun cu putere în evidență necesitatea convocării conferinței, și-a găsit expresia în includerea pe ordinea de zi a unui punct special intitulat „Revolta populară în teritoriile arabe ocupate de Israel". În rezoluția adoptată se subliniază principiile care trebuie să stea la baza soluționării juste și durabile a conflictului din Orientul Mijlociu. S-a propus trimiterea unei misiuni de informare a Uniunii Interparlamentare în Cisiordania și Gaza, teritorii ocupate de Israel în urma războiului din 1967.

Cu numai cîteva luni pînă la împlinirea a patru decenii de la adoptarea de către O.N.U. a Declarației universale a drepturilor omului, care a contribuit, în mare măsură, la întărirea respectului față de demnitatea și libertățile ființei umane, conferința a procedat la o abordare corespunzătoare a acestei problematici, îndeosebi prin prisma contribuției parlamentelor la promovarea cooperării internaționale în domeniul umanitar. Cum era și firesc, marea diversitate de opinii existente în această privință și-a găsit reflectarea și în luările de poziții ale participanților. Nu au lipsit nici unele încercări de folosire a problematicii drepturilor omului ca pretext pentru amestec în treburile interne ale altor state, contrare principiilor care trebuie să guverneze relațiile internaționale și care creează obstacole în calea abordării responsabile, în spirit de cooperare și respect, a acestor probleme de mare interes pentru întreaga omenire. Trăsătura dominantă a dezbaterilor a constituit-o, însă, preocuparea majorității covîrșitoare a participanților pentru concentrarea dialogului asupra aspectelor reale și fundamentale ale drepturilor omului, a aplicării prevederilor pactelor internaționale în materie. Este semnificativ faptul că s-a ajuns la elaborarea unui document final în aceste probleme, care a fost adoptat în unanimitate. Valențele conlucrării parlamentare, ale schimbului de opinii deschis și constructiv și-au demonstrat, și de această dată, viabilitatea. In rezoluție se relevă legătura organică dintre drepturile politice și civile și cele economice, sociale și culturale, parlamentele fiind chemate să întreprindă măsuri, în conformitate cu legislația națională, pentru crearea condițiilor care să permită exercitarea acestora. Reafirmîndu-se dreptul inalienabil al tuturor popoarelor de a-și alege singure calea dezvoltării economico-sociale, fără nici un amestec din afară, în document se exprimă îngrijorarea față de perpetuarea unor grave fenomene, care afectează milioane de oameni din diferite zone ale lumii. Astfel, reliefîndu-se faptul că nu se poate vorbi, într-o manieră credibilă, de drepturile omului, fără a se menționa consecințele grave ale subdezvoltării, că peste un milion de oameni suferă de foamete cronică, nu dispun de minimum necesar pentru locuințe, educație, în rezoluție se adresează chemarea ca parlamentele să participe activ la cooperarea internațională pentru găsirea de soluții acestor probleme. Afirmînd, și cu acest prilej, că dreptul la dezvoltare este un drept inalienabil al fiecărui popor, în conformitate cu cerințele economice și sociale, cu valorile culturale ale fiecărei națiuni, conferința a lansat un puternic apel la înlăturarea marilor decalaje dintre țările bogate și sărace, la amplificarea acțiunilor pentru instaurarea unei ordini economice internaționale juste și democratice.

O componentă de cea mai mare importanță a eforturilor forumului mondial al parlamentarilor, pentru instaurarea în lume a unui climat de înțelegere și pace, o constituie cadrul instituționalizat de conlucrare al conferințelor interparlamentare pentru cooperare și securitate în Europa. Cu deplin temei s-a apreciat că cele șase conferințe de acest gen, desfășurate pînă în prezent, au jucat un rol însemnat în mobilizarea acțiunilor opiniei publice în sprijinul transformării Europei într-un continent al păcii și colaborării. De asemenea, conferințele au dus la avansarea, de către parlamente, a noi soluții constructive privind soluționarea problemelor cu care se confruntă continentul nostru, au stimulat angajarea sporită a forurilor reprezentative în dinamizarea procesului general-european. Abordarea, cu ocazia Conferinței de la Sofia, a unor aspecte ale colaborării viitoare dintre grupurile parlamentare din țările europene, S.U.A. și Canada a relevat aprecierea unanimă în legătură cu necesitatea și semnificația, mai ales în actualele condiții, a organizării celei de a VII-a Conferințe interparlamentare pentru cooperare și securitate în Europa, programată să aibă loc la București. Delegația română, ca și alți participanți, a arătat că trebuie să se renunțe la încercările de a ridica unele obstacole în calea continuării și adîncirii dialogului parlamentar european, în cadrul în care el și-a

dovedit deja eficacitatea. Mai buna cunoaștere și apropiere, promovarea înțelegerii și conlucrării reciproc avantajoase, schimbul constructiv de vederi, sprijinirea acțiunilor întreprinse pe plan guvernamental — toate acestea au fost și rămîn obiective generoase ale conferințelor interparlamentare europene.

Profund atașat acestor nobile idealuri, Grupul Român conlucrează activ cu grupurile interparlamentare din statele participante la C.S.C.E., astfel încît Conferința interparlamentară pentru cooperare și securitate în Europa, de la București, să marcheze un nou și semnificativ moment în eforturile parlamentarilor din țările europene, S.U.A. și Canada, menite să contribuie la înfăptuirea aspirațiilor legitime ale popoarelor de pe continent, de a trăi într-o Europă unită, a păcii și colaborării.

Abordarea problemei eliminării colonialismului, rasismului și apartheid-ului a prilejuit o reafirmare puternică a sprijinului parlamentarilor din întreaga lume față de lupta justă a poporului namibian, a dreptului său la dezvoltare liberă și independentă. In rezoluția adoptată se insistă pentru înlăturarea oricăror obstacole de natură să împiedice înfăptuirea prevederilor Rezoluției 435 a Consiliului de Securitate privind accesul neîntîrziat la independență al Namibiei. Recunoscînd dreptul popoarelor aflate sub dominație colonială, neocolonială și rasistă de a folosi toate mijloacele de care dispun pentru dobîndirea libertății, conferința condamnă continuarea ocupării ilegale a Namibiei de către regimul de la Pretoria, cere comunității internaționale să desfășoare o largă acțiune de solidaritate cu poporul namibian. În același timp, în rezoluție sînt condamnate orice manifestări de rasism și apartheid, acțiunile represive ale regimului rasist din Africa de Sud împotriva populației majoritare. Conferința reafirmă sprijinul pentru instaurarea în Africa de Sud a unui stat liber, democratic, unit și suveran, în care toți cetățenii, fără nici o deosebire de rasă, culoare sau credință, să se bucure de aceleași drepturi și libertăți. Hotărîrea Uniunii Interparlamentare de a persevera în această direcție este evidențiată și de propunerea privind organizarea, la Harare, a unei Conferințe internaționale a parlamentarilor împotriva apartheid-ului.

George Petricu

BEIRUT

Situație confuză

La 23 septembrie, mandatul constituțional, de șase ani, al președintelui Libanului, Amin Gemayel, a luat sfîrșit, fără ca parlamentul să reușească a se întruni pentru a-i alege succesorul. În aceeași zi, Amin Gemayel a părăsit palatul prezidențial oficial de la Baabda (localitate situată la 11 km est de Beirut), încredințînd puterea generalului Michel Aoun, comandantul șef al armatei, care fusese însărcinat de președinte, cu cîteva minute mai înainte, să formeze un guvern de tranziție. General Aoun, în vîrstă de 53 de ani (creștin-maronit), s-a instalat imediat în palatul prezidențial, anunțînd constituirea unui cabinet compus din șase militari (cinci generali și un colonel), jumătate aparținînd comunităților creștine și jumătate comunităților musulmane. Dar, în acel moment, continua să existe (de mai mulți ani) guvernul prezidat de Selim Hoss (musulman sunit), care se consideră forul executiv legal al țării în funcțiune. Crearea unui nou guvern a condus la o situație extrem de confuză, Libanul dispunînd, astfel, peste noapte, de două cabinete ce își proclamă, fiecare, legitimitatea și se contestă reciproc.

Actualul parlament libanez — ales cu șaisprezece ani în urmă și al cărui mandat constituțional de patru ani a fost prelungit automat, datorită imposibilității ținerii unui scrutin normal, în situația de conflict intern, perpetuată din 1975 și pînă în prezent — a mai rămas cu 73 de deputați din 99, restul de 26 decedînd între timp. Pentru a desemna pe șeful statului este necesară, în aceste condiții, prezența la vot a minimum 51 de deputați (două treimi din efectivul actual), număr ce nu s-a întrunit nici la prima ședință din 18 august, nici la ultima ședință din 23 septembrie, ambele convocate în scopul alegerii președintelui republicii pentru un nou mandat de șase ani. (Conform prevederilor constituționale, ultimul președinte nu mai poate candida).

Amin Gemayel fusese ales, în septembrie 1982, printr-un consens general (77 voturi pentru și 3 absenți) al deputaților reprezentînd comunitățile creștine și musulmane care se înțeleseseră, în prealabil, asupra persoanei candidatului. Or, un asemenea consens a fost departe de a fi întrunit, în condițiile actuale, cu toate pertractările interne și diligențele din afară. După cum se știe, conform cutumei, președintele republicii se alege din rîndurile creștinilor-maroniți, în vreme ce președintele Camerei deputaților este un musulman șiit, iar șeful guvernului un musulman sunit, cei trei reprezentînd principalele comunități libaneze. Cercurile politice maronite, spre deosebire de acum șase ani, n-au reușit să desemneze un candidat ce ar fi putut să fie acceptat și de grupările politice musulmane, respingînd, totodată, soluțiile de compromis propuse și boicotînd, astfel, fățiș, alegerile prezidențiale. În actuala componență a parlamentului, din 73 de deputați 41 aparțin comunităților creștine (21 sînt maroniți) și majoritatea lor, situîndu-se pe poziții intransigente, au blocat desemnarea noului șef de stat, refuzînd participarea la scrutin.

După boicotarea ședinței din 18 august a parlamentului (s-au prezentat doar 38 de deputați) pe motivul candidaturii lui Suleiman Frangieh (fost președinte al republicii între 1970—1976), s-au încercat noi formule de compromis, ultima fiind găsită în persoana lui Michael Dacher, deputat maronit din regiunea Akkar (nordul Libanului), în vîrstă de 58 de ani, vicepreședinte al parlamentului. De notat că această candidatură era agreată, după cum menționează agențiile internaționale de presă, și din afară, ea constituind subiectul convorbirilor pe care le-a avut, timp de cinci zile, la Beirut și Damasc, adjunctul secretarului de stat al S.U.A., Richard Murphy, care s-a întîlnit, în acel răstimp, atît cu președintele sirian Hafez Al-Assad, cît și cu președintele Amin Gemayel, precum și cu diverși responsabili politici libanezi. Cînd se credea că s-a găsit, totuși, o ieșire din situația creată, vîrfurile politice maronite și, în primul rînd, „Forțele Libaneze" (milițiile de ultradreapta creștine) au respins compromisul, forțînd, în continuare, boicotarea alegerilor ; parlamentul libanez, convocat la 23 septembrie pentru a alege pe noul șef al statului, n-a reușit să întrunească, nici de data aceasta, numărul necesar de deputați pentru desfășurarea scrutinului prezidențial.

În cursul zilei respective, președintele Gemayel a încercat să formeze un guvern lărgit, cu participarea tuturor părților libaneze, căruia să-i predea puterea. Eșuînd în această tentativă, l-a convocat pentru consultări pe generalul Michel Aoun, comandantul șef al armatei libaneze. „I-am propus să însărcineze, cu această responsabilitate, armata formată în spiritul dragostei de patrie și suveranitate națională" — avea să declare, ulterior, presei generalul Aoun, care a fost desemnat să conducă un guvern de tranziție, din partea președintelui Gemayel, ce își părăsea înalta funcție ce o deținuse pînă atunci în fruntea statului libanez.

Noul guvern, contestat imediat de premierul în funcție, Selim Hoss, s-a născut, însă, de la început, pe jumătate : generalii Abu Dargham (druz), Nabil Koraytim (sunit) și colonelul Lufti Jaber (șiit), numiți miniștri fără să fi fost consultați în prealabil, au refuzat să participe la cabinetul militar, pe care îl consideră că „nu va putea salva țara", că „nu va putea face nimic", după cum au ținut ei să declare.

Guvernul condus de Selim Hoss a rămas, și el, la jumătate, după ce trei din cei patru miniștri creștini și-au dat demisia a doua zi (alți doi miniștri au decedat anterior, fără a mai fi înlocuiți). Selim Hoss, numit prim-ministru interimar după moartea tragică a premierului Rashid Karame (în urma unui atentat cu o bombă plasată sub scaunul elicopterului militar cu care călătorea), consideră cabinetul său, rămas acum cu cinci componenți, drept singurul guvern legal și, în consecință, a cerut funcționarilor administrației publice să nu răspundă decît ordinelor sale. Imediat după încetarea mandatului președintelui Gemayel, Hoss a avut convorbiri cu mai mulți ambasadori străini, printre care și reprezentanții celor cinci state membre permanente ale Consiliului de Securitate al O.N.U. (U.R.S.S., S.U.A., Marea Britanie, R. P. Chineză, Franța).

Guvernul militar al generalului Aoun — al doilea de acest fel din întreaga istorie de 45 de ani a Libanului independent (primul cabinet militar instalat la puțin timp după izbucnirea războiului civil, în 1975, a avut o existență efemeră de 60 de ore) — a fost primit favorabil de cercurile de dreapta creștine și respins cu fermitate de partidele progresiste și comunitățile musulmane, care recunosc drept legal numai guvernul Hoss.

După cum remarcă observatorii politici din zonă, existența a două guverne paralele a creat o situație nu numai confuză, dar și extrem de primejdioasă pentru Liban, adîncind divizarea țării și posibilitatea unor noi confruntări armate între principalele forțe adverse, cu participarea, de o parte și de alta, a unor unități ale armatei organizate, și ele, în prezent, pe considerente comunitare. Desigur, este încă prematur de a se face previziuni privind viitorul situației din Liban, care depinde, în fond, de mulți factori — interni și externi —, uneori imprevizibili, așa cum s-a mai întîmplat și în trecut, confirmînd sau infirmînd aprecierile anterioare. Desfășurarea evenimentelor din zilele următoare va aduce, probabil, unele clarificări pentru o apreciere mai judicioasă a situației create după eșuarea ținerii scrutinului prezidențial.

Crăciun Ionescu

În absența unor măsuri concrete, problemele economico-financiare tind să se agraveze

Sesiunea anuală comună a Fondului Monetar Internațional (F.M.I.) și Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.I.R.D. sau Banca Mondială), desfășurată la începutul acestei săptămîni în Berlinul occidental, s-a încheiat cu rezultate mult sub cerințele depășirii profundelor distorsiuni și dezechilibre care caracterizează actuala situație economico-financiară internațională și care grevează asupra dezvoltării globale. Problema datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare — poate cea mai gravă dintre cele care confruntă, în prezent, economia mondială — rămîne să-și aștepte, în continuare, o soluționare efectivă. Deși o serie de nuanțe noi au putut fi consemnate în atitudinea unor țări occidentale industrializate, poziția occidentală de ansamblu în problema datoriei a suferit puține modificări în coordonatele ei fundamentale, astfel încît nu se conturează încă trecerea pe calea acelor abordări noi, care sînt singurele în măsură să ducă la o soluționare autentică a acestei probleme și acutelor ei implicații generale, abordări pentru care, la actuala sesiune, s-au exprimat mai multe opțiuni decît oricînd în trecut (vezi casetă).

Înaintea sesiunii, „Grupul celor 24" — organism monetar-financiar al țărilor în curs de dezvoltare — a prezentat cerințele minimale ale acestor țări, pornind de la actuala situație gravă creată de poverile uriașe ale datoriilor externe. În comunicatul „Grupului celor 24" se arată că strategiile aplicate pînă în prezent pentru înfruntarea problemei datoriilor nu au dat nici un rezultat ; dimpotrivă, prin poverile și programele impuse țărilor în curs de dezvoltare, acestea și-au văzut compromise capacitatea de investiții și perspectivele de progres economic ; nici o ameliorare nu se întrevede, iar „viitorul nostru economic este minat". Se cere o „acțiune comună a țărilor lumii a treia, țărilor industrializate și organismelor financiare internaționale", în cadrul căreia „eforturile internaționale trebuie să fie proporționale cu cele interne depuse de țările debitoare" pentru depășirea implicațiilor grave ale problemei datoriilor, subliniindu-se necesitatea reducerii dobînzilor, stabilirii unei „relații obiective între plățile pretinse acestor țări și capacitatea lor de plată", precum și a sporirii accesului lor, în condiții favorabile, la resursele de finanțare, inclusiv la cele emanînd din partea organizațiilor financiare internaționale.

Din păcate, pe plan de ansamblu, țările occidentale industrializate nu au venit în întîmpinarea cerințelor legitime exprimate de țările în curs de dezvoltare. Îndeosebi Statele Unite, susținînd că actualele strategii în problema datoriilor ar fi corespunzătoare, au insistat, pe mai departe, asupra abordărilor „de la caz la caz" și s-au opus unei reduceri de către creditori a datoriilor țărilor în curs de dezvoltare altele decît cele mai sărace, ca și constituirii unor fonduri speciale, sub egida, sau nu, a organizațiilor financiare internaționale, pentru garantarea unei „răscumpărări" de către țările în curs de dezvoltare a unei părți din datoria lor veche, la prețurile curente (mai scăzute) ale pieței (vezi **casetă**). Astfel, nici planurile japonez și francez, centrate pe o asemenea formulă (vezi **casetă**), nu par să se bucure de o mai mare audiență din partea S.U.A. Mulți comentatori pun această poziție americană și pe seama faptului că actuala Administrație (aflată la sfîrșitul mandatului) lasă în sarcina celei viitoare asumarea unor eventuale noi angajamente. Criticile la adresa atitudinii S.U.A. s-au făcut imediat auzite din chiar partea unor reprezentanți influenți ai cercurilor economice și politice americane. Senatorul Bill Bradley a declarat că politica americană în problema datoriilor este „total insensibilă la necesitățile umane și politice ale țărilor confruntate cu criza îndatorării", iar James Robinson, președintele marii companii „American Express", a subliniat că „S.U.A. ar trebui să lanseze un alt plan, radical diferit de așa-numitul plan Baker (după numele fostului ministru american de finanțe), care n-a contribuit la soluționarea crizei datoriilor".

Ca un fapt negativ, la poziția americană s-au asociat reprezentanți ai conducerilor operative ale celor două instituții monetare și financiare internaționale : F.M.I. și Banca Mondială. Deși a admis că, în situația actuală, F.M.I. ar trebui să depună eforturi pentru reducerea poverii țărilor în curs de dezvoltare în plata datoriilor, directorul general al organizației, Michel Camdessus, a respins ideea unei abordări globale în această direcție, susținînd că procedurile convenite în cazul țărilor celor mai sărace, cu datorii preponderent către instituții guvernamentale (față de care statele occidentale au acceptat, în principiu, o degrevare parțială), n-ar fi aplicabile și în cazul celorlalte țări în curs de dezvoltare, mai ales din cauza faptului că acestea au, precumpănitor, datorii către bănci private (față de care statele occidentale și organizațiile financiare internaționale nu ar putea să-și asume nici o responsabilitate). Încă și mai explicit, purtătorul de cuvînt al organizației, Helmut Hartmann, a declarat că F.M.I., să

Poziții privind degrevări și „răscumpărări" de datorii

Întrunită în preajma sesiunii F.M.I.—B.I.R.D., tot în Berlinul occidental, comisia de politică economică a Internaționalei Socialiste (care reunește circa 80 de partide socialiste și social-democrate, de guvernămînt sau în opoziție, din diferite țări ale lumii) a subliniat cerința convocării urgente a unei „conferințe mondiale a debitorilor și creditorilor" care să stabilească programe de sprijinire a țărilor în curs de dezvoltare, incluzînd ștergeri de datorii în cazul țărilor celor mai sărace, prelungirea termenelor de rambursare și plafonarea dobînzilor în cazul celorlalte țări. În cadrul unui seminar internațional cu tema „Datoria și dezvoltarea", desfășurat la Amsterdam cu puțin timp înaintea sesiunii F.M.I.—B.I.R.D., senatorul peruan Javier Silva Ruete, fost ministru al economiei și președinte al Partidului Solidarității și Democrației, s-a pronunțat pentru „un moratoriu total pe 10 ani în ce privește plata sumelor în contul dobînzilor", avînd în vedere situația economică și socială gravă creată în America Latină de datoria externă.

Una din măsurile larg preconizate este aceea a unei degrevări parțiale de datorii a țărilor în curs de dezvoltare de către creditorii occidentali, dar nu numai în cazul țărilor cu veniturile cele mai scăzute, așa cum au în vedere unele state industrializate, ci și în cazul celorlalte țări masiv îndatorate, desigur în raport cu nivelul lor de dezvoltare (o serie de demersuri în acest sens fiind consemnate în numărul trecut al revistei ; vezi Lumea *nr. 39/1988).*

Fostul cancelar Helmut Schmidt, într-un articol scris, săptămîna trecută, pentru „Die Zeit", a apreciat necesară crearea unui amplu mecanism de finanțare a țărilor în curs de dezvoltare — „General Agreement for Lending" (Acord General de Împrumuturi) — un fel de nou „plan Marshall", care să pună la dispoziția țărilor respective „resurse adecvate pentru dezvoltare", prin îmbinarea unei reprogramări a plății datoriilor vechi cu furnizarea, în cuantumuri suficiente, de credite noi. Pentru o asemenea îmbinare între „concesii în ce privește datoria acumulată" și „fluxuri de bani proaspeți" s-a exprimat, de asemenea în preajma sesiunii F.M.I.—B.I.R.D., purtătorul de cuvînt al celui mai mare grup financiar vest-german, „Deutsche Bank", Alfred Herrhausen, în a cărui concepție creditorii ar trebui să renunțe a pretinde debitorilor rambursarea unora din datoriile vechi și s-ar impune introducerea unor mecanisme de stabilizare și plafonare a dobînzilor, pe baza constituirii unui fond de compensare din participații ale guvernelor și băncilor private occidentale, precum și ale instituțiilor financiare internaționale.

opune reducerii de către creditori a datoriilor, pretextînd că aceasta „ar declanșa o nouă criză a datoriilor" și că împotriva unei asemenea soluții „ar fi chiar țările debitoare, întrucît le-ar afecta reputația lor de solvabilitate". La unison cu aceste poziții, directorul oficiului european al Băncii Mondiale, Olivier Lafourcade, a arătat că organizația își concentrează atenția asupra „soluțiilor de la caz la caz", deoarece n-ar putea exista „o soluție unică, globală" în problema datoriilor. Același director s-a abținut să comenteze inițiativele care urmăresc să atribuie Băncii Mondiale rolul de garant al unor eventuale operațiuni de „răscumpărare" de către țările în curs de dezvoltare a unei părți din datoria lor veche, la prețurile curente (mai scăzute) ale pieței, menționînd că Banca Mondială vizează doar garantarea anumitor investiții în țările în curs de dezvoltare, prin intermediul organismului său special, recent creat în acest scop.

Atît F.M.I., cît și Banca Mondială, după cum reiese din rapoartele celor două organizații, plasează o soluționare a problemei datoriilor în contextul „reluării creșterii economice în țările în curs de dezvoltare", pentru care, în viziunea lor, ar fi suficiente „ajustări economice în țările respective", existența unui „climat economic internațional favorabil" și „extinderea fluxurilor financiare către aceste țări". Iar, în condițiile amputării drastice, de către băncile particulare, a fluxurilor nete de credite noi acordate țărilor în curs de dezvoltare — de la peste 50 miliarde dolari în 1981, la nici 3 miliarde dolari în 1987 — ar urma ca tocmai F.M.I. și Banca Mondială să-și asume rolul de furnizor principal de fonduri de finanțare. Deja Banca Mondială a raportat că fluxurile de credite anuale furnizate au depășit, pentru prima dată, în exercițiul financiar trecut, 20 miliarde dolari, iar dublarea aprobată a capitalului băncii (prin creșterea participațiilor țărilor membre) ar fi de natură, datorită sporirii resurselor proprii de finanțare, să urce cuantumul creditelor anuale la circa 25 miliarde dolari, încă în anii imediat următori. În același scop, directorul general al F.M.I. a cerut să se aibă în vedere o creștere, în proporție de 100 la sută, a cotelor de participare la Fond ale țărilor membre, astfel încît acesta, prin sporirea resurselor sale, să fie în măsură să-și majoreze capacitatea de creditare.

Numai că, tot mai mult, împrumuturile oferite de F.M.I. și Banca Mondială sînt acordate cu împovărătoare condiționări economice și chiar politice, și nici, din punct de vedere strict financiar, termenii nu sînt dintre cei favorabili. Nu poate fi trecut cu vederea faptul că, în fond, din cauza unor asemenea termeni aspri de creditare, țările în curs de dezvoltare au ajuns, în ultimii ani, în situația de furnizoare nete de resurse financiare către cele două organizații, vărsămintele pe care le efectuează în contul amortismentelor și dobînzilor fiind mai mari decît cuantumul creditelor noi primite din partea organizațiilor respective. Ceea ce este în contradicție cu însăși menirea acestor organizații de a sprijini, financiar, țările în curs de dezvoltare în eforturile lor de progres economico-social. Nu întîmplător criticile și acuzațiile la adresa politicii F.M.I. și Băncii Mondiale au luat o amploare cu totul deosebită, iar actuala sesiune F.M.I.-B.I.R.D. s-a desfășurat — fapt fără precedent — în condițiile unor mari demonstrații, inițiate de peste 120 organizații neguvernamentale, în cadrul cărora s-a protestat împotriva practicilor F.M.I. și Băncii Mondiale de „strangulare economică a țărilor debitoare", de impunere acestora a unor programe care le condamnă la „colaps economic", „dezastru ecologic", „mizerie și sărăcie", cerîndu-se măsuri efective pe linia „reducerii poverii lor de plată", incluzînd „anulări și degrevări de datorii".

În absența adoptării unor astfel de măsuri la actuala sesiune F.M.I.-B.I.R.D., problemele grave create pentru întreaga economie mondială, în urma acumulării inechitabile a unor uriașe pasive financiare în conturile externe ale țărilor în curs de dezvoltare, tind să se accentueze, cu atît mai mult cu cît consecințe de o asemenea natură sînt antrenate de recrudescența majorării dobînzilor pe piețele internaționale de credit (vezi **Lumea nr. 39/1988**). Un raport al Institutului Internațional de Finanțe (care exprimă poziția cercurilor bancare private) evidențiază că, la actualul nivel al datoriei țărilor în curs de dezvoltare, un punct procentual în creșterea ratei medii a dobînzii interbancare — așa-numita LIBOR (London Interbank Offered Rate), care determină condițiile în materie de creditare internațională — reprezintă o povară de plată de circa 5 miliarde dolari în plus pentru țările respective. Or, potrivit raportului, din aprilie pînă la începutul lui septembrie, rata interbancară a dobînzii a crescut de la 7,25 la sută la 8,75 la sută, suplimentînd deja povara de plată pentru țările în curs de dezvoltare cu peste 7,5 miliarde dolari.

Reducerea dobînzilor la rate raționale constituie precondiția oricărei soluționări autentice a problemei datoriilor externe ale țărilor respective. În actuala situație, însă, deși tocmai înăsprirea fără precedent a termenilor de creditare a dus la aceasta, reducerea dobînzilor nu poate fi, ea singură, și suficientă, impunîndu-se măsuri care să compenseze, cel puțin în parte, grelele pierderi suferite de țările în curs de dezvoltare de pe urma plăților în contul unor dobînzi inechitabile, să permită țărilor respective să iasă din cercul vicios în care se află și care le blochează procesul creșterii economice, în detrimentul relansării întregii economii mondiale. În spiritul acestei cerințe, România, președintele Nicolae Ceaușescu aduc permanent în atenție un program unitar de măsuri care, pe lîngă reducerea substanțială a dobînzilor (la rate nu mai mari de 4—5 la sută), cuprinde degrevări parțiale de datorii în funcție de nivelul de dezvoltare al țărilor debitoare, deduceri din datorii ale sumelor plătite în contul unor dobînzi peste limitele menționate, reeșalonări pe termen lung și cu dobînzi scăzute ale datoriilor rămase. Esențială este, în concepția românească, o abordare globală care se impune avînd în vedere însuși caracterul problemei datoriilor externe, global prin dimensiunile și implicațiile ei. O conferință financiară internațională se cere a fi convocată cu participarea, în condiții de egalitate, a țărilor în curs de dezvoltare și țărilor dezvoltate, în vederea convenirii principiilor și măsurilor concrete de abordare frontală și soluționare efectivă a acestei probleme.

dr. Ilie Șerbănescu

Multe propuneri avansate s`nt centrate pe schema, mai simplă sau mai elaborată, a unei „răscumpărări" de către țările în curs de dezvoltare, a unei părți din propria datorie, ceea ce, ținînd cont de „prețurile" ei curente pe piață, ar însemna o reducere indirectă a acestei datorii. Pe așa numita piață secundară, băncile private pun în vînzare o parte din creanțele lor pe lîngă unele țări în curs de dezvoltare, eventualii cumpărători fiind companii industriale dispuse să folosească creanțele obținute pentru a le transforma, cu acordul țărilor debitoare, în investiții în acestea, în cadrul a diferite operațiuni de conversiune datorii-investiții. O datorie de 1 dolar are, pe această piață, un preț de 20—60 de cenți, semn că băncile însele contează pe o recuperare doar într-o asemenea proporție a creanțelor puse în vînzare, apreciindu-se puțin probabil ca debitorii să achite și restul care reprezintă, de fapt, grosul datoriei. Față de o asemenea situație, mai multe țări latino-americane au prezentat formula de a „răscumpăra" ele însele, la prețurile curente respective, o parte din datoria lor veche, obținînd indirect o reducere a datoriei și, în mod corespondent, a efortului anual de plată în contul acesteia. Și, în măsura în care băncile însele evaluează, astfel, creantele lor pe lîngă țări în curs de dezvoltare, ele ar putea accepta formula, cu atît mai mult cu cît, prin aceasta, ar dobîndi o certitudine în ce privește recuperarea pe termen lung a creanțelor rămase. Preluînd formula, un plan japonez — avansat încă în primăvară și reiterat cu prilejul actualei sesiuni F.M.I.-B.I.R.D. — se spune că ar prevedea, pe lîngă acordarea (din fonduri nipone constituite la F.M.I.) de credite cu dobînzi sub cele ale pieței, emiterea de către țările în curs de dezvoltare a unor titluri financiare pe termen lung care, garantate prin depuneri ale acestora la F.M.I., să fie folosite pentru „răscumpărarea", la prețurile curente (mai mici) ale pieței, a unei părți din datoria lor veche. Un plan, se pare mai elaborat, prezentat de Franța, preconizează, în vederea realizării unei asemenea „răscumpărări" (în care ar putea intra nu numai amortismente, dar și sume de achitat în contul dobînzilor), a unui fond de garanție alimentat din alocații de „Drepturi Speciale de Tragere" (mijloace internaționale de plată emise de F.M.I., a căror unitate este reprezentată de valoarea unui coș de monede principale). Avînd în vedere o formulă asemănătoare de „răscumpărare" de către țările în curs de dezvoltare, la prețurile curente, a unei părți din datoria lor acumulată, un raport al Institutului Economic Internațional din Washington propune ca Banca Mondială să se constituie girant al „răscumpărărilor" — schemă prin care institutul prevede că s-ar putea obține o reducere cu 1/6, în decurs de 10 ani, a datoriilor țărilor respective către băncile particulare, dacă acestea din urmă ar pune în vînzare cu 50 la sută rabat creanțele lor, în schimbul garanției, create prin participarea Băncii Mondiale, în ce privește rambursarea creanțelor rămase.

Forumul Pacificului de Sud

Opțiuni pentru o zonă a păcii și colaborării

La 20 și 21 septembrie, în capitala statului Tonga, Nuku'alofa, s-au desfășurat lucrările celei de-a 19-a întîlniri anuale a Forumului Pacificului de Sud. Pe agenda de lucru a reuniunii au figurat unele aspecte ale instaurării unei zone libere de arme nucleare în regiune, probleme legate de securitatea regională, cooperarea economică între statele participante, ocrotirea mediului înconjurător.

Forumul Pacificului de Sud, organism regional de cooperare, creat în 1971, este compus din 15 state : Insulele Cook, Fiji, Kiribati, Nauru, Niue, Papua Noua Guinee, Insulele Solomon, Tonga, Tuvalu, Vanuatu, Samoa de Vest, Statele Federate ale Micronezici, Insulele Marshall, Australia și Noua Zeelandă. Forumul se întrunește o dată pe an cu participarea primilor miniștri sau a miniștrilor de externe ai statelor membre, consecutiv, într-una din capitalele țărilor din zonă și dezbate probleme generale de interes reciproc (intensificarea cooperării economice și în alte domenii), ca și unele chestiuni urgente (anul trecut, la Apia, capitala statului Samoa de Vest, s-au discutat implicațiile loviturii de stat de la 14 mai din Fiji), iar, începînd cu cea de-a XVI-a reuniune din 1985, pe agenda de lucru a Forumului figurează, constant, o temă de mare actualitate, cu adînci implicații pentru asigurarea securității și destinderii în zonă — propunerea privind crearea unei zone denuclearizate în Pacificul de Sud și, deopotrivă, efectele intrării în vigoare a unui tratat internațional care să consfințească aceasta.

Consens pentru o zonă a păcii. În 1985, la Rarotonga, capitala Insulelor Cook, cele 13 țări participante la Forumul Pacificului de Sud au ajuns la un acord privind proclamarea regiunii drept zonă liberă de arme nucleare. Moment semnificativ pentru națiunile din Pacific, deoarece se împlineau atunci 40 de ani de la tragicul bombardament asupra Hiroshimei. Părțile semnatare ale tratatului de la Rarotonga se adresau puterilor nucleare să nu folosească sau să experimenteze arme nucleare în sudul Oceanului Pacific. Cotidianul american „International Herald Tribune" relata în acest sens : „Tratatul de la Rarotonga reflectă preocupările reale, profunde și de lungă durată ale țărilor din regiune față de experiențele nucleare, depozitarea deșeurilor nucleare în ocean și proliferarea armelor nucleare, lucru deloc surprinzător în condițiile pericolului pe care îl reprezintă experiențele nucleare din Pacificul de Sud efectuate de Franța, iar în trecut de Marea Britanie și S.U.A. ... Tratatul reprezintă inițiativa politică cea mai ambițioasă a Forumului Pacificului de Sud. El demonstrează că Forumul a reușit să facă să fie auzite preocupările regiunii".

Acordul de la Rarotonga se bazează pe Tratatul cu privire la neproliferarea nucleară și pe alte două tratate regionale — Tratatul de la Tlatelolco, din 1967, privind denuclearizarea Americii Latine, și prevederile nenucleare conținute în Tratatul asupra Antarcticii, din 1959. Procesul de elaborare a acestui act juridic s-a încheiat prin intrarea sa în vigoare la 11 decembrie 1986, constituind unul din cele mai importante evenimente ale anului, proclamat de Organizația Națiunilor Unite drept An Internațional al Păcii.

Tratatul de la Rarotonga nu este limitat în timp și cuprinde 16 articole, care precizează poziția semnatarilor în privința armelor nucleare, precum și sistemul de funcționare. Tratatul declară în afara legii patru din cele 17 tipuri de activitate nucleară existente sau posibile. Astfel, semnatarii se pronunță împotriva dispozitivelor nucleare, a amplasării armamentelor de acest tip pe teritoriul lor, pentru interzicerea testării oricărui tip de arme nucleare și a depozitării deșeurilor radioactive în apele din zonă. Uniunea Sovietică și China au sprijinit, de la început, ideea creării unei zone denuclearizate în Pacificul de Sud, idee concretizată prin semnarea, în decembrie 1986 și, respectiv, în februarie 1987, a protocoalelor 2 și 3 de către cele două țări. Marea Britanie, Statele Unite și Franța manifestă, deocamdată, reticențe și nu au aderat la Tratat. Îndeosebi Administrația americană manifestă unele temeri că, în urma recunoașterii statutului Pacificului de Sud drept zonă liberă de arme nucleare, vor apărea zone similare și în alte părți ale lumii.

La actuala reuniune a Forumului, ce a dezbătut unele aspecte ale intrării în vigoare a Tratatului, cele 15 state membre au făcut, din nou, apel la puterile nucleare să îl recunoască, aceasta avînd efect benefic pentru asigurarea aplicării sale efective. S-a subliniat, din nou, că proclamarea Pacificului de Sud drept zonă denuclearizată este un pas pe calea dezarmării și, deopotrivă, o măsură semnificativă pentru asigurarea destinderii, colaborării și păcii într-o regiune cu evidentă pondere geostrategică în lume.

Apel la cooperare. Un capitol distinct al dezbaterilor din capitala statului Tonga l-au constituit, cum era și firesc, problemele cooperării regionale, cu prioritate în domeniul economic. Acestea se referă, în primul rînd, la unele măsuri de intensificare a activității Comisiei economice a Pacificului de Sud, organism creat din inițiativa Australiei și Noii Zelande, ca și la întărirea capacității de funcționare a Biroului cooperării economice, pentru o mai judicioasă analiză a situației în acest domeniu în diverse țări din zonă și un mai amplu schimb de informații în probleme de interes reciproc. S-a propus, astfel, crearea unei rețele de telecomunicații, care să faciliteze circulația informațiilor către și dinspre statele insulare izolate.

După încheierea lucrărilor Forumului, ministrul de externe neozeelandez, Geoffrey Palmer, a declarat presei că, în timpul dezbaterilor, s-a degajat un „amplu consens" și nu au existat, în principiu, dezacorduri. El a subliniat, de asemenea, că mesajul reuniunii a fost acela al necesității creării „unei organizații regionale puternice, care să reprezinte interesele naționale ale statelor din regiune". „Consider că actuala reuniune a reflectat, într-un anumit grad, maturitate din partea membrilor Forumului", — a apreciat Palmer —, adăugînd că „nu trebuie să fim constrînși de neînțelegeri politice, ci conduși de necesitatea unei cooperări efective".

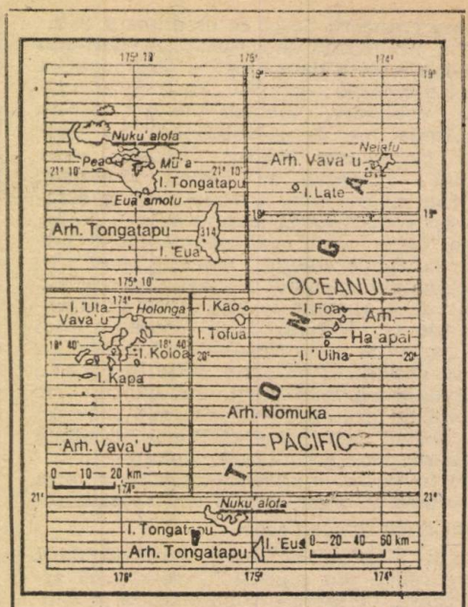

Arhipelagul Tonga *se află situat în sud-vestul Oceanului Pacific, la 640 kilometri est de insulele Fiji. Este format din 150 de insule și insulițe (dintre care doar 45 sînt locuite), grupate în 3 sectoare : Vava'u Group — în nord, Ha'apai Group — în centru și Tongatapu — în sud (vezi harta). Populația este mai densă în insula principală — Tongatapu. Capitala arhipelagului, Nuku'alofa, este situată pe țărmul nordic al insulei Tongatapu. Orașul, care datează din secolul al XVIII-lea, devine în 1862 reședință regală, iar în 1900 centrul administrației britanice. În 1970, Nuku'alofa este proclamată capitală a statului tongan independent.*

Probleme ale mediului înconjurător. Îndeosebi ale efectului de seră, au constituit un subiect inedit pe ordinea de zi a reuniunii. S-a subliniat, mai cu seamă, că nivelul în creștere al apelor mării, rezultantă directă a efectului de seră, ar putea să aibă un impact negativ asupra micilor state-insulă din zona Pacificului, care devin vulnerabile datorită încălzirii atmosferei și a diminuării stratului de ozon. Ministrul de externe neozeelandez, Geoffrey Palmer, a afirmat, în acest sens, că cercetările științifice asupra consecințelor mutațiilor climatice de pe glob sînt confirmate de creșterea nivelului apei mării, de furtunile ciclonice și schimbările curenților oceanici.

Toate aceste perturbări ar putea să se reflecte în mod negativ, îndeosebi asupra unor țări insulare din Pacificul de Sud care au o suprafață locuibilă mică aflată deasupra nivelului mării. Prin urmare, creșterea nivelului apei numai cu un metru ar putea fi catastrofală, a subliniat Geoffrey Palmer. El a pus, de asemenea, în evidență faptul că astfel de schimbări produc, de pe acum, o mare îngrijorare, dat fiind implicațiile economice și sociale pe care le-ar putea avea.

În încheierea lucrărilor Forumului a fost dat publicității comunicatul comun în care șefii de guvern din cele 15 state membre și-au exprimat satisfacția în legătură cu semnele vizînd o anume „consolidare a securității internaționale și regionale". Au fost stabilite unele măsuri în vederea dezvoltării economice și s-a hotărît crearea unui comitet de coordonare a colaborării între organizații din zonă, în scopul consolidării relațiilor economice și politice reciproce.

Mihaela Brumă

PARIS

Primul tur al alegerilor cantonale

Pentru a cincea oară de la 24 aprilie, anul acesta, alegătorii francezi s-au prezentat la urne. După cele două tururi ale prezidențialelor și celelalte două ale alegerilor generale, a venit rindul, duminică 25 septembrie, primului tur al cantonalelor, pentru reînnoirea a jumătate din Consiliile generale — organe de conducere locală din departamentele țării. Observatorii politici au conferit acestui scrutin o valoare de test de popularitate pentru guvernul socialist al premierului Michel Rocard, format în iunie, și de barometru pentru baza locală a partidelor.

Aceste alegeri în circumscripții electorale sau cantoane se desfășoară în două tururi de scrutin — al doilea va avea loc la 2 octombrie. În cadrul lor, urmează a fi desemnați, pe șase ani, consilierii generali ai departamentelor, care, de la adoptarea legii descentralizării din 1981, formează organele executive ale departamentelor, cu împuterniciri relativ largi în sectoare cum ar fi construcțiile, ajutorul social, sănătate și învățămînt. Pentru a fi ales la primul tur de scrutin, candidatul trebuie să întrunească majoritatea absolută de voturi. În angrenajul acestei consultări electorale au fost prinse 1936 de cantoane din Franța metropolitană, patru din departamentele de peste mări (Guadelupa, Guyana, Martinica și Reunion) și cele ale colectivităților locale din insula Mayotte (Oceanul Indian), Saint-Pierre și Miquelon (Atlanticul de Nord), 9 080 de candidați și peste 19 milioane de persoane cu drept de vot. Împuternicirile a jumătate din consilierii generali, desemnați în alegerile similiare din 1985, expiră peste trei ani.

La ultimele alegeri cantonale, din 1982 și 1985, socialiștii și stînga, în general, au suferit pierderi grele : stînga deținea 40 la sută din cantoane, iar partidele de centru-dreapta — 60 la sută ; de asemenea, în metropolă, stînga controlează numai 27 consilii generale din totalul de 95. Pe fundalul victoriilor lor la alegerile prezidențiale și legislative, socialiștii (care dispun de 276 de mandate împreună cu radicalii de stînga, din totalul de 577 ale Adunării Naționale) și comuniștii (27 de mandate) au adresat alegătorilor chemări repetate și energice pentru a se prezenta la vot în cantoanele de care aparțin. Aceasta în speranța că vor recuceri locuri suplimentare de președinți de Consilii generale.

La alegeri și-au prezentat candidații principalele partide politice din Franța. Partidul Socialist a prezentat 1 800 candidați. Partidul Comunist, fidel realizării unei uniuni a forțelor de stînga, s-a pronunțat pentru alianțe la nivel cantonal și municipal, prezentînd cel mai mare număr de candidați — 1 900. Principalul partid de opoziție, cu orientare de dreapta, Adunarea pentru Republică (R.P.R.), care a înregistrat, la alegerile din acest an, un serios recul, împreună cu partidele de orientare liberală, conduse de fostul președinte Valéry Giscard d'Estaing și de fostul prim-ministru Raymond Barre, cărora li se adaugă gruparea centristă, condusă de Pierre Méhaignerie, au prezentat candidați unici în 80 la sută din cantoane — peste 1 600 de aspiranți. Extrema-dreaptă, reprezentată de Frontul Național, a desemnat 1 500.

Așa cum se anticipase, nota dominantă a acestui prim tur de scrutin a constituit-o puternicul absenteism — circa 50,74 la sută, conform estimărilor ministrului francez de interne, una dintre cifrele cele mai ridicate din ultimii 40 de ani. Potrivit primelor evaluări, P.S. și radicalii de stînga au obținut aproape 35 la sută din sufragii, în progres față de anul 1985 — 26 procente ; P.C. — peste 13 la sută mai mult decît în 1985, și alte formațiuni ale stîngii — 3,78 la sută; ecologiștii — 1,64 la sută (1985 : 0.8). R.P.R. și partidele de orientare liberală din Uniunea pentru Democrația Franceză (U.D.F.) au obținut, împreună, 45 la sută, un ușor recul față de 1985 — 49 la sută, din care R.P.R. — 15,9 (1985 : 16,5), U.D.F. — 17 (1985 : 17,9) ; Frontul Național, de extremă dreapta, — 3,31 la sută (1985 : 8,7), o masivă pierdere de voturi. După cunoașterea rezultatelor definitive la acest prim tur de scrutin, responsabilii diferitelor formațiuni politice încep negocierile în vederea studierii posibilităților de desistare în favoarea anumitor candidați de tendință politică apropiată.

Imediat după aflarea rezultatelor, care marchează avansul incontestabil înregistrat de stînga franceză în toate alegerile organizate în acest an, observatorii politici s-au grăbit în a anunța că guvernul premierului Michel Rocard a trecut prin „botezul focului", mai ales că Matignon-ul prezentase, cu numai trei zile mai înainte, proiectul de buget pentru anul 1989. Din acesta transpar unele intenții anunțate de Rocard în primul său discurs-program rostit în Adunarea Națională, la sfîrșitul lunii iunie. Cu acea ocazie, premierul francez explica intenția sa de a-i reconcilia pe toți francezii și de a îmbunătăți viața de zi cu zi în țară. În speță, era vorba de cele 2,7 milioane persoane afectate de șomaj și de ajutorul urgent din partea statului, reclamat de cei aproximativ 500 000 de „noi săraci" ai Franței. Proiectul de buget prevede reintroducerea impozitului pe avere, în scopul finanțării unui venit minim pentru șomerii în căutare de lucru, reducerea deficitului bugetar și a impozitelor pe consum, un program pentru combaterea șomajului și majorarea ajutorului pentru dezvoltare ; cheltuielile urmează să crească cu 4,7 la sută, ajungînd la 1 167 miliarde franci, iar deficitul planificat ar urma să scadă de la 115 miliarde la 100,3 miliarde franci ; se prevede o creștere a produsului intern brut de numai 2,6 la sută (3 la sută în 1988). În această formă, proiectul va fi prezentat spre dezbatere parlamentului.

În mod deosebit, a reținut atenția programul de măsuri de combatere a șomajului preconizat de guvern. Mijloacele recomandate vizează o reducere a impozitelor firmelor, scăderea costurilor de muncă și o ieftinire a creditelor. Observatorii politici francezi le-au numit „cadouri pentru patroni" și și-au manifestat scepticismul față de astfel de modalități limitate de absorbire a șomajului masiv. Cu atît mai mult cu cît rata produsului intern brut — 2,6 la sută, prevăzută pentru 1989 —, este prea slabă pentru a permite o breșă în povara șomajului. Reflex al acestei stări de spirit este o cuvîntare radiodifuzată a secretarului general al Confederației Generale a Muncii, Henry Krasucki, o voce ascultată și printre membrii altor centrale sindicale. El a criticat măsurile de combatere a șomajului preconizate de guvernul francez, apreciindu-le drept ineficiente. Guvernul — a spus liderul sindical — are în vedere extinderea posibilităților de sporire a investițiilor, în speranța că aceasta va duce la crearea de noi locuri de muncă, fără a oferi vreo garanție pentru scăderea ratei șomajului în țară.

Încă la început de drum, inițiativele guvernamentale urmează a fi testate atît în forul legislativ, cît și la întîlnirea cu năzuințele și interesele oamenilor muncii francezi. Al doilea tur de scrutin de duminică este, în acest sens, un indiciu semnificativ.

Doina Topor

În această săptămînă...

Rangoon. „Calm relativ"

Săptămîna trecută, în capitala Birmaniei, situația s-a menținut încordată. În unele zone au fost amplasate puncte de control, autovehiculele și casele au fost percheziționate în căutare de arme. Potrivit datelor oficiale, — relatează agenția „ADN" — în ciocnirile dintre demonstranți și unități ale armatei s-au înregistrat 180 de victime.

În ultimele zile, în Birmania s-a stabilit, treptat, un „calm relativ" — apreciază agențiile de presă ; în capitală, s-au redeschis unitățile comerciale, au fost restabilite legăturile feroviare între Rangoon și Mandalay, al doilea oraș ca mărime al țării.

La 21 septembrie, postul de radio Rangoon a anunțat, potrivit agenției „E.F.E.", că șeful regimului militar, generalul Saw Maung, și-a asumat funcția de prim-ministru în fruntea unui guvern format din nouă persoane (opt militari și un civil). Primul ministru deține, de asemenea, portofoliile apărării și afacerilor externe. Într-o cuvîntare radiodifuzată, Saw Maung a anunțat că guvernul își va îndeplini, „în cel mai scurt timp", promisiunea de a organiza alegeri democratice. El a făcut apel, totodată, la liderii opoziției să nu formuleze nici un fel de revendicări, pentru a nu înrăutăți situația din țară.

Partidul Programului Socialist Birman și-a modificat denumirea, devenind Partidul Unității Naționale — a anunțat postul de radio național birman.

Surse informate din Rangoon, citate de agenția „China Nouă", au anunțat că, la 24 septembrie, trei dintre principalii lideri ai opoziției — Aung Gyi, Tin Oo și San Sun Kei — au format o coaliție purtînd denumirea de Liga Națională Democratică Unită.

Dezbatere asupra situației economice a Africii

La sfîrșitul săptămînii trecute, la New York, a luat sfîrșit sesiunea Comitetului general ad-hoc al O.N.U. privind redresarea economică a Africii, care a avut ca document de bază pentru dezbateri raportul secretarului general al Națiunilor Unite asupra problemei respective.

Rezultatele Programului de acțiune pentru redresarea economică a Africii, lansat acum doi ani de O.N.U., rămîn cu mult în urma speranțelor popoarelor și liderilor africani, ca și ale Organizației mondiale. În pofida eforturilor incontestabile depuse de numeroase țări africane pentru asanarea situației lor economice, povara datoriei externe africane nu încetează să crească, atingînd în prezent 218 miliarde dolari, ceea ce reprezintă de trei ori valoarea încasărilor din exporturi ale continentului. Acestea sînt primele concluzii ce se desprind din raportul special asupra problemei respective, pregătit de secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, și dat publicității în preajma deschiderii reuniunii Comitetului general ad-hoc. După cum preciza Perez de Cuellar, Africa trece printr-un moment cel puțin la fel de dramatic ca acela de acum doi ani. Tocmai de aceea, modalitățile de remediere a acestei situații s-au aflat în centrul sesiunii Comitetului, care a făcut un prim bilanț al Programului de acțiune pe patru ani, adoptat în mai 1986 și prezentat, atunci, ca un „contract" între Africa și restul comunității internaționale ; un „contract" ale cărui speranțe „au fost înșelate", cum se subliniază într-un raport al O.U.A., care, pe baza unor elemente incontestabile, acuză țările bogate că nu și-au respectat angajamentele. Potrivit Programului de acțiune, statele africane s-au angajat să-și concentreze resursele spre restructurarea economiilor lor, prin acordarea unei atenții prioritare domeniului agricol, în timp ce statele bogate trebuiau, la rîndul lor, să sprijine relansarea economică a Africii prin ajutoare sporite și reducerea datoriei acesteia. Raportul lui Javier Perez de Cuellar relevă că, deși țările africane au întreprins „reforme dureroase", situația economică în Africa s-a înrăutățit, anul trecut veniturile pe locuitor reducîndu-se cu 2,2 la sută. El a atribuit deteriorarea situației economice reducerii considerabile a exporturilor țărilor africane, generată, în primul rînd, de declinul continuu al prețurilor materiilor prime pe plan mondial, de protecționismul, care a prevalat în domeniul comerțului, de povara tot mai mare a datoriei externe și de lipsa acută de fluxuri și resurse financiare spre continent. „Economiile Africii sînt afectate de circumstanțe externe potrivnice, care vor deveni și mai rele, în cazul în care nu se întreprind măsuri mult mai dinamice", a spus el.

Cele 218 miliarde dolari, cît era datoria externă a Africii în februarie a.c., reprezintă 70 la sută din produsul național brut al continentului. Plata dobînzilor pentru datoria externă, în 1987, a provocat, de fapt, stagnarea creșterii economice pe continent. Din această perspectivă, Perez de Cuellar a avertizat că povara datoriei externe ar putea ajunge, anual, la 45 miliarde dolari în 1995, în cazul în care nu se adoptă soluții durabile și cuprinzătoare pentru rezolvarea acesteia.

Pornind de la aceste elemente, secretarul general al O.N.U. a adresat comunității internaționale apelul de a acorda o atenție deosebită factorilor interdependenți privind datoria, finanțele și comerțul, în scopul îmbunătățirii climatului economic extern, pentru redresarea Africii. De asemenea, el a cerut țărilor dezvoltate și donatorilor internaționali să sporească fluxurile de resurse spre Africa, să îmbunătățească, în mod sensibil, calitatea asistenței lor, să adopte măsuri pentru înlăturarea barierelor comerciale.

La rîndul său, secretarul executiv al comisiei economice a O.N.U. pentru Africa, Adebayo Adedeji, arăta că posibilitățile și capacitatea a numeroase state africane de a-și realiza reformele economice prevăzute de Programul de redresare au fost continuu erodate de povara datoriei lor externe, de reducerea prețurilor la materiile prime și lipsa de sprijin din partea comunității internaționale. În cursul primilor doi ani de executare a Programului O.N.U., țările Africii au pierdut 19 miliarde dolari, din cauza diminuării produselor lor de export. În plus, tot ele au fost constrînse să cheltuiască aproximativ 45 la sută din veniturile obținute la export pentru serviciul datoriei externe. Din cauza lipsei de resurse, unele țări au fost obligate să-și suspende programele de dezvoltare, a spus A. Adedeji, care califica felul cum abordează țările industrializate problemele datoriei externe africane drept „fortuit, ad-hoc și discriminatoriu".

În intervenția sa, președintele Comitetului general ad-hoc al O.N.U., Tom Vraalsen (Norvegia), sublinia că programul adoptat în 1986 rămîne valabil și nu trebuie să fie renegociat, ci aplicat în litera și spiritul lui. Pornind de la sublinierea că situația de criză a devenit, în multe privințe, mai devastatoare ca niciodată, el adăuga, în context, că actele agresive ale Pretoriei au provocat celor nouă țări membre ale S.A.D.C.C. (Conferința pentru Cooperare în Domeniul Dezvoltării în Africa Australă) pierderi de 20—30 miliarde dolari în intervalul 1980—1986.

Reprezentantul președintelui în exercițiu al O.U.A., Moussa Traore, șeful diplomației maliene, Modibo Keita, a reafirmat hotărîrea țărilor africane de a continua eforturile în vederea lichidării subdezvoltării economice și de a aplica, pe mai departe, programele economice adoptate. Dar, după cum a opinat el — și ideea are valoarea unei concluzii generale —, măsurile respective, pentru a atinge rezultatele dorite, au nevoie de o îmbunătățire substanțială a climatului economic internațional.

Gravitatea și complexitatea problemelor economice ale Africii reclamă unirea eforturilor tuturor statelor continentului și impun un climat extern favorabil, stabilitate economică, atît internă cît și externă, un sprijin real și sporit din partea țărilor bogate, de regulă principalele beneficiare ale materiilor prime și produselor de bază africane. Toate acestea sînt cu atît mai stringente, cu cît, la jumătatea intervalului de aplicare, Programul de redresare economică a Africii nu oferă elemente prea încurajatoare.

Dumitru Constantin

DATORIA EXTERNĂ A AFRICII
(miliarde dolari)

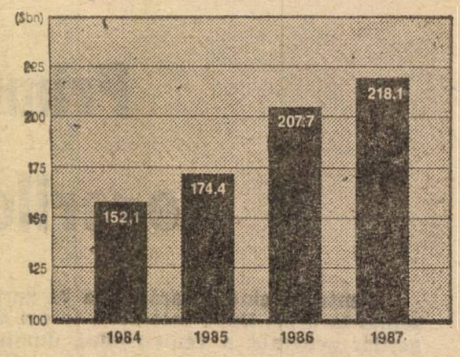

Sursă : CEA

PREȚUL PRODUSELOR DE BAZĂ NE-ENERGETICE
(în termeni reali, indice 1979-81-100)

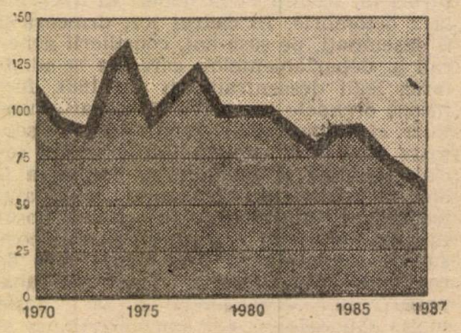

Sursă : Banca Mondială

APORTUL NET AL RESURSELOR AFRICII SUBSAHARIENE
(miliarde dolari, la prețul și taxa de schimb din 1986)

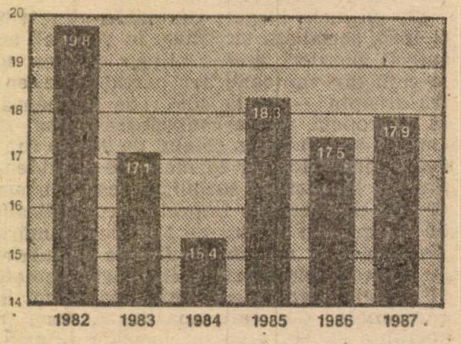

Sursă : O.C.D.E.

WASHINGTON

Opțiunile candidaților și prima confruntare televizată

Odată cu desfășurarea primei dezbateri televizate, campania prezidențială a intrat într-o nouă fază. Dar, pentru cei aproximativ 40 la sută de alegători nedecișI, lucrurile sînt departe de a se fi clarificat.

Rareori, în ultimele decenii, s-au remarcat, într-o campanie prezidențială americană, după primele peste trei săptămîni (oficial aceasta a fost deschisă în prima zi de luni din septembrie), asemenea nemulțumiri față de modul de acțiune al candidaților și echipelor lor. Întrucît sondajele de opinie indică, cu fireștile oscilații, poziții relativ apropiate, iar opinia generală continuă să fie că, în noiembrie, se va asista la un rezultat strîns, candidații sînt sfătuiți să facă tot posibilul pentru a evita erorile, se mențin la acuzații reciproce și nu se angajează într-o adevărată dezbatere a eventualelor lor programe. Nemulțumirea, îndeosebi față de acest punct, este atît de pronunțată, încît mai mulți comentatori exclamau săptămîna trecută : nu există o reală dezbatere națională ! Cei doi candidați desfășoară campanie într-o multitudine de state, apar la foarte multe întruniri și mitinguri electorale, acestea se succed într-o cadență extrem de rapidă, cu prezența masivă a televiziunii care înregistrează evenimentul, fără să pătrundă, însă, în miezul lucrurilor. Cei doi pretendenți se limitează la cîteva subiecte ce le sînt favorabile și, spre deosebire de etapa preliminară a alegerilor, par să evite contactul direct cu alegătorii. Walter Shapiro remarca fenomenul în revista „Time" : „Din păcate, televiziunea și ziarele, forțate să aducă la cunoștință zilnic cîte o istorie cu Bush și Dukakis, au alimentat iluzia că cei doi candidați poartă un dialog cu electoratul. Dar prea puțin din ce spune fiecare oferă o idee despre ce va face ca președinte". Alegătorii — sublinia același comentator — sînt folosiți doar ca fundal pentru imaginile televiziunii, care a dobîndit un rol dominant în formarea opiniei publice. De pildă, s-a remarcat rum candidatul republican preferă să fie televizat pe alei relativ înguste (sau spații asemănătoare), pentru a da impresia că la întrunirile sale participă mari mulțimi de oameni, cînd realitatea este alta. Rolul televiziunii a devenit atît de mare, încît se afirmă că republicanii au destinat 32 milioane dolari (din cele 54 permise de lege în acest an) anunțurilor și publicității tv, un procent fără precedent. Cum însă în această publicitate se pune un accent pe aspectul „negativ" al contracandidatului, campania capătă, firesc, o tentă cel puțin nedorită de alegători.

În această fază a campaniei electorale, o parte din alegători sînt deja sprijinitori ai republicanilor, o altă parte — ai democraților, dar un procent și mai mare (40 la sută) îl formează cei care n-au optat încă. Lupta se duce pentru aceștia, dar, în condițiile în care nici unul dintre candidați nu inspiră — după expresia presei americane — un entuziasm deosebit, oscilația într-o parte sau alta poate fi relativ lesne determinată fie printr-o acțiune mai energică de subminare a adversarului, fie, mai ales, prin reușita în evitarea, pe cît posibil, a unor erori în campanie. Pentru a se afla, cît de cît, mai multe despre ceea ce intenționează candidații, sînt programate dezbaterile televizate, procedeu deja cu tradiție (începînd cu 1960) și care s-a arătat, la unele alegeri, hotărîtor. Un candidat mai puțin cunoscut pe plan național poate dobîndi în acest fel audiență, mai ales dacă imaginea pe care o oferă este de siguranță și de cunoaștere aprofundată a dosarelor. Dar asemenea dezbateri televizate ascund și primejdii, în sensul că o eroare poate fi amplu exploatată ulterior de adversar.

În anul acesta se căzuse de acord, în principiu, asupra a patru dezbateri, dar republicanii au refuzat ulterior să se întîlnească mai mult de două ori. În plus, discuțiile asupra modului de desfășurare au fost extrem de încrîncenate, s-au stabilit limite de timp rigide pentru răspunsuri și comentarea răspunsului adversarului, s-a impus ca un candidat să nu-l poată întrerupe pe celălalt, în așa fel încît „spontaneitatea a fost eliminată din confruntări" („Newsweek"), pentru a reduce riscurile pentru candidați. Nancy Newman, președinta Ligii alegătoarelor, care va finanța a doua dezbatere televizată, din octombrie, la Los Angeles, declara : „Să reduci riscul candidaților nu este în interesul alegătorilor". Dar „Newsweek" comenta, subliniind caracteristica dominantă a acestor alegeri : „Cine, însă, se gîndește la interesul alegătorilor ? Interesul candidaților este ca ei să nu piardă".

Toate acestea au făcut ca, deși prima dezbatere televizată a fost așteptată cu interes, „adevărata acțiune să se producă înainte" („Newsweek"). Adică în succesivele întruniri electorale, în care ambii candidați s-au arătat agresivi, au exploatat punctele mai slabe ale celuilalt și s-au străduit să ofere cea mai bună imagine despre ei înșiși. Democratul Dukakis a străbătut parcul național Yellowstone, pentru a puncta dezinteresul republicanilor față de mediul înconjurător, a vizitat o uzină de armament, pentru a declara că are în vedere întărirea apărării (inclusiv prin susținerea bombardierului „invizibil" și a rachetelor „Trident II") ș.a. Republicanul Bush a promis tuturor „o țară mai bună" și a vizitat cartiere ale negrilor și hispanicilor, pentru a elimina ideea că ar fi doar reprezentantul celor avuți.

Înaintea dezbaterii televizate, revista de largă circulație „Reader's Digest" (numărul pe luna octombrie) a reușit să tipărească un interviu cu ambii candidați, considerat a fi, în fapt, „prima dezbatere". Din textul transmis, în avans, de buletinul de știri al Casei Albe, reies cîteva diferențe destul de clare între cei doi. George Bush declară că, spre deosebire de Dukakis, este „mult mai conservator, în problemele familiei, problemele sociale, economiei și privind securitatea națională". Bush susține ferm că nu va ridica impozitele, dacă va fi ales președinte ; Dukakis spune : „nici un candidat serios pentru președinție nu poate garanta poporului american că nu va cere noi impozite ; o va face doar în ultimă instanță". (De remarcat că și sondajele de opinie descoperă că, indiferent ce spun acum candidații, învingătorul va ridica impozitele pentru reducerea deficitului bugetar). Bush se pronunță pentru continuarea ajutorului către „contras" ; Dukakis — împotrivă. Bush se pronunță pentru un amendament constituțional vizînd obligativitatea rugăciunii în școli ; Dukakis — împotrivă. Bush sprijină Inițiativa de Apărare Strategică ; Dukakis, i se împotrivește. Bush e în favoarea pedepsei capitale ; nu și Dukakis. Dukakis favorizează restricții federale vizînd posesia armelor de foc ; Bush se împotrivește. Pentru reducerea deficitului bugetar, Dukakis se arată dispus să elimine unele programe militare ; Bush va continua politica Administrației actuale de reducere a programelor sociale (locuințe, apă, drumuri). Bush susține că, date fiind funcțiile pe care le-a deținut, „are considerabil mai multă experiență în mînuirea zilnică a problemelor externe, decît adversarul său" ; Dukakis declară că „a arătat, întotdeauna, un interes foarte mare pentru politica externă și securitatea națională". Împotriva abuzului de droguri, Bush va continua eforturile de pînă acum, vizînd „toleranța zero" ; Dukakis afirmă că, în statul său Massachusetts, a introdus un program încununat cu succes, pe care îl va aplica la scară națională. Pentru a asigura șanse egale negrilor și altor minorități, Dukakis susține că trebuie create, întîi, locuri de muncă, școli mai bune, instruire și îngrijire medicală ; Bush e de părere că, în principal, problema aparține oamenilor de afaceri ai minorităților. În sfîrșit, întrebați ce anume cred ei că va fi hotărîtor la alegeri, Dukakis răspunde „tăria (ca lider) și valorile" ; Bush — „economia și experiența în politica externă, dar mai ales economia". Întrucît alegătorul american votează, de regulă, în funcție de interesul său imediat, economia ar putea fi, într-adevăr, decisivă. Și favorabilă, oarecum, pînă la un punct, republicanilor.

În mare, toate aceste probleme au făcut obiectul dezbaterii televizate, de 90 de minute, desfășurate, la 25 septembrie, la universitatea Wake Forest, din Winston-Salem, statul Carolina de Nord. S-a discutat despre economie, apărare, droguri asistența medicală, valorile tradiționale, educație, datoria lumii a treia ș.a. Michael Dukakis l-a atacat pe George Bush în legătură cu o seamă de acțiuni, ca de pildă, așa-numita „afacere Iran-contras". Bush a declarat că acceptă o parte de vinovăție, dacă se acordă măcar jumătate de credit realizărilor Administrației. Bush a insistat pe continuitate ; Dukakis pe necesitatea schimbării, inclusiv în politica externă (trebuie să privim spre viitor, nu spre trecut — a fost una din ideile sale). Bush a apărat realizările republicanilor în plan economic ; Dukakis a atras atenția asupra imensei datorii naționale „mai mari în ultimii opt ani decît în toți anii de la președintele George Washington la Jimmy Carter." Bush a ținut să-și sublinieze competența în politica externă și a insistat pe programele militare ; Dukakis s-a declarat, ca și adversarul său, în favoarea unei „Americi puternice", dar împotriva unor cheltuieli exagerate în domeniul apărării (guvernatorul a insistat pe necesitatea întăririi forțelor convenționale și a declarat că programul SDI „nu are nici un sens").

Concluzia observatorilor a fost că din dezbatere n-a ieșit un învingător clar, dar că Michael Dukakis pare să fi obținut „un ușor avantaj". Ceea ce va face, în continuare, cursa pentru Casa Albă extrem de strînsă. Următoarea dezbatere televizată : la 13 sau 14 octombrie, la Los Angeles. Dar, pînă atunci, la 5 octombrie se vor întîlni, în același gen de înfruntare, la Omaha, în Nebraska, cei doi candidați la vicepreședințe.

Stelian Țurlea

UNIUNEA SOVIETICĂ

Preocupări largi pentru accelerarea dezvoltării social-economice

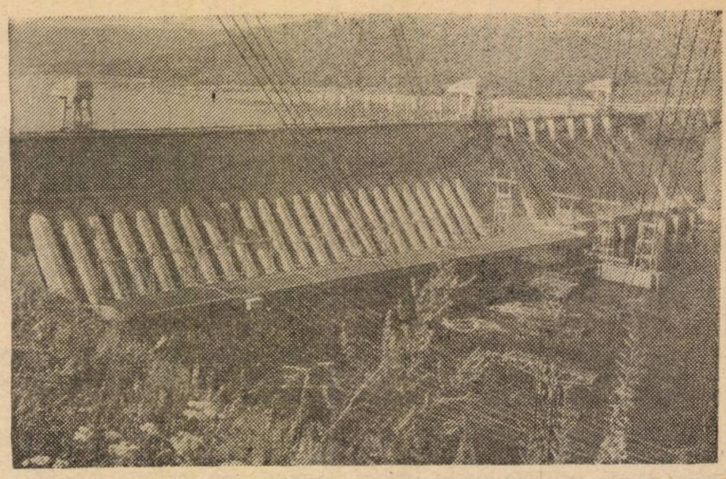

Hidrocentrala Krasnoiarsk, de pe fluviul Enisei, una dintre cele mai mari din lume

Corespondență din Moscova, de la Nicolae Chilie

Comuniștii, oamenii muncii din Uniunea Sovietică sînt angajați, în această perioadă, într-un vast și intens efort de transpunere în viață a orientărilor pe termen scurt și lung de dezvoltare intensivă și de perfecționare a activității economice și sociale, adoptate de Congresul al XXVII-lea și de cea de-a XIX-a Conferință Unională ale P.C.U.S. Mai ales după Conferința Unională a P.C.U.S., din vara acestui an, s-a trecut, cu o vigoare mai mare ca în trecut, la mobilizarea oamenilor muncii de la orașe și sate, pentru atingerea obiectivelor definite de marele forum al comuniștilor sovietici : dezvoltarea accelerată a economiei țării, aplicarea unor noi metode de gospodărire a materiilor prime și resurselor în general, a energiei și forței de muncă, trecerea centralelor și întreprinderilor la autogestiune și recuperarea cheltuielilor din venituri proprii, aplicarea unor noi forme ale relațiilor de muncă în interiorul unităților productive, pe baza trecerii la acordul global și alte căi de stimulare a productivității muncii, reprofilarea structurilor organizatorice ale conducerii, prin crearea de condiții mai favorabile pentru gospodărirea eficientă a verigilor primare ale economiei, valorificarea mai intensă a cuceririlor revoluției tehnico-științifice. Pe plan social, se depun eforturi pentru transpunerea în viață a unor programe prioritare, aprobate de conducerea partidului, între care rezolvarea treptată a dificultăților acumulate în sectorul locuințelor și al aprovizionării populației cu bunuri de strictă necesitate. La scara imensă a țării, transpunerea în viață a acestor măsuri echivalează cu o serie de rezultate remarcabile, evidențiate zilnic în paginile presei centrale sovietice, dar și cu ritmuri inegale, unele sinuozități și multe căutări inerente unui proces de perfecționare a vieții social-economice de o asemenea amploare. Din multitudinea acestor preocupări ale conducerii centrale și a republicilor unionale, din înfăptuirile și strădaniile oamenilor muncii sovietici, ne propunem să consemnăm doar cîteva care apar, după părerea noastră, mai relevante în vastul efort de ridicare la noi cote calitative, în primul rînd, a ansamblului activităților economice și sociale.

Un accent deosebit este pus, în ultima vreme, pe dezvoltarea și, mai ales, modernizarea construcțiilor de mașini — ramura pivot a industriei și, în general, a economiei sovietice, considerată, pe bună dreptate, o condiție determinantă a accelerării progresului tehnico-științific, a reconstrucției, pe baze noi, a întregii economii naționale. Recent, I.V. Silaev, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri al U.R.S.S., președintele Biroului Consiliului de Miniștri pentru Construcțiile de Mașini, definea, astfel, în cadrul unui interviu, preocupările centrale ale conducerii sovietice în această ramură : „Procesul de transformare a industriei constructoare de mașini impune, în acest al 12-lea cincinal, rezolvarea simultană a două sarcini greu de conciliat : obținerea unor ritmuri înalte de creștere a volumului producției și ajungerea la un nivel mondial al indicatorilor de calitate. Pentru aceasta, noi trebuie să mărim producția de aproximativ 1,5 ori și să înnoim producția lansată de patru ori mai repede. Ce arată rezultatele primei jumătăți a cincinalului ? Am început să lucrăm sensibil mai bine și aproape că am dublat ritmurile de creștere a producției obținute. În anul care a trecut s-a înnoit producția realizată cu 9,1 la sută față de plan (care prevedea 7,6 la sută). Ponderea principalelor mașini și echipamente, care corespund nivelului mondial, în ansamblul producției, s-a ridicat pînă la 49 la sută. Și acest lucru este bun. În a doua jumătate a cincinalului, ne revine sarcina de a accelera ritmul mediu al creșterii anuale a indicatorilor principali de 1,5—3,5 ori... Despre rezultate se poate judeca după eficiența economică. Productivitatea muncii a crescut, în prima jumătate a anului în curs, cu 7,9 procente, ceea ce reprezintă ceva în plus față de sarcinile stabilite. În aceeași perioadă, numărul personalului muncitor în industrie s-a redus cu 42 000 de oameni. S-au obținut beneficii peste plan de circa 550—600 milioane de ruble. Conducerea sovietică atribuie, totodată, o importanță specială dezvoltării industriei chimice, sporirii producției, ridicării nivelului calitativ și modernizării activităților și produselor din această ramură". Obiectivele fundamentale din acest sector sînt definite în „Programul complex de chimizare a economiei naționale a U.R.S.S. în perioada pînă în anul 2000", adoptat în 1985, pentru a cărui materializare sînt mobilizate, în actualul cincinal, importante investiții, capacități productive, forțe de cercetare științifică și de muncă. În legătură cu modul în care sînt transpuse în viață obiectivele stabilite pentru această ramură, V. Afonin, șeful secției pentru industria chimică a C.C. al P.C.U.S., arăta, în cadrul unei declarații făcute nu demult ziarului „Sotialisticeskaia Industria" : „În ceea ce privește orientările prioritare, acestea sînt producția de rășini sintetice, mase plastice, fibre și fire sintetice, producția unor îngrășăminte chimice eficiente, a unor mijloace de apărare a culturilor, produse bazate pe prelucrarea superioară a petrolului, lansarea de noi vopsele, aditivi și reactivi chimici. Atenția prioritară acordată acestor direcții ale Programului complex de chimizare a economiei sovietice corespunde tendințelor mondiale de dezvoltare a industriei chimice. Tocmai în acest sector, în ultimele două decenii, s-au produs salturi evidente. A apărut posibilitatea înlocuirii cu succes a unor materiale naturale scumpe, a simplificării tehnologiilor, a ridicării calității produselor și recoltelor agricole. În ansamblul factorilor care determină recolta, mijloacelor de chimizare le revin 50—60 la sută din sporul de producție. O rublă cheltuită pentru fosfați nutritivi, în sectorul creșterii animalelor, duce la o producție suplimentară de 7—10 ruble"...

Interlocutorul arăta, în convorbirea respectivă, că, în prezent, în Uniunea Sovietică, accentul este pus, cu rezultate tot mai bune, atît pe producerea de substanțe chimice necesare agriculturii, cît și pe introducerea tot mai largă a materialelor plastice în producția de mașini și echipamente industriale și de bunuri de consum, pe prelucrarea superioară a petrolului, pe fabricarea unor produse chimice cît mai variate și la nivel tehnic mondial. Perspectivele promițătoare existente în acest domeniu sînt ilustrate de faptul că, în sectorul chimiei, sînt concentrate forțe considerabile ale științei: numeroase institute științifice și colective de cercetători, laboratoare și secții de cercetare uzinale, în care lucrează peste 50 000 de specialiști cu înaltă calificare. Munca lor a permis ca, numai în ultimii doi ani, să fie puse la punct și introduse în industriile din această ramură peste 200 de tehnologii noi, de mare eficiență și rentabilitate și de nivel calitativ superior. Un loc firesc în ansamblul preocupărilor pentru dezvoltarea și ridicarea, pe noi trepte calitative, a industriei și economiei sovietice, în general, îl ocupă modernizarea și eficientizarea sectorului energetic — adevărat centru motrice al întregii vieți economice și sociale a țării. Recent Biroul Politic al C.C. al P.C.U.S. a examinat problemele legate de realizarea programului energetic al U.R.S.S., de dezvoltarea bazei energetice a țării, și a constatat atît realizările importante obținute, dar și unele deficiențe, stabilind exigențe sporite pentru ministere și alte instituții centrale din această ramură — în special, sarcina lichidării rămînerilor în urmă la darea în funcțiune a unor noi capacități energetice, la reutilarea și reconstrucția unor centrale și, pe ansamblu, sarcini privind depășirea deficiențelor înregistrate în aprovizionarea cu energie electrică a economiei naționale.

Potrivit datelor publicate în presa sovietică, specialiștii și lucrătorii din această ramură sînt angajați, în prezent, într-o muncă intensă pentru darea în funcțiune a unor noi centrale atomoelectrice, hidro-

electrice și termice și, concomitent, pentru reutilarea și reconstrucția a 158 de centrale electrice și a 163 de obiective din rețeaua de aprovizionare cu energie electrică de origine hidraulică și termică. Efortul susținut, care se depune în acest sector, poate fi măsurat după faptul că, numai în anul care a trecut, au fost date în funcțiune 45 de agregate electrice, între care marile capacități ale centralelor atomoelectrice de la Balakovsk, Zaporojsk și Hmelnitzki, blocurile energetice de mare putere de la hidrocentralele Surgutsk-2, Permsk, Novo-Angrensk, Tahiatash și Mariisk, la care se adaugă noile capacități ale centralelor termoelectrice din Moscova, Leningrad, Minsk și alte mari centre urbane.

Concomitent cu aceste realizări, preocupările factorilor de răspundere din sectorul energetic sînt orientate spre rentabilizarea producției de energie electrică, spre transpunerea în viață a obiectivului trecerii tuturor întreprinderilor din acest sector în sistemul autogestiunii și autofinanțării. În cadrul acestui proces, o preocupare aparte o constituie rezolvarea problemei aprovizionării cu cărbune de calitate a termocentralelor, punerea la punct a unor tehnologii adecvate în acest domeniu, pentru a se remedia situația actuală în care, din cauza calității necorespunzătoare a cărbunilor folosiți, într-o serie de centrale pierderile anuale în sectorul energetic depășesc 600 milioane ruble. Noul mecanism economic — declara recent într-un interviu A. Maioreț, ministrul sovietic al energeticii și electrificării — trebuie să stimuleze inițiativa colectivelor de muncă și să asigure o legătură strînsă între remunerare și rezultatele finale ale muncii.

Apare semnificativ faptul că — deși U.R.S.S. dispune de resurse energetice uriașe, deține locuri de frunte pe plan mondial la producția de țiței, cărbune, gaze naturale, energie hidro și atomică — guvernul țării, cercetătorii sovietici se preocupă, de pe acum, de identificarea de noi resurse, de conservarea și economisirea energiei, de punerea la punct a unor surse netradiționale, mai rentabile pentru unele zone, de valorificare a potențialului energetic imens al Siberiei și Orientului Îndepărtat, care va deține o pondere tot mai mare în balanța energetică a Uniunii Sovietice. Ca obiectiv imediat, s-a stabilit ca producătorii de energie din estul țării să fie interconectați în cadrul „Sistemului energetic unit al Extremului Orient", care, la rîndul său, va fi racordat la sistemul energetic național unic, ceea ce va permite aprovizionarea fără întreruperi a punctelor populate, a întreprinderilor industriale și agricole din extremitatea estică a U.R.S.S., crearea unor rezerve energetice în caz de situații neprevăzute și, de asemenea, posibilități de export în unele țări vecine. În vederea materializării acestor orientări, se lucrează intens pentru terminarea construirii celei de-a doua hidrocentrale de la Bureisk (cu termen de intrare în funcțiune în 1990), se apropie darea în funcțiune a hidrocentralei Kolima, una din puținele de acest gen, situată în zona Înghețului veșnic, sînt în curs de elaborare planurile de construire a unei centrale hidroelectrice, în cooperare cu R.P. Chineză, pe fluviul Amur, și alte proiecte. Tot în Extremul Orient se va continua construirea de centrale termoelectrice, între altele fiind prevăzute asemenea obiective la Habarovsk, Komsomolsk pe Amur, Vladivostok, Ussuriisk, Cita, Magadan, care vor folosi cărbunele de înaltă calitate descoperit la Neriunghinsk, Eroveț, Urgalsk, Lucegorsk și în alte zone. În Extremul Orient sovietic, se intenționează, de asemenea, construirea a două noi atomocentrale — una pe rîul Amgun și alta în Primorie.

În baza hotărîrilor conducerii de partid și de stat sovietice, se acordă o atenție sporită rezolvării, în mod corespunzător, a nevoilor sociale ale populației țării. Din multitudinea de preocupări, măsuri și realizări din acest sector, se cuvine, credem, să fie menționate programul „familia tînără", amplu dezbătut de autoritățile municipale și colectivele de oameni ai muncii din capitala sovietică. Acest program, elaborat de o serie de institute care se ocupă de demografie și probleme sociale, inclusiv cele ale familiei, este conceput pînă în anul 2000 și vizează sprijinirea, pe diferite căi, a familiilor tinere, sub 30 de ani ca medie a vîrstei căsătoriților, în număr de peste 350 000, în prezent, în orașul Moscova și care vor ajunge la circa 410 000 în anul 2000. Între altele, proiectul vizează sprijinirea de către autoritățile orășenești, de sindicate și de întreprinderile și instituțiile în care își desfășoară activitatea tinerii căsătoriți, a acestei categorii a populației, pentru rezolvarea problemei locuințelor, a diferitelor servicii, îngrijirii și educării copiilor etc. Programul are în vedere rezolvarea problemelor sesizate la recenta Conferință Unională a P.C.U.S., care a constatat că, în Uniunea Sovietică, există, în prezent, aproximativ patru milioane de familii tinere care au nevoie urgentă de o îmbunătățire radicală a condițiilor de locuit. Situația este deosebit de acută, pe acest plan, la Moscova, unde, potrivit statisticilor publicate de presa sovietică, 52,4 la sută din tinerii căsătoriți locuiesc împreună cu părinții (media pe țară este de 42,6 la sută).

Pe listele pentru obținerea de locuințe prin Sovietul de deputați al Capitalei sînt înscrise, în prezent, 56 000 de familii tinere. Se prevede ca, pînă la finele acestui secol, fiecare familie din Moscova să dispună de o locuință proprie.

...Programe și proiecte însuflețitoare, aflate în preocupările factorilor de decizie și ale specialiștilor, ale oamenilor muncii sovietici, care alături de multe altele definesc diversitatea și amploarea proceselor de dezvoltare, de înnoire a vieții social-economice din țara vecină și prietenă.

Tradiționale raporturi de prietenie și conlucrare

Munca și realizările popoarelor Uniunii Sovietice sînt cunoscute și apreciate în România, ea însăși angrenată într-o vastă operă de edificare cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate.

După cum este cunoscut, între cele două țări și popoare vecine, între partidele lor comuniste, sentimentele de prețuire și stimă reciprocă se întemeiază pe legături profunde și trainice de prietenie, pe o amplă și fructuoasă colaborare, izvorite din respectul neabătut al noilor principii de relații — respectul suveranității și independenței naționale, deplina egalitate în drepturi, neamestecul în treburile interne și avantajul reciproc. Determinante în dezvoltarea continuă, pe cele mai diverse planuri, a raporturilor de prietenie și rodnică conlucrare româno-sovietice s-au vădit a fi frecventele întîlniri la nivel înalt, convorbirile și înțelegerile convenite între tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășul Mihail Gorbaciov, secretar general al C.C. al P.C.U.S., acestea conferind, de fiecare dată, noi și puternice impulsuri legăturilor reciproce, amplificării colaborării în plan politic, în domeniul schimburilor economice, pe tărîm tehnico-științific, cultural etc.

Oamenii muncii din România, întregul nostru popor așteaptă cu viu interes vizita oficială de prietenie pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, urmează să o întreprindă, în curînd, în Uniunea Sovietică, la invitația C.C. al P.C.U.S. și a Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., nutrind profunda convingere că aceasta va reprezenta un moment nou, de cea mai mare însemnătate, în dezvoltarea raporturilor prietenești bilaterale, în beneficiul reciproc, al cauzei socialismului și păcii.

CIPRU

28 de ani de independență

În fiecare an, în prima zi a lunii octombrie, poporul cipriot sărbătorește un eveniment important al istoriei sale — dobîndirea independenței. Actul de la 1 octombrie a însemnat împlinirea aspirațiilor de dezvoltare liberă, de sine stătătoare a locuitorilor frumoasei insule mediteraneene, lăsînd, în același timp, drum deschis pentru intensificarea eforturilor în vederea înscrierii țării pe calea emancipării economice și a depășirii, în acest mod, a dificultăților moștenite din perioada dominației coloniale.

Din păcate, o serie de evenimente tragice, regretabile, au afectat grav progresul și prosperitatea țării și consolidarea independenței și suveranității tînărului stat, creînd o stare de încordare între cele două comunități — greacă și turcă —, transformînd Ciprul într-un focar de tensiune internațională.

Eforturile în vederea soluționării juste și durabile a problemei cipriote, desfășurate cu participarea secretarului general al O.N.U., au fost reluate în acest an, după o întrerupere destul de îndelungată. Reluarea dialogului intercomunitar și negocierile ce se desfășoară în prezent între președintele cipriot, Ghiorghios Vassiliou, și liderul comunității cipriote-turce, Rauf Denktaș, cu participarea reprezentantului secretarului general al ONU, pun în evidență că singura cale viabilă de soluționare a diferendelor, oricît de anevoioasă ar fi ea, este cea politică, a tratativelor, cadrul propice pentru ajungerea la acorduri.

România și Cipru, țări europene balcanice, întrețin relații de colaborare pe multiple planuri, factorul decisiv în amplificarea și diversificarea acestor raporturi fiind întîlnirile la nivel înalt de la Nicosia și București.

Țara noastră, președintele Nicolae Ceaușescu se pronunță pentru reglementarea problemei cipriote de către cipriotii înșiși, la masa tratativelor, astfel încît să se creeze condițiile unei conviețuiri pașnice între cele două comunități, să se asigure unitatea și independența Ciprului, dezvoltarea sa democratică, cu convingerea că o asemenea soluție ar corespunde pe deplin intereselor păcii și securității în Balcani, în Europa și în întreaga lume.

SANTIAGO DE CHILE

Înainte de referendum

La 5 octombrie, în Chile urmează să aibă loc un important referendum, care polarizează — mai mult decît oricare alt eveniment din ultimii ani — atenţia ansamblului forţelor politice şi sociale naţionale. Populaţia este chemată să se pronunţe asupra deciziei juntei militare, care l-a desemnat pe generalul Augusto Pinochet drept candidat unic la preşedinţia ţării, pentru un nou mandat de opt ani.

Referendumul de miercurea viitoare se defineşte prin cîteva date specifice, în măsură să explice reacţia puternică — faţă de acest eveniment — la nivel naţional, amplele controverse stîrnite, mobilizarea guvernului militar şi a cercurilor care îl sprijină, pe de o parte, şi a forţelor de opoziţie, aflate într-un considerabil efort de unitate, pe de altă parte. În sine, referendumul cheamă populaţia să se pronunţe prin „da" sau „nu" asupra candidaturii prezidenţiale propuse de junta comandanţilor militari. În fapt, este vorba de continuitatea, sau nu, a actualului regim militar, instalat în Chile după lovitura de stat de la 11 septembrie 1973, care a dus la răsturnarea guvernului constituţional al preşedintelui Salvador Allende. Un posibil „da" majoritar, în cadrul votului, ar însemna un nou mandat prezidenţial pentru generalul Augusto Pinochet, pe perioada 1989—1997. Un răspuns negativ, din partea electoratului, echivalează cu organizarea de alegeri prezidenţiale propriu-zise, în anul viitor, concomitent cu un scrutin legislativ, destinat formării unui parlament al ţării, al cărui rol îl îndeplineşte în prezent junta militară.

Acest calendar politic al guvernului se încadrează în programul de „normalizare" internă, conceput de regimul militar la cîţiva ani de la instalarea sa la putere. În virtutea sa, în noiembrie 1980, a avut loc un prim referendum, prin care a fost aprobată Constituţia în vigoare, elaborată de aceeaşi conducere militară. Noul text de lege — respins ferm de forţele progresiste şi democratice — stabilea, începînd de la 11 martie 1981, o perioadă prezidenţială de opt ani, timp în care s-au aflat în vigoare o serie de „prevederi temporare". Acestea permiteau rămînerea generalului Augusto Pinochet în funcţia de preşedinte (asumată în decembrie 1974), fără organizarea de alegeri în acest sens, decretarea, de către şeful statului, a stării de asediu (cu limitarea drastică a libertăţilor publice, pe care o presupune), existenţa listelor de exilaţi şi proscrişi politici, exercitarea, de către înalţii comandanţi militari, a funcţiilor puterii legislative etc. Dat fiind caracterul „temporar" al acestor „prevederi", ele ar urma să dispară în cazul aprobării, la referendumul de la 5 octombrie, a unui nou mandat prezidenţial pentru generalul Pinochet.

În perspectiva actualului plebiscit, prevăzut de asemenea prin Constituţie, viaţa politică chiliană a înregistrat, în ultimele luni, o atmosferă din ce în ce mai tensionată. În primul rînd, prin accentuarea şi lărgirea reacţiei populare de protest faţă de tendinţele de continuitate la putere a regimului militar. Această amplă mişcare angrenează partide politice, organizaţii sindicale, studenţeşti, profesionale, reprezentanţi ai clerului, care denunţă politica represivă a autorităţilor şi structurile de putere create în cei 15 ani de regim militar, chemînd la o mobilizare cît mai eficientă în sprijinul unui ferm „nu" la proiectatul referendum. A fost, de altfel, creat „Comandamentul pentru NU", care regrupează 16 partide politice, reprezentînd un vast spectru de orientări, şi care se opune „încercării clare de perpetuare a puterii discreţionare", ca şi „acestei farse electorale clasice". Manifestaţii populare de amploare au avut loc în Parcul Bandera, la chemarea alianţei „Stînga Unită" (din care face parte şi partidul comunist), cu participarea a peste o sută de mii de persoane; de asemenea, la 25 septembrie, s-a desfăşurat, la Santiago de Chile, un „marş pentru pace", la care participanţii, ţinîndu-se de mînă, într-o simbolică unitate, au format un adevărat lanţ viu în jurul capitalei, pe o distanţă de 58 de kilometri; la 21 septembrie, au plecat, pe de altă parte, manifestanţii la marele „marş naţional al speranţei", care, început la Arica (în nordul ţării) şi la Puerto Montt (în extremul sudic), va ajunge, parcurgînd peste 3 000 de kilometri şi circa 50 de localităţi, la Santiago de Chile, la 2 octombrie.

Aceste acţiuni de vastă unitate populară se desfăşoară concomitent cu seria demonstraţiilor care se succed în capitala ţării

---

Marea Britanie, C.E.E. şi prerogativele suveranităţii

Unele declaraţii, care au atras atenţia în timpul verii şi au stîrnit controverse în sînul C.E.E., au reapărut săptămîna trecută într-o formă şi mai limpede. De multă vreme — practic, sub o formă sau alta, îndată după aderare — Marea Britanie a refuzat să se alinieze celorlalte ţări membre într-o serie amplă de măsuri introduse sau promovate de C.E.E. După preluarea puterii de către Margaret Thatcher, elementele acestei „particularizări" s-au întărit, Londra refuzînd să se alăture sistemului monetar vest-european, insistînd pentru o reformă agrară, considerînd contribuţia sa la buget drept exagerată în raport cu beneficiile ş.a. Argumentele au fost, întotdeauna, prezervarea suveranităţii naţionale şi, de regulă, chiar partidele opoziţiei sprijineau punctele de vedere exprimate de premier.

În 1985, pe vremea cînd Piaţa comună nu se lărgise la numărul actual de membri, s-a căzut de acord asupra unui amendament la Tratatul de la Roma din 1957, prin care se stabilea, drept obiectiv pentru anul 1992, crearea unei pieţe interne „fără frontiere, cu liberă circulaţie a bunurilor, serviciilor şi capitalului". Ideea acestui amendament a constat în crearea, cu adevărat, a unei „pieţe comune", deoarece, aşa cum se prezintă acum C.E.E., legăturile existente sînt departe de cele dorite, în ţările membre există standarde diferite, nu există o monedă comună (cu „ECU" se operează numai fictiv) ş.a. Marea Britanie a semnat amendamentul, dar a precizat că, în afara creării unei pieţe comune, se va opune oricărei încercări de „federalizare" a Europei occidentale.

Pe măsură ce organismele C.E.E. încep să ofere imaginea a cum va arăta situaţia începînd cu 1992, guvernul britanic nu-şi ascunde reticenţa. În iulie, după ce Jacques Delors, preşedintele Comisiei C.E.E., declara că, în zece ani, aproximativ 80 la sută din deciziile politice, economice şi sociale în C.E.E. vor fi luate la Bruxelles, reacţia britanică n-a întîrziat. „Nu cred că (J. Delors) ar fi trebuit să spună aceasta. Orice schimbare a Tratatului (de la Roma) trebuie aprobată de fiecare parlament în parte. Eu sînt răspunzător faţă de propriul meu parlament şi faţă de poporul meu, speriat de asemenea declaraţii"; „nu este posibil să se creeze (un fel de) Statele Unite ale Europei" (occidentale), datorită în primul rînd diferenţelor istorice şi lingvistice marcante dintre ţările membre. Premierul a precizat, atunci, cărora dintre ideile avansate la Bruxelles li se opune, iar, săptămîna trecută, cu prilejul turneului întreprins în trei ţări vest-europene, a revenit asupra acestor opoziţii.

Pronunţînd un discurs la Bruges, Margaret Thatcher a avertizat C.E.E. împotriva creării unui „superstat european". „O cooperare mai strînsă nu presupune ca puterea să fie centralizată la Bruxelles sau ca hotărîrile să fie luate de un organ administrativ", a spus premierul. „C.E.E. este o manifestare a identităţii (vest)-europene, dar nu singura". Premierul respinge complet politica de integrare, aşa cum este ea acum definită, precum şi ideea desfiinţării frontierelor naţionale. „Este necesar să prevenim deplasarea drogurilor, teroriştilor şi imigranţilor ilegali", ceea ce nu s-ar putea face prin desfiinţarea frontierelor. Criticînd centralizarea puterii la Bruxelles, premierul a susţinut că nu trebuie introduse mai multe reglementări, ci, dimpotrivă, mai multe dereglementări. Încercarea de a centraliza puterea în mîinile organelor de conducere ale comunităţii ameninţă înseşi interesele ţărilor membre ale C.E.E. — a spus premierul, care a declarat să respingă şi ideea creării unei bănci centrale vest-europene. „Imperativele practice şi imediate" sînt, mai degrabă, potrivit liderului britanic, „liberalizarea circulaţiei capitalului" şi „o utilizare mai largă a ECU" (unitatea monetară vest-europeană de cont); de asemenea, „ar trebui reglementat, într-o anumită măsură, un eventual statut european al societăţilor". În sfîrşit, a mai spus premierul, după 1992, Europa occidentală nu trebuie să fie o fortăreaţă comercială, protecţionistă, opusă statelor terţe, deoarece aceasta ar constitui o „trădare".

Declaraţiile dnei Thatcher au reaprins controversele în C.E.E., fiind în profund dezacord cu propunerile altor membri. În Marea Britanie, susţinătorii declaraţi ai C.E.E., precum fostul premier Edward Heath, au criticat discursul (Heath afirma, într-un interviu acordat B.B.C., că premierul aruncă „grenade" în C.E.E.). Responsabilii politici din C.E.E. compară (precum ministrul de externe belgian Leo Tindemans) ideile dnei Thatcher cu cele ale lui Charles de Gaulle.

S. Ţ.

și în alte orașe, indicînd o mobilizare socială în evidentă creștere, pe măsură ce data referendumului se apropie. Partidele opoziției democratice și-au intensificat, pe de altă parte, activitatea lor în rîndul populației, în direcția stimulării participării la urne, a învingerii temerilor față de posibilele măsuri represive în condițiile exprimării unui vot negativ, a asigurării controlului pentru evitarea fraudei electorale. Dincolo de deosebirile de vederi între diversele partide politice alcătuind opoziția democratică — privind, mai ales, momentele post-referendum —, semnificative rămîn realizările lor în ce privește unitatea de acțiune și, în baza ei, capacitatea, confirmată, de mobilizare socială. Fie că promovează o poziție de înfruntare frontală cu actualul regim (prin propunerea, de pildă, aparținînd comuniștilor, de formare a unui guvern provizoriu, chiar în ziua plebiscitului), fie că preferă reluarea apelului la un dialog guvern-opoziție (lansat de democrația creștină, sprijinit de alte grupări politice și de biserica catolică, dar respins categoric de autoritățile militare), partidele chiliene — cu excepția „Reînnoirii Naționale", de dreapta, angajat politic de partea guvernului — se pronunță, în ansamblu, pentru un „nu" ferm în cadrul plebiscitului de la 5 octombrie. Este o realitate ce trebuie înțeleasă în condițiile ultimului deceniu și jumătate, definit de existența unui regim militar strict autoritar, într-o țară cu o veche tradiție democratică, și în contextul în care, în America Latină, sînt evidente reorientările, în aproape toate țările, spre un proces de democratizare a vieții interne.

Aspirînd, prin apropiatul referendum, să obțină un certificat de „legalitate", autoritățile militare au promis ca, în viitor, să conducă țara spre o „democrație modernă". Pentru a tempera atmosfera tensionată și criticile tot mai intense, au fost, de asemenea, luate unele măsuri dictate de actualul context electoral. A fost, de pildă, ridicată starea de urgență, care, într-o formă sau alta, a funcționat de la instalarea militarilor la putere, și s-a dat permisiunea de revenire în țară exilaților politici. Campania în favoarea unui „da" la viitorul referendum mizează, pe de altă parte, pe însuși angrenajul puterii, pe o politică autoritară, întemeiată pe reprimarea forțelor de stînga (legislația restrictivă a Constituției în vigoare interzice partidele stîngii), pe sprijinul patronatului și capitalului financiar particular. Sub acest ultim aspect, de semnalat că statisticile indică o economie chiliană în relativă expansiune, bazată pe legile de piață. „Creșterea economică — atrage, însă, atenția opoziția democratică — s-a realizat în favoarea exclusivă a inițiativei particulare și pe seama sacrificiilor păturilor mici și mijlocii, al căror nivel de viață a scăzut sensibil. Este evidentă injusta repartiție a veniturilor, reliefînd, în fapt, costul social al politicii de liberalizare economică".

În cadrul actualelor confruntări politice, numeroși lideri ai opoziției evidențiază faptul că lupta pentru democrație în Chile va însemna un drum lung și dificil. Aceasta, în condițiile în care cel puțin Constituția impusă de militari va rămîne în vigoare. Ea prevede existența Consiliului securității naționale, alcătuit din membri a forțelor armate, consiliu care, chiar în cazul unui „nu" majoritar, va avea drept de control asupra viitoarei puteri executive și legislative. Referendumul este apreciat, de aceea, drept o etapă importantă, dar nu definitivă a luptei pentru libertăți democratice în Chile, ceea ce oferă partidelor politice angajate pe acest drum noi argumente în sprijinul consolidării unității de acțiune și a forței lor mobilizatoare.

Anca Voican

În această săptămînă...

Vizita lui Perez de Cuellar la Pretoria și Luanda

După vizitele efectuate în Africa de Sud și Angola, secretarul general al O.N.U., Javier Perez de Cuellar, a revenit la New York, la finele săptămînii trecute.

În cadrul unei conferințe de presă organizate la Luanda, Perez de Cuellar a arătat că, pe agenda convorbirilor sale de la Pretoria și din capitala angoleză, s-a aflat analiza situației din regiune. În acest cadru, el s-a declarat „satisfăcut" de evoluția convorbirilor cvadripartite (Angola, Cuba, Africa de Sud și S.U.A.) asupra problemelor Africii australe. Înaltul demnitar al O.N.U. a mai precizat că prezența forțelor cubaneze în Angola este o problemă bilaterală între Luanda și Havana și că O.N.U. nu se poate amesteca, legal, în această chestiune. Între altele, el și-a exprimat satisfacția și pentru rezultatele convorbirilor purtate cu președintele Angolei, Jose Eduardo dos Santos, și cu șeful statului sud-african, Pieter W. Botha.

Referindu-se la convorbirile cu Perez de Cuellar, președintele Eduardo dos Santos a declarat că, în prezent, s-a creat o situație favorabilă găsirii unor soluții pașnice la diferite conflicte. El a subliniat că Angola depune eforturi în vederea asigurării condițiilor pentru aplicarea Rezoluției 435 a O.N.U. referitoare la independența Namibiei și și-a exprimat satisfacția în legătură cu faptul că s-a reușit să se convină asupra retragerii trupelor sud-africane din sudul Angolei.

În ce-l privește, Perez de Cuellar a anunțat că vizita ce o va efectua o misiune tehnică a O.N.U. la Pretoria și Windhoeck are drept scop evaluarea necesității forțelor ce vor fi trimise în Namibia de acest organism — circa 7 500 „căști albastre". El a adăugat că, în timpul ședерii la Luanda, a conferit și cu Sam Nujoma, președintele SWAPO (Organizația Poporului din Africa de Sud-Vest), căruia i-a prezentat o dare de seamă amănunțită asupra rezultatelor întîlnirilor sale de la Pretoria. În acest sens, a reținut atenția faptul că, la încheierea vizitei în Africa de Sud, Perez de Cuellar a declarat că „problema independenței Namibiei avansează cu pași fermi și sinceri", soluționarea ei „fiind mai aproape ca niciodată". Progrese substanțiale au fost înregistrate în direcția aplicării Rezoluției 435, a spus el. Potrivit agenției „Prensa Latina", Perez de Cuellar l-a asigurat pe Pieter W. Botha că O.N.U. va trata, în aceeași manieră, toate grupările politice namibiene, în perioada aplicării Rezoluției 435. Așa-numita „preferință a O.N.U. pentru SWAPO", invocată de Pretoria, a figurat, de altfel, printre principalele subiecte ale convorbirilor în timpul vizitei lui Cuellar în Africa de Sud.

La rîndul său, în cadrul unei conferințe de presă, Botha a arătat că discuțiile cu secretarul general al O.N.U. au fost „serioase și constructive".

De notat că el a avut o întîlnire și cu Kirk Mudge, președintele „guvernului interimar namibian", creat de Africa de Sud, și Louis Pienaar, administratorul general (sud-african) al Namibiei, ca și cu alți lideri ai „partidelor politice interne" namibiene.

În acest cadru, trebuie semnalat că Organizația Poporului din Africa de Sud-Vest (SWAPO) a respins o propunere a „guvernului de tranziție" din Namibia de a se organiza o conferință la care să participe toate forțele politice locale, înainte de începerea procesului de aplicare a Rezoluției 435 a Consiliului de Securitate al O.N.U. Un purtător de cuvînt al organizației a declarat, la Luanda, că SWAPO consideră neavenită o asemenea propunere, ce confirmă doar temerile regimului instalat în Namibia de autoritățile de la Pretoria referitoare la înfrîngerea în alegeri, care, potrivit prevederilor Rezoluției 435, urmează să aibă loc sub controlul O.N.U.

Turneul în cele două capitale din zonă — Pretoria și Luanda —, efectuat de secretarul general al O.N.U., a constituit și motivul amînării, cu o săptămînă, a noii runde a negocierilor cvadripartite programate la Brazzaville. Ele au fost reluate luni, în aceeași componență — Angola, Cuba, Africa de Sud și S.U.A. — și sînt programate a se încheia la 28 septembrie. Ele ar răspunde la întrebarea : cînd va fi declanșat mecanismul Rezoluției 435 — care, la 29 septembrie, împlinește zece ani de la adoptare ? Se vorbește, la Pretoria, de 1 noiembrie, ceea ce ar însemna ca alegerile libere, sub supravegherea O.N.U., să fie convocate la 1 iunie 1989.

Ankara. Test electoral

Duminică 25 septembrie, peste 25 de milioane de cetățeni turci cu drept de vot au participant la un referendum, solicitat în luna august de Partidul Patriei (de guvernămînt), condus de premierul Turgut Ozal. Scopul consultării electorale a fost o modificare a prevederilor Constituției, și anume în sensul devansării alegerilor locale, ce urmau să aibă loc în luna martie a anului viitor, și organizării lor în luna noiembrie. La alegerile parlamentare din noiembrie 1987, Partidul Patriei a obținut 36,3 la sută din voturi, revenindu-i 292 din cele 350 de locuri în parlament. Forțele de opoziție, între care Partidul Social-Democrat Populist și Partidul Căii Juste — reprezentate în forul legislativ —, nu au fost de acord cu devansarea datei scrutinului.

Agenția de știri „Anatolia", citată de „EFE", preciza că, în urma referendumului de duminică, 35,05 la sută din voturi au fost pozitive.

Într-o alocuțiune televizată, ce a avut loc după difuzarea rezultatelor, Turgut Ozal a declarat că este „mulțumit" de procentul voturilor pozitive și a afirmat că nu va demisiona, așa cum era hotărît să o facă în cazul unei înfrîngeri categorice. „Rezultatele au fost foarte bune, apropiate de cele din alegerile generale din noiembrie 1987, și aceasta dovedește că poporul are încredere în guvern, în ciuda dificultăților actuale". Dificultățile la care se referea premierul se înregistrează îndeosebi în domeniul economic.

R.P. CHINEZĂ

Popas în provincia Zhejiang

Corespondență de la I. Madoșa și A. Zamfirescu

Zonă de un pitoresc deosebit, provincia Zhejiang este situată în sudul Chinei, la circa o jumătate de oră de zbor de Shanghai. Am ajuns la Hangzhou, capitala provinciei, într-o zi însorită, de toamnă aurie, etalînd cu generozitate caracteristicile cadrului natural dominat de coastele înverzite ale munților înconjurători și de albastrul intens al Lacului de Vest, renumit în întreaga țară. În ambianța străzilor, în forfota neîntreruptă a locuitorilor, se simte efervescența vieții social-economice de aici, dar și prezența permanentă a miilor de vizitatori străini sau din alte provincii ale Chinei. De altfel, sosirea noastră în orașul Hangzhou a coincis cu așteptarea unui fenomen natural impresionant, foarte cunoscut în rîndul specialiștilor : fluxul anual de pe fluviul Quantang, care străbate orașul în partea de vest. După cum ne relata Huan Genbo, director adjunct al departamentului provincial pentru relații externe, acest fenomen deosebit, al doilea ca mărime după cel de pe Amazon, stimulează de fiecare dată interesul a sute de mii de persoane, ca și al reporterilor de televiziune din China și din alte țări, veniți să urmărească gigantica desfășurare de valuri, începută cu mult înaintea intrării fluviului în oraș și continuînd pe durata a circa două ore. De regulă, spectacolul oferit, în această perioadă a anului, de fluviul Quantang, martor al îndelungatei istorii a provinciei Zhejiang și a orașului Hangzhou, are loc simultan cu tradiționala „sărbătoare a toamnei", chemată să pună în evidență, printr-o amplă desfășurare de manifestări, bogăția roadelor pămîntului, satisfacția împlinirii eforturilor agricultorilor din provincie, ca de altfel din întreaga Chină.

Dar, cele două momente sînt dominate de atmosfera sărbătorească în care provincia Zhejiang și orașul Hangzhou, împreună cu întreaga națiune, se pregătesc să întîmpine cea de-a 39-a aniversare a proclamării republicii. Am resimțit această ambianță sărbătorească în timpul vizitelor efectuate în unele unități reprezentative din industria și agricultura provinciei. Cu aceste prilejuri, au fost relevate — în cadrul discuțiilor pe care le-am avut cu oameni ai muncii, cu factori de răspundere din organele locale de partid și de stat — succesele obținute în dezvoltarea și modernizarea economiei, mai ales după cea de-a treia plenară a celui de-al XIII-lea Congres al P.C. Chinez.

Patrie a peștelui și orezului, a mătăsii și ceaiului, a vestigiilor istorice și a turismului, ca și a unei industrii noi în plină dezvoltare, cum este cunoscută la nivel național, provincia Zhejiang are o întindere de 100 de mii km pătrați, reprezentînd cam 1 la sută din suprafața Chinei, și o populație de peste 40 de milioane de locuitori. Deși de dimensiuni mai mici, comparativ cu alte provincii ale Chinei, cu un relief format în cea mai mare parte de munți și ape, ea ocupă un loc de frunte pe harta economică a țării. Drumul parcurs de această pitorească provincie este semnificativ pentru procesele și transformările înnoitoare înregistrate în întreaga țară în anii construcției socialiste. Mai ales în ultimul deceniu, ca urmare a aplicării orientărilor stabilite de partid, a preocupărilor privind reforma organismului economico-social național, provincia Zhejiang a cunoscut o creștere substanțială și o diversificare a producției industriale — activitate ce a ajuns, pentru prima dată, să ocupe locul central în economia locală. De asemenea, agricultura — ramură tradițională, cu bogate resurse și beneficiind de condiții climatice favorabile, datorate situării pe coasta de sud a Chinei — a continuat să se dezvolte. Ca urmare, provincia Zhejiang ocupă locul cinci la producția industrială pe plan național și locul șase la cea agricolă. Dacă, în 1980, valoarea globală a producției industriale și agricole depășea cu puțin 30 miliarde yuani, ea se ridica, în 1987, la 97 miliarde yuani. Produse ale industriei grele și electrotehnice sînt reprezentative într-o măsură mereu sporită pentru noua configurație a economiei provinciei, în care își găsesc locul, puternic modernizate, și o serie de sectoare ale industriei ușoare. În ceea ce privește agricultura, provincia Zhejiang este renumită în întreaga Chină pentru plantațiile ei de ceai verde, pentru producțiile mari de cereale

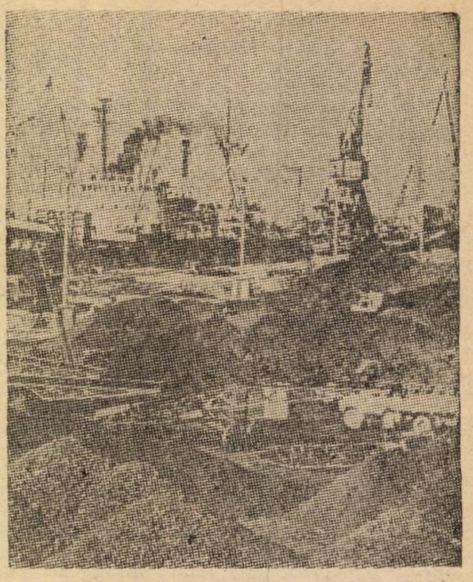

În portul orașului Ningbo vor putea acosta, în curînd, nave cu un deplasament de 100 000 tone tdw

Relații de strînsă prietenie și colaborare multilaterală

Acum 39 de ani a fost proclamată Republica Populară Chineză — încununare a îndelungatei lupte revoluționare a poporului chinez, sub conducerea Partidului Comunist Chinez, împotriva dominației imperialiste și a reacțiunii interne, pentru eliberare socială și națională. Actul politic de la 1 octombrie 1949 și-a relevat, în timp, o dublă și profundă semnificație : el a inaugurat o nouă eră în viața poporului chinez, exercitînd, totodată, o evidentă influență pe plan internațional în favoarea forțelor libertății, independenței naționale, progresului și păcii.

Oamenii muncii din România urmăresc, cu interes și caldă simpatie, realizările de seamă ale poporului chinez prieten în opera de construcție socialistă, intensa activitate desfășurată pentru transpunerea în viață a hotărîrilor celui de-al XIII-lea Congres al P. C. Chinez, a programului de transformare a Chinei într-un puternic stat socialist, cu industrie, agricultură și știință moderne, cu un nivel de trai tot mai ridicat.

Poporul român dă o înaltă prețuire legăturilor de caldă prietenie și colaborare dintre Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez, dintre țările și popoarele noastre. Sînt legături trainice, statornicite între două partide, între două popoare situate la mare distanță geografică, dar apropiate prin idealuri de luptă, prin preocupări și aspirații.

Factorul dinamizator al dezvoltării relațiilor de prietenie și colaborare româno-chineze l-au constituit și îl constituie legăturile dintre forțele politice conducătoare ale celor două țări — Partidul Comunist Român și Partidul Comunist Chinez. Este bine cunoscut rolul determinant pe care l-au avut, de-a lungul anilor, întîlnirile și convorbirile, de la București și Beijing, dintre conducătorii de partid și de stat ai celor două țări.

Întemeiate pe principiile socialismului, ale deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc și întrajutorării tovărășești, relațiile româno-chineze s-au afirmat tot mai pregnant, corespunzător intereselor construcției socialiste în țările noastre, ale păcii și conlucrării.

Paralel cu dezvoltarea colaborării în opera de construcție a noii orînduiri, România și China conlucrează pe arena internațională, militînd activ pentru înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, pentru asigurarea păcii, pentru afirmarea cauzei libertății și independenței tuturor popoarelor, pentru înfăptuirea unei noi ordini economice internaționale, a unei lumi mai bune și mai drepte.

Aniversarea proclamării Republicii Populare Chineze constituie, pentru poporul român, un minunat prilej de a-și reafirma convingerea că relațiile de prietenie româno-chineze, colaborarea dintre țările noastre se vor dezvolta continuu pe multiple planuri, în interesul reciproc, al cauzei socialismului și păcii în întreaga lume.

I. Olteanu

și cantitățile însemnate de pește scos din apele dulci și sărate. Atît la orez, cît și la pește — după cum releva, în cursul unei convorbiri, Luo Dong, membru al Biroului Comitetului de partid al provinciei Zhejiang, șeful secției de propagandă — provincia este capabilă să-și satisfacă necesitățile proprii și să contribuie, în același timp, la aprovizionarea altor zone ale țării. Unele produse locale, cum ar fi ceaiul verde și țesăturile de mătase, sînt exportate în numeroase țări cu care R.P. Chineză dezvoltă relații de colaborare.

După cum sublinia același interlocutor, cel de-al VII-lea plan cincinal, pe perioada 1986—1990, prevede sarcini noi și importante pentru provincia Zhejiang. Investițiile alocate ei, prin actualul plan național de dezvoltare, au sporit ca volum ; printre obiectivele ce urmează să fie realizate se află o mare termocentrală în orașul Ningbo, cu o capacitate de 2,4 milioane kWh — care va concretiza o prevedere însemnată a actualului cincinal privind construirea de termocentrale în principalele regiuni producătoare de huilă și în apropierea localităților de pe litoral —, precum și un port maritim, unde vor putea acosta nave cu un deplasament de 100 000 tone tdw. Vor fi depuse, în continuare, eforturi pentru dezvoltarea rețelei rutiere și feroviare, ca și pentru soluționarea unor probleme apărute în procesul creșterii economico-sociale rapide.

Centru politic, economic și cultural al provinciei, orașul Hangzhou, care numără peste 1,5 milioane locuitori, a cunoscut el însuși o puternică dezvoltare. Una dintre cele șase capitale ale vechii Chine, adevărat tezaur al culturii naționale, cu monumente multiseculare, orașul a crescut și s-a dezvoltat în jurul Lacului de Vest, îmbinînd tradiționalul cu modernul, utilul cu plăcutul, oferind vizitatorului de peste hotare imaginea concludentă a evoluției sale de-a lungul timpului, a saltului înregistrat în ultimii ani. Pe lîngă vasta sa rețea de unități economice, cu o recunoscută pondere în diferite domenii, orașul numără 20 de institute de învățămînt superior, diferite alte așezăminte de cultură și artă. Sînt evidente, la tot pasul, preocupările pentru asigurarea infrastructurii necesare propășirii continue a capitalei provinciei, pentru a-i conferi un loc de frunte în rîndul celorlalte orașe din China. Acum, în preajma marii sărbători naționale a poporului chinez, puternica angajare patriotică a oamenilor muncii din orașul Hangzhou, eforturile de realizare integrală a obiectivelor stabilite, de a asigura un înalt randament, o eficiență superioară în toate domeniile ne-au fost înfățișate pe larg cu ocazia vizitelor întreprinse la fabrica de medicamente nr. 2 din Hangzhou, la întreprinderea agricolă Hong Shan (Muntele Roșu), din apropierea capitalei provinciale, ca și la renumita plantație de ceai „Long jing" (Fîntîna dragonului).

Am avut satisfacția să întîlnim la Hangzhou nu doar imaginea bogată a preocupărilor Chinei de astăzi, a eforturilor și realizărilor poporului chinez pe calea făuririi unei noi orînduiri, ci și sentimente de aleasă stimă și prietenie față de poporul român. Așa cum menționa Lou Dong, în cursul întîlnirii acordate, poporul chinez dă o înaltă apreciere raporturilor statornicite între țările, partidele și popoarele noastre, împărtășind convingerea că acestea se vor dezvolta continuu, se vor amplifica, în interesul comun al națiunilor noastre, al cauzei păcii și colaborării internaționale.

IN LUMEA STIINTEI

„Ziua Z" pentru naveta spațială

În afara unor condiții meteorologice imprevizibile (standardele cărora li se vor supune de acum înainte lansările sînt cu mult mai drastice ; de pildă : maxima temperaturii — plus 37 grade și minima — plus 3 grade ; vînturile să nu bată cu mai mult de 45 km pe oră ; furtuni violente să nu existe pe o rază de 10 km ; condiții meteo similare să existe și în cel puțin alte două locuri din lume, unde naveta ar putea ateriza în eventualitatea unei defecțiuni survenite în intervalul de 30 pînă la 90 minute după lansare), astăzi, 29 septembrie, navetele spațiale americane ar urma să revină în actualitatea zborurilor și cercetărilor cosmice prin lansarea, de la Cape Canaveral, în Florida, a navetei „Discovery". Aceeași navetă spațială care a efectuat pînă acum o serie de zboruri — și, totuși, alta, deoarece fiecăruia din cele trei vehicule rămase după catastrofa „Challenger" din 28 ianuarie 1986 i s-au adus nenumărate modificări, unele de mare importanță. La sfîrșitul acelui ianuarie înghețat, naveta „Challenger" a explodat la ceva mai mult de un minut de la lansare, în fața spectatorilor înmărmuriți și îngroziți, în dezastru pierind întregul echipaj. Anchetele minuțioase întreprinse ulterior de diverse organisme, inclusiv cu aportul unor astronauți, au constatat o mulțime de elemente nu îndeajuns de sigure pentru zboruri de asemenea dificultate și, îndeosebi, un comportament sub nivelul așteptat al rachetelor cu combustibil solid (booster) care ajută naveta să se desprindă de la sol. Catastrofa lui „Challenger" s-a datorat, în fapt, unor defecțiuni ivite în chiar aceste rachete, alcătuite din mai multe segmente unite între ele — etanș, se credea — prin inele de siguranță ale căror garnituri de cauciuc au cedat la temperaturile foarte scăzute din preziua lansării.

Echipajul zborului : George Nelson, David Hilmers, John Lounge, Richard Covey și Frederick Hauck

În cei peste doi ani de la accident, modificările au avut în vedere în special rachetele solide. Au urmat intense testări ale fiecărui component al navetei, inclusiv, în ultimele cîteva luni, cinci simulări de lansare, în care cele două boostere par a se fi comportat ireproșabil. Oricum, aceasta este părerea responsabililor de la N.A.S.A. care, după succesive amînări, au fixat revenirea navetei „Discovery" pe orbită la 29 septembrie, pentru o misiune de patru zile, ce se va încheia la 3 octombrie, la baza aeriană Edwards, din California.

Echipajul este format din cinci astronauți cu experiență și cu zboruri cosmice la activ. Comandantul Frederick Hauck, 47 de ani, a zburat în noiembrie 1984, cînd o navetă spațială a recuperat din Cosmos doi sateliți defecți și i-a adus pe Pămînt pentru reparații. Copilotul Richard Covey, 42 de ani, a pilotat „Discovery" în august 1985, cînd un satelit artificial a fost reparat pe orbită. Cei trei specialiști ai misiunii cunosc și ei la fel de bine, ce înseamnă un zbor în spațiu : David Hilmers, 38 de ani, a zburat cu naveta „Atlantis" în octombrie 1985 ; John Lounge, 42 de ani, a zburat cu „Discovery" în 1985 ; iar George Nelson, 38 de ani, se află la al treilea zbor spațial.

Această experiență de zbor a contribuit și ea la impunerea unui program dintre cele mai complexe. Încă din prima zi urmează a fi lansat pe orbită circumterestră cel mai mare satelit particular de telecomunicații, de tipul „T.d.r.s." (tracking and data relay satellite) care va face parte dintr-un sistem de sateliți ce vor transmite informații (inclusiv semnale vocale) de la navele aflate pe orbită spre stațiile pămîntene. Un satelit identic s-a pierdut în catastrofa „Challenger", un altul există deja pe orbită (plasat tot de „Challenger" în 1983) și un al treilea urmează a fi lansat în curînd. „T.d.r.s." cîntărește 2 250 kg și măsoară 17 m, cu panourile solare desfăcute. Odată rețeaua „T.d.r.s." pusă în funcțiune, comunicațiile între Pămînt și nava aflată pe orbită vor fi aproape continue, spre deosebire de ce se întîmplă astăzi, cînd N.A.S.A. nu reușește că cuprindă decît 20 la sută din orbită.

După ce satelitul va fi lansat, echipajul de pe „Discovery" are în program 11 experiențe științifice. Cele mai multe dintre ele privesc efectele lipsei de gravitație asupra unor materiale sau procese — compoziția cristalelor unui film, determinarea structurii unor molecule de proteine, producerea unui aliaj metalic cît mai dur ș.a. Avantajele ce pot decurge din concluziile la care vor ajunge oamenii de știință sînt considerate ca foarte mari. De pildă, cercetătorii sînt de părere că microgravitația poate duce la o aranjare mai ordonată a compoziției cristalelor unui film, făcîndu-l mai subțire și mai bun decît pe Pămînt ; aceasta poate duce la pelicule mai subțiri pentru aparate de fotografiat sau casetofoane. În alt experiment, aflîndu-se structura precisă a moleculelor complexe, se poate ajunge la metode de control a funcției lor, care să conducă la medicamente mai puternice pentru combaterea cancerului, respingerii organelor transplantate și a altor boli. Un experiment se va face pentru cunoașterea detaliată a structurii unei enzime cu acțiune împotriva virusului SIDA, ceea ce ar putea contribui la aflarea unui tratament. Cercetări asupra eșantioanelor din veninul unui șarpe vor duce la o mai bună cunoaștere, cu rezultat asupra îmbunătățirii medicamentației.

Alte experiențe privesc utilizarea luminii infraroșii în comunicații — astronauții vor face experimente de comunicare vocală în interiorul navetei spațiale prin raze infraroșii și nu unde radio standard (aceste unde infraroșii nu vor trece de ferestrele navetei, oferind un „mediu" vocal sigur ; dacă experimentul dă roade, tehnica va putea fi utilizată, în viitor, în zborurile spațiale sau de alt tip).

S. Ț.

Ascensiunea și declinul marilor puteri

Aceasta este o carte despre puterea națională și internațională în perioada „modernă" — respectiv ulterioară Renașterii. Ea încearcă să traseze și să explice cum diferitele mari puteri s-au ridicat și au descrescut, comparativ una cu cealaltă, de-a lungul a cinci secole, începînd cu formarea „noilor monarhii" ale Europei apusene și începutul sistemului transoceanic global de state. În mod inevitabil, ea este preocupată în mare măsură de războaie, mai ales cele principale, de conflictele nedecise desfășurate de coalițiile marilor puteri care au avut influență asupra ordinii internaționale ; dar ea nu este, în mod strict, o carte de istorie militară. Ea este preocupată, de asemenea, cu schițarea schimbărilor petrecute în echilibrele economice globale de la (anul) 1500 ; și cu toate acestea, ea nu este, cel puțin în mod direct, o lucrare de istorie economică. Asupra a ceea ce ea se concentrează este interacțiunea dintre economie și strategie, așa cum principalele state din sistemul internațional au tins să-și asigure avuția și puterea, pentru a deveni (sau să rămînă) atît avute, cît și puternice.

de Paul Kennedy

Chiar așa începe una dintre cele mai fascinante scrieri de istorie din actualul deceniu, scriere înconjurată de vîlvă, încă de la apariția ei în urmă cu un an, dat fiind actualitatea subiectului și ineditul tratării lui. Lucidul volum nu studiază trecutul pentru a stabili legi de prezicere a viitorului, ci pentru a reconstitui și proiecta pe ecranul contemporaneității „dinamica schimbării" pe termen lung, a dezvoltărilor economice și tehnologice, care au cauzat ascensiunea și căderea marilor puteri. Astfel, cartea poate fi încadrată în acel curent considerînd *istoria ca neputînd fi doar o oglindă retrovizoare* și politica — timpul prezent al istoriei.

Paul Kennedy, autorul incisivei lucrări, s-a născut în Marea Britanie în 1945 și a obținut doctoratul în istorie la Oxford. Și-a făcut „ucenicia" științifică muncind ca cercetător pentru istoricul militar și strategul britanic B. H. Liddell-Hart, supranumit „căpitanul (gradul pe care îl avusese în primul război mondial — n.n.) care îi învăța pe generali". Manualul devenit clasic al lui B. H. Liddell-Hart, *„Strategia. Acțiunile indirecte"*, a apărut și în limba română în 1973 la Editura Militară.

Din anii '70, este profesor-vizitator la universități din Statele Unite și îi apar *„The Rise and Fall of British Naval Mastery"* (Ascensiunea și căderea autorității flotei britanice) — 1976 și *„The War Plans of the Great Powers, 1880—1914"* (Planurile de război ale marilor puteri, 1880—1914) — 1979, la care este editor. Panorama învățămîntului istoric și istoriografiei americane și a influențelor britanice asupra întregului deceniu opt, cuprinsă în compendiul *„The Past Before Us"* (Trecutul dinaintea noastră), pregătit pentru al XV-lea Congres internațional de științe istorice de la București (august 1980), nu-l pomenește încă pe Paul Kennedy. Totuși, în scurt timp atrage atenția — și încă pe plan internațional. Dar nu prin faptul că devenise profesor titular în Statele Unite (din 1983, instalîndu-se chiar la Universitatea de elită Yale) și că semnase noi volume consacrate ascensiunii antagonismului anglo-german între 1860—1914 (1980), realităților din spatele diplomației (1981) și opt eseuri privind strategia și diplomația în intervalul 1860—1945 (1983), ci printr-un articol, publicat în *„International Herald Tribune"* (nr. 31 012, din 3 noiembrie 1982). Titlul, aparținînd, evident, redacției, definindu-l pe autor, explică și interesul stîrnit : *„Un istoric al declinului imperial scrutează America"*. De largi extrase a luat cunoștință și cititorul de la noi, din *„Contemporanul"* (nr. 17, 23 aprilie 1983, p. 4), care le-a intitulat *„Istoria infirmă teoriile favorabile cursei înarmărilor."*

Acum, după apariția volumului, a cărui serializare începe cu acest număr în revista *„Lumea"*, se poate observa că articolul din *„International Herald Tribune"* nu conținea doar un diagnostic istorico-politic pentru actualitate, ci și embrionul studiului la care Paul Kennedy lucra asiduu. De aceea merită, credem, să reluăm din versiunea originară, cîteva pasaje.

„Filozoful (american) *George Santayana* (1863—1952 — n.n.) *observa, cu mulți ani în urmă, că acei care nu cunosc trecutul sînt condamnați să-l retrăiască... În mod clar, punctul de vedere al lui Santayana nu e împărtășit de președintele Ronald Reagan, cum n-a fost nici de predecesorii săi. În cursul marii dezbateri, în desfășurare, despre relativul declin economic și militar al Americii începînd din anii '60, dimensiunea istorică a fost serios neglijată... Schițînd «traiectoria» puterii, istoricii au explicat cauzele specifice — economice, tehnologice, geopolitice — ale ascensiunii acestor țări* (marile puteri din trecut — n.n.) *și au indicat că aceste «superputeri» au intrat în declin cînd circumstanțele s-au schimbat. De ce nu putem face același exercițiu pentru a lumina problemele politice ale Americii de azi?... Fără a recurge la prea multe comparații, există indicii că America e copleșită de așanumita «boală britanică», aproape un veac după ce Marea Britanie a început să-și piardă locul de atelier al lumii... Este vorba de eroziunea rolului de frunte industrial, care, pe termen lung, a cauzat sfîrșitul „Pax Britanica", tot așa cum slaba performanță economică a Statelor Unite, din ultimele două decenii, explică, în ultimă instanță, eclipsa „Pax Americană". Forța militară și influența globală se sprijină întotdeauna pe fundamente economice puternice. Cînd ultimele slăbesc, tot așa se întîmplă cu puterea reală a cuiva în lume. Din aceasta se pot trage două concluzii principale. Prima e că, în ansamblu, declinul american e perfect «natural». Fiecare putere mondială anterioară s-a bucurat de o perioadă în care influența ei a ajuns la punctul maxim, înainte ca, încet, să apună... A doua concluzie este că soluția simplă a restaurării puterii globale, prin cheltuirea multor miliarde de dolari pe arme, nu e o soluție. Ea va întări postura strategică pe termen scurt și va face să beneficieze acele firme primind contracte de la Pentagon... Și enormul deficit, în următorii cîțiva ani, va slăbi creditul S.U.A., menținînd dobînzile înalte și aducînd prejudicii industriei civile. Beneficiile pe termen scurt ale unor forțe militare și mai mari vor fi subminate de efectele pe termen lung ale unei economii mai puțin competitive".*

Așa se încheia proto-abordarea ascensiunii și căderii marilor puteri, devenită, prin noul volum, nu numai un succes de librărie, dar și subiect de recenzii, eseuri... și polemici. În ce îl privește pe autor, e considerat — pentru a recurge la un termen acceptat de Suplimentul Dicționarului explicativ al limbii române (1988) — un fel de *guru* al scenariilor politologice avînd în vizor mileniul trei. Paul Kennedy este, acum, și o prezență frecventă în presa internațională, fie în calitate de autor, fie de intervievat. Opiniile lui, în ultimă ipostază, au fost reluate pe larg, din săptămînalul parizian *„Le Nouvel Observateur"*, și în revista *„Lumea"*, la rubrica *Puncte de vedere* (nr. 23, 2 iunie 1988, p. 24) — deci, unele dintre principalele lui demonstrații sînt familiare cititorului nostru.

Ideea tratării ascensiunii și căderii „marilor puteri", deși termenul ca atare apare după 1814, își are originea în „secolul luminilor". Încă în 1716, cărturarul român Dimitrie Cantemir încheia celebra sa operă, *„Istoria imperiului otoman"* (Creșterea și descreșterea curții otomane), al cărui manuscris a fost cunoscut în apusul Europei începînd din 1723 și a apărut în prima ediție londoneză în 1734—1735. Cum subliniază Virgil Cândea, care a descoperit și cercetat manuscrisul în Statele Unite, în titlu, în limba latină, termenii sînt *„Creșterile și descreșterile Curții Otomane"* (*Magazin istoric*, nr. 1/1985). În 1734, a apărut și capodopera lui Montesquieu, *„Considerații asupra cauzelor măririi și decăderii romanilor"* iar, în 1776, a văzut lumina tiparului monumentala lucrare a lui Edward Gibbon, *„Istoria declinului și prăbușirii Imperiului roman"* („decadența Romei a fost rezultatul natural și inevitabil al prisosului de putere. Prosperitatea i-a hrănit decăderea, cauzele distrugerii se aflau pretutindeni, odată cu extinderea cuceririlor și, pe măsură ce trecerea timpului

sau evenimentele i-au distrus suporturile artificiale, acest enorm edificiu a sucombat sub presiunea propriei sale greutăți"). Sintagma *ascensiune-cădere* apare, din nou, pe frontispiciul unei lucrări de răsunet în 1959, cu prima ediție a *„Ascensiunii și căderii celui de al treilea Reich"*, pe care istoricul american William Shirer a consacrat-o istoriei Germaniei naziste. Un predecesor, doar în ce privește relația „ascensiune-cădere", aflăm și în extinsa bibliografie a lui Paul Kennedy : volumul lui W. E. Mosse, *„The Rise and Fall of the Crimean System, 1855—1871"* (Ascensiunea și căderea sistemului Crimeii, 1855—1871), apărut la Londra în 1963.

Titlul complet al textului lui Paul Kennedy este *„The Rise and Fall of the Great Powers. Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000"* [Ascensiunea și căderea marilor puteri. Schimbare economică și conflict militar de la (anul) 1500 la (anul) 2000]. Un titlu cam lung, aparent ignorînd elementul șocant și dorind să spună totul. Dar, chiar și o superficială privire asupra sensurilor cuvintelor e sugestivă. De pildă, *Fall* — e unul dintre cuvintele extrem de bogate în înțelesuri ; numai ca verb, în Dicționarul englez-român (ediția Academiei, 1974), explicațiile ocupă o întreagă coloană ; iar, ca substantiv, poate fi tradus prin cădere, prăbușire, provîrniș, pantă. O situație aproape asemănătoare și în cazul lui *Rise*, ca substantiv — ascensiune, ridicare, înălțare, izvor. Nu întîmplător, credem, sînt folosite prepozițiile *from* (de la) și *to* (la) indicînd mișcarea și direcția.

Deși Paul Kennedy explică de ce, în construcția supusă judecății publice, se concentrează, „prin definiție", asupra „traiectoriei" marilor puteri și doar ocazional tratează rolul statelor mici, — ceea ce e aspectul cel mai discutabil al lucrării sale pentru un lector din perimetrul politic cel mai vast al lumii de azi, iar unele dintre proiecțiile sale timpul rămîne a le verifica —, originala lucrare e un prilej de reflecție, în împrejurările în care a devenit dominantă căutarea răspunsului la modul în care să fie încheiat mileniul al doilea și omenirea să intre în mileniul al treilea, excluzînd calea militară și hegemonismul și afirmînd competiția pașnică, întărind independența națională a tuturor țărilor și ridicînd colaborarea egală la rangul de principiu suprem al unei unice comunități mondiale.

Într-un fel această carte ni se pare folositoare în marea dezbatere contemporană asupra noii gîndiri ce trebuie să se afirme în practica relațiilor internaționale.

Să-i dăm, deci, din nou cuvîntul lui Paul Kennedy, continuînd exact din locul în care îl întrerupsesem pentru prezentarea generală a lucrării și a autorului ei :

„Conflictul militar", așa cum este prezent în subtitlul cărții, este, în consecință, examinat totdeauna în contextul „schimbării economice". Triumful oricărei mari puteri, în această perioadă, sau prăbușirea alteia au fost, de obicei, consecința luptei îndelungate a forțelor sale armate ; dar a fost, totodată, urmarea utilizării, mai mult sau mai puțin eficiente, a resurselor economice productive ale statului în timp de război și, în culise, a modului în care economia acestui stat s-a înălțat ori a descrescut în raport cu alte state principale, în deceniile premergătoare conflictului efectiv. Din acest motiv, modul în care poziția unei mari puteri se schimbă constant în timp de pace este important pentru studierea felului în care ea luptă în război.

Acest argument, care va fi analizat pe larg, în continuare, poate fi sumarizat, foarte pe scurt, astfel :

Puterea relativă a principalelor state în politica mondială nu rămîne niciodată constantă, mai ales fiindcă ritmul inegal de creștere între diferite societăți și realizările epocale tehnologice și de natură organizatorică aduc un mai mare avantaj unei societăți decît alteia. De exemplu, apariția vaselor cu tunuri avînd o rază mare și ascensiunea comerțului atlantic după 1500 nu au fost uniform benefice tuturor statelor Europei — ele au sprijinit pe unele mai mult decît pe altele. De asemenea, dezvoltarea ulterioară a folosirii forței aburului și a resurselor de cărbune și metal, pe care s-a întemeiat creșterea masivă a puterii relative a unor state, a avut drept consecință descreșterea puterii relative a altora. Odată capacitatea productivă asigurată, țările, în mod normal, vor găsi mai ușor să susțină poverile finanțării înarmărilor pe scară largă în timp de pace, precum și ale menținerii și aprovizionării de mari armate și flote în vreme de război. Aceasta poate părea o exprimare mercantilă aspră, dar avuția este necesară pentru a susține puterea militară, iar puterea militară este necesară pentru a acapara și proteja avuția. Dacă, totuși, o prea mare proporție a resurselor statului este deviată de la crearea avuției și alocată, în schimb, scopurilor militare, aceasta va conduce la o slăbire a puterii naționale pe termen lung. În același fel, dacă un stat se supraextinde strategic — de pildă, cucerirea de mari teritorii ori desfășurarea de războaie costisitoare —, el înfruntă riscul ca beneficiile potențiale izvorîte din expansiunea externă să fie depășite de marile alocații pentru aceasta — o dilemă care devine acută, dacă statul respectiv ar intra într-o perioadă de relativ declin economic.

(va urma)

Prezentare în limba română, note și comentarii Eugen Preda

NIGERIA Programe prioritare

Dezvoltarea industriei extractive și de prelucrare a hidrocarburilor face parte dintre prioritățile actuale ale procesului dezvoltării economice a Nigeriei pînă la sfîrșitul deceniului actual. Acest domeniu își are propriii săi factori dinamici, la loc de frunte situîndu-se marile bogății ale subsolului. Astfel, de ambele părți ale deltei Nigerului se găsesc zăcăminte de gaze naturale ale căror rezerve sînt apreciate la circa 4 000 miliarde metri cubi, depășind, astfel, valoarea celor de țiței, aurul negru deținînd, totuși, capul de afiș al exporturilor.

Valorificarea într-o măsură sporită a zăcămintelor de gaze naturale constituie o opțiune de bază a politicii guvernamentale pe termen lung. Principalul proiect, evaluat la 500 milioane dolari, constituie crearea unui sistem de conducte de gaze care va fi conectat la conducta de 300 km dintre Warri și Lagos, capitala țării. Exportul ar urma să se efectueze sub formă de gaze naturale lichefiate, la mijlocul anilor '90.

Pe lîngă valorificarea superioară a marilor zăcăminte de hidrocarburi, se acționează pentru dezvoltarea industriei de îngrășăminte chimice și de rafinare a țițeiului. Ca urmare, au apărut sau vor apărea obiective de îngrășăminte mixte. De asemenea, salba rafinăriilor — de la Port Harcourt, Warri, Kaduna, Alesa-Eleme — va constitui, pînă la sfîrșitul acestui deceniu, o ramură de vîrf a economiei nigeriene.

Raporturile de prietenie, conlucrare reciproc avantajoasă și cooperare româno-nigeriene au evoluat continuu ascendent, s-au diversificat constant, rolul determinant revenind dialogului la cel mai înalt nivel purtat la București și Lagos. Toate acestea au cunoscut o nouă reafirmare, zilele trecute, cu prilejul primirii de către președintele Nicolae Ceaușescu a primului ministru nigerian, viceamiralul Augustus Aikhomu, care a efectuat o vizită oficială în țara noastră, prilej cu care s-au stabilit noi domenii de dezvoltare și adîncire a raporturilor dintre țările și popoarele noastre.

GUINEEA

Noua strategie a dezvoltării

Într-un document oficial se relevă că prima fază a programului de redresare economică a Guineei, lansat în 1985, are rezultate dintre cele mai încurajatoare. Potrivit documentului respectiv, rata creșterii economice a fost în 1987 de 6 la sută în termeni reali, iar inflația a scăzut, de la 78 la sută în 1986, la 33 la sută în 1987.

Guineea are rezerve de bauxită de înaltă concentrație (50—60 la sută), estimate la 10 miliarde tone, ceea ce înseamnă o treime din rezervele mondiale. Trei companii de bauxită — inițial firme mixte cu societăți din țări dezvoltate — au o capacitate de extracție totală de 12 milioane tone bauxită și produc anual 700 000 tone alumină pentru export ; aceasta aduce anual venituri în valută de 250 milioane dolari — peste 95 la sută din veniturile naționale totale de valută străină.

Fierul este al doilea minereu important, totalizînd rezerve de 15 miliarde tone, cu o concentrație de circa 65 la sută.

Dar bogatele resurse naturale ale Guineei nu au fost încă pe deplin exploatate și, după 30 de ani de la proclamarea independenței — 2 octombrie 1960 —, autoritățile vizează valorificarea lor la nivel superior.

În sectorul agricol, guvernul intenționează să sporească investițiile agricole cu 50 la sută. El acordă țăranilor tehnologie și semințe și a dezvoltat un sistem comercial de schimburi în compensație. Statisticile arată că în 1985 suprafața terenurilor cultivate a sporit cu 10 000 hectare față de 1984.

Între România și Guineea, între popoarele celor două țări s-au stabilit relații de prietenie și cooperare, pe multiple planuri, ce au fost impulsionate puternic de dialogul la cel mai înalt nivel, prilejuit de vizita oficială de prietenie la Conakry pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, a efectuat-o la începutul acestui an — moment de importanță deosebită în evoluția continuu ascendentă a raporturilor româno-guineeze.

1000+1

Program

În cadrul lucrărilor celui de-al 35-lea Congres al Partidului Social-Democrat din Danemarca, a fost adoptat programul de activitate al partidului în domeniul politicii externe în următorii patru ani, avînd ca obiective prioritare înfăptuirea dezarmării și destinderii, asigurarea păcii și dezvoltării. În document se subliniază că Danemarca trebuie să sprijine, cu consecvență, noile inițiative menite să ducă la impulsionarea procesului de pace. Social-democrații danezi doresc ca țara lor să rămînă liberă de arme nucleare pe timp de pace, de criză sau de război și vor acționa pentru crearea unei zone denuclearizate în nordul Europei. Documentul exprimă, de asemenea, sprijinul față de instituirea altor zone fără arme nucleare, chimice și convenționale în Europa centrală sau în Balcani și respinge toate planurile de modernizare a armelor nucleare tactice în Europa.

Acord

China a semnat cu Agenția Internațională pentru Energia Atomică (A.I.E.A.) un acord cu efect imediat, prin care acceptă reglementările agenției pentru toate instalațiile sale nucleare civile, informează agenția „China Nouă". Astfel, toate cele cinci state posesoare de arme nucleare — S.U.A., U.R.S.S., China, Franța și Marea Britanie — și-au pus instalațiile nucleare nemilitare sub supraveghere internațională.

Turism

În perioada 10—13 octombrie, la Limassol (Cipru) se vor desfășura lucrările primei conferințe internaționale avînd ca temă situația turismului în țările în curs de dezvoltare. Manifestarea este organizată de Asociația internațională a organizațiilor de turism din aceste state, în cooperare cu UNCTAD (Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare) și urmărește să procedeze la o analiză a stadiului și perspectivelor de dezvoltare ale acestui sector economic, în vederea creșterii contribuției sale financiare la dezvoltarea generală a statelor.

Poziții

Congresul S.U.A. a aprobat alte 65 milioane dolari pentru extinderea unui poligon de experimentări pentru sistemele S.D.I. (Inițiativa de Apărare Strategică) în statul Colorado. Suma face parte din fondurile de 8,8 miliarde dolari pentru construcții militare, cuprinsă în bugetul militar pentru anul fiscal care începe la 1 octombrie. Glenn Seaborg, laureat al Premiului Nobel pentru chimie, și Hans Bethe, laureat al aceluiași premiu pentru fizică, au făcut declarații, apărute în cotidianul „The Washington Post", în care își exprimă îndoiala că programul militar „Inițiativa de Apărare Strategică" ar avea vreo utilitate. Un astfel de sistem de arme plasat în Cosmos este foarte dubios din punct de vedere al eficienței lui, fără a mai vorbi de prețul exorbitant pe care îl presupune — au arătat savanții americani. În plus, efectul psihologic creat conduce la perpetuarea cursei înarmărilor, pe care întreaga lume o dorește încheiată, au spus ei.

Cetățenii din localitatea niponă Miyakejima, situată pe insula Miyake, au inițiat, recent, un amplu miting de protest împotriva planurilor de amenajare, în această zonă, a unui teren destinat exercițiilor militare de aterizare nocturnă. Cu un an în urmă, manifestări similare au avut loc pentru împiedicarea amplasării unui turn meteorologic destinat elaborării datelor necesare manevrelor militare. În cadrul acțiunii de masă a fost adoptată o rezoluție în care se exprimă hotărîrea de a se intensifica eforturile pentru prevenirea transformării pașnicei insule într-un teatru de manevre militare

Flagel

Miniștrii muncii din țările membre ale C.E.E. au subliniat — în cadrul unei întîlniri neoficiale desfășurate la Atena — că șomajul este și va rămîne cea mai importantă problemă cu care se confruntă cele 12 state membre ale Pieței comune. Participanții au examinat o serie de programe de calificare și reorientare profesională, ca mijloc de combatere a acestui fenomen. În luna iulie, numărul șomerilor înregistrați oficial în țările membre ale C.E.E. se ridica la 15,6 milioane.

Antidrog

Un seminar regional în problematica formării personalului responsabil cu lupta împotriva drogurilor în Africa va avea loc între 17—26 octombrie în capitala Senegalului. La reuniune vor participa reprezentanți din Côte d'Ivoire, Mali, Togo, Mauritania, Senegal, Burkina Faso, Guineea, Benin și Niger. În ultima perioadă de timp, filierele internaționale de plasare a drogurilor și-au întins tentaculele și în Africa, ele constituind, și pentru această zonă, un adevărat flagel.

Enclave

Într-un interviu acordat agenției de presă „ADN", ministrul adjunct de externe panamez, Jose Maria Cabrera, a arătat că independența și suveranitatea națională nu pot fi reale atîta timp cît Statele Unite își mențin bazele militare în Panama. El a precizat că guvernul și poporul țării sale vor întreprinde toate eforturile posibile pentru înlăturarea acestor ultime enclave coloniale pînă în anul 2000. Totodată, ministrul a criticat puternicele presiuni și sancțiuni economice exercitate de S.U.A. împotriva Republicii Panama, în încercarea de a obține hegemonia în regiune.

În zona cea mai îngustă a Gibraltarului, indicată de fotografie, este proiectată realizarea unei „legături" pentru facilitarea circulației între Europa și Africa. De peste opt ani, oameni de știință și tehnicieni din Spania și Maroc studiază cea mai bună variantă în acest sens. Pentru această „construcție a secolului", cum o denumesc ziarele spaniole, nu s-a reușit, însă, pînă în prezent, să se ajungă la o concluzie — dacă să fie un pod sau un tunel submarin. În timp ce experții marocani optează pentru un pod suspendat, care ar conferi o expresie vizuală adecvată giganticului proiect (pilonii de susținere ar avea o înălțime de 600 metri, iar arcul o anvergură de 2 000 metri), constructorii spanioli consideră că avantajul unui tunel (la 250—300 metri adîncime, cu o lungime sub apă de 28 km și una totală de 50 km) ar consta, în primul rînd, în costurile mai ieftine de execuție

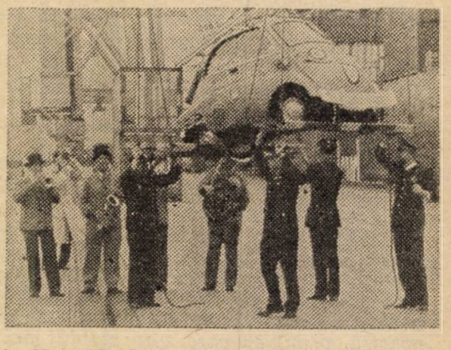

„Talismanul" unei brigăzi de pompieri din Hamburg — un automobil BMW-Isetta, fabricat în 1961, probabil cel mai mic „stingător" cu motor din lume — a fost, recent, îmbarcat pentru a lua parte, sub denumirea de „Fire Baby", la paradele organizate de „combatanții incendiilor" la New York și Philadelphia. Urcarea la bord a „talismanului" a avut loc în muzică de fanfară...

Grup

În orașul vest-german Kiel a avut loc ședința grupului comun de lucru al fracțiunii parlamentare a P.S.D. din R.F.G. și al conducerii P.S.U.G. (R.D.G.). Participanții s-au pronunțat pentru desfășurarea în paralel a negocierilor privind dezarmarea nucleară și dezarmarea în domeniul armamentelor convenționale. S-a subliniat că nu trebuie să fie întrerupte negocierile privind reducerea armamentelor nucleare, în așteptarea încheierii negocierilor referitoare la armamentele convenționale. A fost evidențiată, de asemenea, necesitatea activizării negocierilor privind reducerea armamentelor strategice ofensive și încheierea lor cu succes.

Amenințare

Inundațiile din unele regiuni ale Africii și Asiei, pericolul invaziilor de lăcuste din Africa, precum și seceta prelungită din America de Nord constituie o amenințare la adresa securității alimentare mondiale — a declarat Edouard Saouma, directorul general al Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.). El a opinat că nu există nici un risc pentru o criză mondială alimentară imediată, dar există motive temeinice de îngrijorare pentru anii următori. Edouard Saouma a estimat că totalul cerealelor furnizate pieței în anul 1988—1989 va fi cu aproape 6 la sută sub cifrele anului precedent. Totodată, el a apreciat că stocurile mondiale de cereale vor scădea, în aceeași perioadă, cu 30 la sută, de departe cel mai mare declin înregistrat vreodată într-un singur an.

Imperativ

Dificultățile pe care le întîmpină, astăzi, economia Zambiei nu au fost generate de erori ale conducerii țării, ci de factori externi, a declarat premierul zambian Kebby Musokotwane. El a subliniat că, pentru a depăși actuala situație, se impune întărirea unității naționale și angajarea plenară a tuturor cetățenilor țării în efortul de dezvoltare.

Plan

Consiliul de Securitate a aprobat planul de pace pentru Sahara occidentală, prezentat, în luna august, de secretarul general al ONU reprezentanților Marocului și Frontului Polisario. Totodată, secretarul general al ONU a comunicat Consiliului că Marocul și Polisario au acceptat propunerile ONU și OUA, referitoare la soluționarea pe cale pașnică a conflictului privind Sahara occidentală. Planul prevede încetarea focului între cele două părți, trecerea teritoriului respectiv sub supravegherea ONU și organizarea, sub egida ONU și OUA, a unui referendum cu privire la viitorul Saharei occidentale.

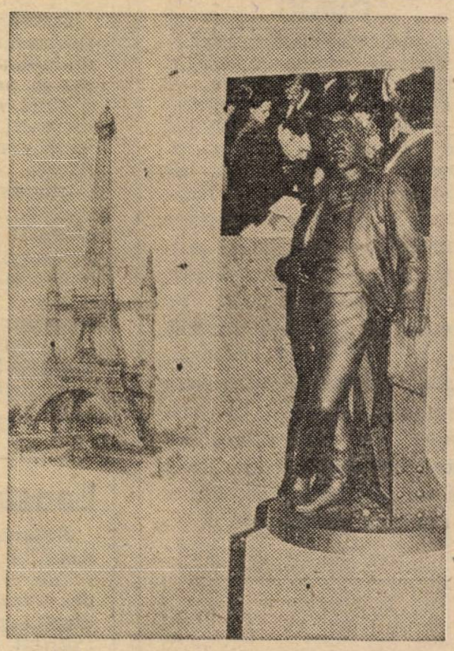

În 1989 se vor împlini 100 de ani de la inaugurarea turnului devenit emblemă a Parisului. Construcția acestuia a început la 26 ianuarie 1887 și a fost încredințată lui Alexandre Gustave Eiffel (1832 — 1923). La data inaugurării colosului de oțel, cu ocazia Expoziției mondiale din capitala Franței, el cîntărea 9 700 tone. Ultimele renovări au redus greutatea turnului cu 1 000 tone. În interiorul său, a fost amenajat un mini-muzeu, în care se află și statuia constructorului

1000+1

Un afiș sugestiv, consacrat împlinirii a 110 ani de existență a Uniunii Poștale Universale. Prin Tratatul de la Berna, din 1874, a fost fondată Uniunea Poștală Generală (22 țări membre), care și-a început activitatea în iulie 1875. În 1878, a primit actuala denumire, în 1948 devenind agenție specializată a Organizației Națiunilor Unite. În prezent, Uniunea Poștală Universală numără 153 state membre

Continuitate

Comentînd rezultatele alegerilor parlamentare desfășurate în Suedia, primul ministru, Ingvar Carlsson, a relevat că Partidul Muncitoresc Social-Democrat, de guvernămînt, care și-a consolidat poziția, continuă atît pe plan intern, cît și în politica externă linia lansată în timpul guvernării lui Olof Palme, asasinat în februarie 1986. Pe planul politicii externe, social-democrații se pronunță pentru frînarea cursei înarmărilor, în primul rînd a înarmărilor nucleare, pentru crearea unei zone denuclearizate în nordul Europei, pentru încetarea experiențelor nucleare, sînt categoric împotriva militarizării Cosmosului, sprijină lupta popoarelor pentru independență națională. La inițiativa actualului cabinet al Suediei, în perioada dintre alegeri a fost adoptată o lege privind boicotarea unilaterală a Republicii Sud-Africane. Pe de altă parte, guvernul social-democrat apreciază că problema intrării Suediei în C.E.E. nu este de actualitate.

Cerere

Egiptul a cerut directorului general al Agenției Internaționale pentru Energia Atomică să elaboreze un studiu tehnic privind măsurile de securitate necesare pentru crearea unei zone libere de arme nucleare în Orientul Mijlociu.

Exponate

La Beijing s-a deschis primul muzeu al științei și tehnologiei din această țară. O mare parte dintre exponate reflectă dezvoltarea tehnologiei tradiționale chineze din domeniul astronomiei, fabricării hîrtiei, prelucrării metalelor, arhitecturii, ceramicii etc.

Studiu

Din cauza braconajului, trei sferturi din numărul elefanților din cea mai mare rezervație naturală din Kenya — parcul Tsavo — au dispărut în mai puțin de 20 de ani, se arată într-un studiu ministerial, citat de „Kenya Times". În cursul unui recensămînt efectuat din avion în februarie 1988, specialiști ai ministerului kenyan pentru mediul înconjurător au numărat 4 327 elefanți, în timp ce, în 1972, numărul acestor animale era, în rezervația menționată, de 42 000. În zona din apropierea parcului, declinul este și mai net, respectiv de 87 la sută. În cursul aceluiași recensămînt, experții nu au reușit să zărească nici un rinocer. În 1970, existau încă circa 7 000 de exemplare.

Elice

Specialiștii japonezi în domeniul construcțiilor de nave au constatat că, prin rotirea în sensuri diferite a elicelor propulsoare, la navele de tonaj mediu și mic, se poate realiza o economie de combustibil de pînă la 16 la sută, ceea ce nu este deloc de neglijat în cazul unor curse lungi. Cercetătorii consideră, de asemenea, că economia de combustibil poate atinge 20 la sută față de navele echipate cu elice clasice, în cazul în care noul sistem va fi aplicat la petrolierele de mare tonaj.

Interviu

Într-un interviu acordat televiziunii egiptene, liderul Organizației pentru Eliberarea Palestinei (O.E.P.), Yasser Arafat, a declarat că a fost deja elaborat un program politic cuprinzător pentru un guvern palestinian provizoriu. Consiliul Național Palestinian (C.N.P. — parlamentul în exil) urmează să se pronunțe — în cadrul sesiunii programate pentru luna octombrie, la Alger — asupra a șapte opțiuni pe care le are în vedere în ce privește proclamarea unui stat propriu, a relevat Y. Arafat, fără a furniza alte detalii.

Declarație

Într-o declarație făcută agenției de presă „A.D.N.", ministrul de externe al Noii Zeelande, Russel Marshall, a arătat că țara sa se pronunță în favoarea unui sistem de securitate internațională lipsit de arme nucleare, bazat pe coexistența pașnică, în cadrul căruia cooperarea economică să contracareze stările conflictuale, iar dezarmarea, dezvoltarea și securitatea internațională să constituie o unitate. El a subliniat că Noua Zeelandă este gata să acționeze concret pe calea destinderii și este în favoarea interzicerii universale a experiențelor nucleare, în context precizînd importanța creării unei zone libere de arme nucleare în Pacific.

Balon

Lansarea modelului experimental al viitoarei navete spațiale japoneze a eșuat, a anunțat, la Tokio, Institutul de științe spațiale. Balonul, care trebuia să ridice „mininaveta" pînă la poziția de lansare, a început să coboare înainte de a atinge altitudinea de 20 km, așa cum fusese programat în cadrul experimentului. Controlorii testului au procedat la detașarea navetei, care s-a prăbușit în Oceanul Pacific, împreună cu racheta lansatoare. Modelul experimental are dimensiuni de șapte ori mai reduse decît cele ale navetei aflată în curs de realizare în Japonia.

Întreprinderea farmaceutică nr. 2 din Hanoi a trecut la producerea a două noi medicamente, pe baza unor extrase din plante, pentru tratamente în cazuri de hipertensiune și leucemie. În imagine : Unul dintre autorii formulei medicamentelor, farmacista Bui Le My, cercetînd stadiul de dezvoltare a plantelor destinate prelucrării, pe care le cultivă în grădina casei sale

Lansarea unui satelit și consecințele ei

Recenta lansare a primului satelit israelian, „Ofek-1", deschide calea utilizării spațiului cosmic în scopuri militare de către statul israelian și constituie un nou element de natură strategică în conflictul israeliano-arab — apreciază experți militari din Israel, citați de agențiile de presă. Potrivit ziarului „Haaretz", lansarea cu succes a acestui satelit indică posibilitatea ca, în viitor, Israelul să trimită în Cosmos sateliți spioni, capabili să transmită imediat informații militare. De asemenea, această lansare deschide o nouă eră în cursa înarmărilor în regiune și va determina cu siguranță țările arabe să riposteze. De altfel, specialiștii subliniază că plasarea pe orbită a unui satelit în greutate de aproximativ 150 kg, cu ajutorul unei rachete cu două trepte, de fabricație israeliană, demonstrează că Israelul dispune de rachete ale căror rază de acțiune și precizie sînt suficiente pentru a atinge obiective în țările arabe vecine.

Politicienii israelieni au salutat succesul operațiunii, punînd accentul pe reușita științifică și minimalizînd impactul ei strategic. O serie de formațiuni de opoziție, între care Partidul Comunist și Lista progresistă iudeo-arabă, au calificat, însă, experimentul drept „o manevră electorală menită să mascheze incapacitatea flagrantă a guvernului în fața revoltei palestiniene, o fugă în cer pentru a scăpa de problemele de pe Pămînt".

Presa din țările Golfului a arătat că este vorba de un „satelit spion" și a cerut statelor arabe să mobilizeze de urgență toate mijloacele de care dispun pentru a face față acestei noi amenințări la adresa securității lor. Ziarul „Al Khaleej" din Emiratele Arabe Unite a amintit raidul întreprins, la 7 iunie 1981, de o escadrilă israeliană împotriva centralei nucleare irakiene de la Tamuz. În Qatar, cotidianul „Al Arab" a insistat pentru o mai bună utilizare a primului program spațial arab — Organizația arabă de telecomunicații prin satelit, ARABSAT, creată în 1976 și finanțată de Liga Arabă —, iar ziarul „Al Raya" a relevat necesitatea stringentă ca țările arabe să înființeze un institut științific „independent de emoțiile politice", în vederea achiziționării de tehnologie de vîrf.

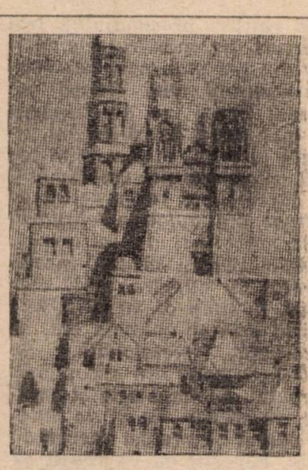

La un tîrg organizat în statul american New Mexico a fost expus și acest orășel, construit exclusiv din nisip. Stabilitatea edificiilor stîrnește nu numai mirarea vizitatorilor, dar și a experților, scriu ziarele

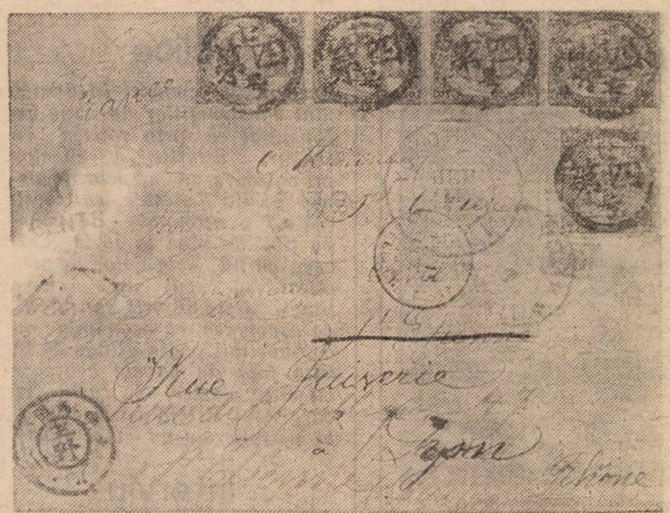

Plicul din fotografie reprezintă o raritate filatelică. El a fost expediat, în 1875, din Yokohama la Paris. Pus recent la licitație în Barcelona, un colecționar — care și-a păstrat anonimatul — l-a achiziționat pentru suma record de 13 milioane pesetas

Controversă

Un reprezentat al Ministerului afacerilor interne al R. F. Germania a declarat, la o conferință de presă, că nu există nici un acord între Washington și Bonn cu privire la amplasarea de trupe americane antiteroriste în R.F.G. Opoziția social-democrată susține, însă, — relevă agenția „Taniug" — că unitățile americane de luptă împotriva terorismului nuclear, cu centrul la Washington și Las Vegas, au „filială" la Ramstein, în landul vest-german Rhenania—Palatinat. Un funcționar al ministerului ecologiei a declarat, în comitetul de anchetă al parlamentului vest-german, că în R.F.G. a fost amplasat în secret un grup de specialiști americani, care ar intra în acțiune în cazul depistării dispariției de focoase nucleare.

Terorism

În capitala Columbiei s-a anunțat că o serie de grupări ultraconservatoare din țară au declanșat noi acțiuni teroriste la adresa organizațiilor democratice populare, asasinînd opt persoane, între care și un lider al alianței de stînga „Uniunea Patriotică" — transmite agenția „Prensa Latina". Un purtător de cuvînt al acestei alianțe a precizat că „Uniunea Patriotică" a fost ținta unor acțiuni teroriste repetate, puse la cale de forțele de dreapta din țară, în ultimii trei ani peste 800 de militanți ai săi fiind asasinați.

Rubrică realizată de Vasile Crișu

1000+1

Cealaltă față a Californiei

LE MONDE diplomatique
PARIS

California : statul de unde provin președinți (Nixon, Reagan), cel unde se retrag la pensie (Eisenhower, Ford). Cel mai populat și cel mai bogat din Statele Unite, cel care, mai mult decît oricare altul, atrage imigranții Americii Centrale și ai Extremului Orient. Hollywood și Silicon Valley, bineînțeles, dar, de asemenea, în jur și peste tot, săraci fără de număr ; ei n-au de lucru sau sînt plătiți sub media obișnuită ; trăiesc în ghetto-uri sau dorm pe unde apucă, sînt subnutriți, fără îngrijire și fără apărare ; sînt primele victime ale crimei și drogurilor, primii candidați la închisoare. Ei sînt în număr de aproape patru milioane, dintr-un total de 27 milioane de locuitori. Presupunînd că se mobilizează să meargă la urne pentru alegerile generale din noiembrie, cu ponderea sufragiilor lor ar putea să încline balanța în favoarea democraților.

A devenit de notorietate Watts, ghetto-ul negru din Los Angeles care a fost teatrul violențelor din 1968. Watts, imagine tragică a unui ghettou negru, cu ciclul lui de cămine distruse, de delincvență și de violență, imagine confortabilă pentru politicienii de dreapta care vorbesc despre „patologia" eșecului și „cultura sărăciei" în care este prinsă o întreagă comunitate. Sărăcia explicată prin „cultură" sau prin caracteristici individuale, explicație atît de americană, explicație atît de comodă ! Prea comodă. Căci în Watts, te întrebi : unde sînt slujbele bune, unde sînt școlile bune, unde sînt adevăratele salarii ? Negrii săraci în ghetto-uri negre, imaginea unui reziduu de mizerie umană, aceea a minorităților rasiale pline de resentimentul față de societatea albă — toate acestea sînt cunoscute. Și dacă nu ar fi decît Watts, ar fi suficient să faci cîțiva kilometri pentru a uita sărăcia.

Dar aici este dificultatea. Așa cum a subliniat Jesse Jackson, candidatul de culoare la președinție, de-a lungul întregii sale campanii, „sărăcia este o problemă americană, nu o problemă a negrilor". La scara țării, doi săraci din trei sînt albi. California nu este altfel.

Un californian din șapte (13,8 la sută) trăiește sub pragul oficial de sărăcie. Aceasta este aproape media națională. „Cele două societăți separate, dar inegale" se regăsesc de la San Francisco, la San Diego : Watts este în același district cu Beverly Hills, Silicon Valley nu este departe de cartierele cele mai mizerabile din Oakland și Fermont. Să mergem mai departe atunci ? Alpine, district al Californiei care are cea mai mare proporție de săraci, se situează la est de Sacramento, aproape de frontiera cu Nevada. Nici negru, nici urban și totuși, chiar potrivit cifrelor statistice, aproape un sfert din locuitori sînt „săraci".

Nici un refugiu cu adevărat : din 58 de districte ale Californiei, 53 numără între 10 la sută și 20 la sută săraci. Cea mai mare parte dintre ei trăiesc în orașe, dar proporția lor este și mai mare în zonele rurale ; albii sînt sub-reprezentați, dar ei rămîn — cu puțin, este adevărat — cei mai numeroși ; negrii sînt într-adevăr loviți, dar hispano-americanii sînt și mai mult. Și, oricare ar fi rasa sau originea, oricare ar fi locul, femeile și copiii se află în primele rînduri ale victimelor. Ghetto-ul negru, urban, „excepțional" într-un cuvînt, era evident mai simplu de evacuat decît această sărăcie, polimorfă și omniprezentă, care, aproape la șase ani după sfîrșitul ultimei recesiuni, prosperă încă.

Pînă în anul 2030, hispano-americanii ar putea deveni majoritari în California. În ceea ce-i privește pe săraci, ei n-au nevoie să aștepte pînă atunci ; de anul trecut, „hispanicii" i-au ajuns din urmă pe albi. Această situație se explică atît prin numărul lor deosebit de ridicat (23 la sută din populația statului în comparație cu 7 la sută la scară națională), cît — mai ales — prin faptul că proporția hispanicilor săraci (27 la sută) este triplă față de cea a albilor (8,4 la sută). Ea este chiar, contrar tendinței naționale, puțin superioară față de cea a negrilor (23,8 la sută), ceva mai puțin numeroși și mai puțin săraci în California decît în alte părți. În total, potrivit unui studiu realizat în 1986, dacă, în timp ce crește numărul lor în cadrul populației, rata sărăciei hispanicilor se menține, California ar putea cunoaște o situație în care, în decurs de 30 de ani, un locuitor din cinci ar fi sărac.

„Majoritatea oamenilor săraci nu trăiesc din caritate. Lucrează în fiecare zi. Iau autobuzul dimineața. Muncesc. Schimbă cearșafurile în spitale și la hoteluri. Muncesc. Fac menajul și conduc taxiuri. Muncesc. Îngrijesc copiii altora. Muncesc". Acest paragraf, aproape ritual în discursurile lui Jesse Jackson, evocă una din realitățile cele mai tulburătoare din ultimii ani : milioane de americani de-abia găsesc cu ce să trăiască atunci cînd muncesc, chiar uneori și cu program complet. Din 1978 pînă în 1984, numărul acestor săraci a crescut cu 66 la sută. În California, minoritățile constituie marile batalioane ale „working poor" : numai 23 la sută din hispanicii săraci sînt șomeri, ceilalți, majoritatea, lucrează în slujbe plătite sub nivelul obișnuit.

Primul motiv : salariul minim. Stabilit la 3,35 dolari pe oră în ianuarie 1981, el nu a mai crescut deloc (de peste șapte ani!). Costul vieții a crescut cu 30 la sută Rezultatul: o persoană care lucrează cu program complet de la un capăt la celălalt al anului pentru un salariu minim nu atinge astăzi decît 60 la sută din pragul oficial de sărăcie a unei familii compuse din patru persoane. În 1968, această proporție se stabilea la 94 la sută. Desigur, numai 5 la sută din americani sînt plătiți cu salariu minim (îndeosebi tinerii și femeile), dar ceilalți au căzut, de asemenea, victime ale acestei îngustări a claselor mijlocii care începe să-i preocupe pe conducătorii politici : din 1973 pînă în 1986, salariul mediu orar a scăzut cu 10 la sută. Nu este cîtuși de puțin paradoxal să constatăm că sărăcia rezistă chiar atunci cînd șomajul are tendința să dea înapoi.

Acest recul nu este nici constant, nici uniform : California număra încă 800 000 șomeri în iulie 1988. Minoritățile rasiale și etnice se află în primele rînduri ale victimelor. În regiunea San Francisco, pierderea locurilor de muncă industriale, relativ bine plătite, a fost greu resimțită de negri, pentru care ele constituiau adesea calea cea mai bună care să permită ajungerea la „modul de viață american". La Oakland, numeroase uzine și-au închis porțile ; la San Francisco, numărul docherilor s-a redus considerabil. Alte locuri de muncă, puțin calificate, au fost create în sectorul serviciilor, dar, în afară de faptul că remunerările lor sînt mediocre, aceste locuri de muncă se află din ce în ce mai mult în afara orașelor, la periferiile aproape inaccesibile negrilor ; nici transport public, nici locuințe ieftine.

Se ajunge, atunci, la următoarea situație: orașe cu predominanță albă, cum ar fi Concord, Livermore sau Walmut-Creek sînt victime ale unei penurii de mînă de lucru, orașele cu populație majoritară neagră, ca Oakland, continuă să aibă șomeri. Iar, datorită lipsei transportului în comun, este greu de mers de la unii la alții, dacă nu dispui de un vehicul individual.

După cum explica Lennie Liegel, director al „Pacific Studies Center", situat în Silicon Valley, California s-a dezvoltat în așa fel încît ea pedepsește pe cei lipsiți de mobilitate. San Francisco este aproape singura aglomerare unde se poate trăi fără automobil. Celelalte orașe, ca Los Angeles sau San Diego, sînt mult mai extinse (unde începe unul și unde sfîrșește celălalt ?), pentru a permite o bună rețea de transport în comun. Inutil să precizăm că săracii au rar mijloacele de a întreține o mașină sau de a achita prețul (aproape extravagant în California) asigurării obligatorii. Așadar, deplasîndu-se cu cîțiva kilometri, întreprinderile pot evita tipul de muncitor de care se tem, fie din motive rasiale, fie de teama taxei prea ridicate de sindicalizare. Orașul East Palo Alto, deși situat în Silicon Valley, n-a atras mulțimea noilor societăți informatice : populația lui cuprinde un mare procent de negri.

Serge Halimi
profesor la departamentul pentru științe politice al Universității Berkeley

(Va urma)

Populația de culoare — cea mai lovită de șomaj și inegalități sociale — are și cele mai reduse drepturi politice

PANORAMIC

Reverberaţiile Hiroshimei (III)

„SOMNUL RAŢIUNII NAŞTE MONŞTRI". Amintirea cultului militarist al sakura mi-a îndreptat gîndurile spre acele false corturi din aluminiu, oţel şi beton, precum cele ale indienilor americani quonset. Aici, cercetătorii lucrează şi azi, şi vor continua să lucreze încă mulţi ani, pentru a stabili efectele de durată ale bombardamentelor atomice din 1945. Alte echipe de medici tratează şi acum, în spitalul bombei atomice, situat în cartierul Hagoromocho, în apropiere de Minami ohashi, Podul de miazăzi, pe supravieţuitorii holocaustului şi pe urmaşii lor. Aici, pe Hijiyama, nu poţi contempla gingăşia florilor de cireş ignorînd construcţiile ciudate, semicirculare, unde oamenii în alb au ca obiect de cercetare oameni ce poartă în trupul lor pecetea invizibilă a „păcatului atomic" al oamenilor de ştiinţă care au creat această teribilă armă a morţii, cu lungul şir de progenituri nucleare ce i-a urmat.

„Păcatul atomic", celebra expresie a lui Julius Robert Oppenheimer, „părintele bombei atomice", este un reflex, la capătul unui dramatic şi dureros proces de conştiinţă, al acelui simţ al responsabilităţii în faţa uriaşei erori pe care unele dintre cele mai luminate minţi au comis-o, angajînd lumea pe calea autonimicirii. Cîte cărţi, studii, eseuri, articole, cîte minţi s-au oprit asupra acestui tulburător moment de răscruce din istoria omenirii, în care una dintre cele mai minunate descoperiri a generat una dintre cele mai odioase arme.

Cînd te afli la Hiroshima asemenea gînduri au o rezonanţă pe care n-ai putea-o bănui. Aici, unde ai impresia că cenuşa celor volatilizaţi de mistuitorul foc atomic o simţi fierbinte sub tălpi, complicatele retorte ale istoriei îţi decantează esenţialul, trecînd peste tot ceea ce a fost, la vremea respectivă, confuz, ezitant, gînd ascuns sau mărturisit cu glas tare. Somnul raţiunii naşte monştri, dar marele pictor spaniol, Francesco de Goya (1746—1828) nu şi-a putut imagina monştrii care au devorat Hiroshima şi Nagasaki şi care ameninţă tot ce este viaţă pe planeta albastră.

Bomba de la Hiroshima a pus capăt mitului potrivit căruia ştiinţa ar fi ceva deasupra şi dincolo de politică. Bomba produsă atunci pentru a-i ajuta pe americani şi britanici în al doilea război mondial a devenit simbolul coşmarului nuclear, al răspunderii morale a omului de ştiinţă privind aplicabilitatea descoperirilor sale. Tribunalul istoriei nu şi-a spus încă ultimul cuvînt asupra răspunderii ce revine fiecărui participant la realizarea Proiectului Manhattan, cît de mari au fost erorile fiecăruia în parte, cît de conştienţi au fost de consecinţele producerii acestei arme terifiante, care va da, încă mulţi ani, de lucru oamenilor în alb din clădirile semicirculare de pe Hijiyama şi din cele ale Spitalului Bombei atomice, de aici, de la Hiroshima. Cum ai putea oare face abstracţie de aşa ceva, atunci cînd te afli pe Hijiyama, chiar în perioada purelor, gingaşelor şi imaculatelor sakura ?

SAKURA REÎNVIE AMINTIRI CUMPLITE. Am căutat ştergerea urmelor coşmarului în celălalt loc vestit al Hiroshimei pentru frumuseţea florilor de cireş, Shukkeien, grădina Shukkei, o adevărată bijuterie a arteî amenajării peisajului. A fost amenajată în 1620, la reşedinţa din apropierea castelului, a lui Asano Nagaakira, ca o reproducere a peisajului „Lacului occidental", Si Huon, care se află la vest de Hang Tcheu, vechea capitală chineză a dinastiei Song. Familia Asano a cedat-o oraşului în 1940.

Grădina, al cărei nume înseamnă „peisaj miniatural", este foarte îndrăgită de locuitorii oraşului, oferind o oază de linişte şi verdeaţă chiar în zona centrală a urbei. Pe acest spaţiu restrîns — aproximativ 40 000 metri pătraţi — sînt recreaţi în miniatură munţi, stînci, lacuri, sînt plantaţi copaci, între care se detaşează sakura şi frumosul pin japonez; au fost construite o casă de ceai pe malul lacului şi podul bombat, în stil chinezesc, numit Kokokyo, alte cîteva lăculeţe cu poduri de piatră.

La prima vedere, nimic nu lasă să se simtă că această oază de frumuseţe peisagistică a fost recreată în anul 1951, după ce fusese făcută una cu pămîntul de bomba atomică, astfel încît, pe o fotografie luată la cîteva zile de la bombardamentul atomic, nu pot localiza cu precizie fosta grădină, totul fiind o mare de cenuşă şi resturi de trunchiuri de copaci carbonizate în jurul ruinelor unei catedrale şi ale unei clădiri din beton.

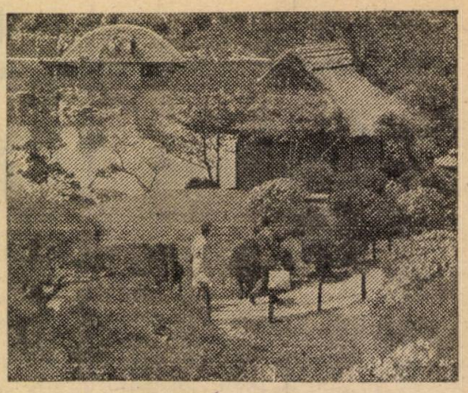

Shukkeien, grădina Shukkei, o oază de verdeaţă şi linişte în centrul oraşului

Aici, ţi se pare că urmele cataclismului atomic au fost şterse cu desăvîrşire, iar sakura ar putea fi contemplată în voie, fără a mai fi urmărit de spectrul infernului atomic. Dar, la o privire mai atentă, înţelegi că, nici aici, japonezul nu poate scăpa de coşmarul terifiant al distrugerii atomice. Chiar sakura, cireşii, sînt cei care reînvie amintirile cumplite. Pentru că, aici, în Shukkeien, cireşii, spre deosebire de restul Japoniei, au trunchiurile subţiri, sînt tineri, avînd puţin peste 40 de ani. Canoanele esteticii japoneze afirmă drept culme a frumosului contrastul dintre florile fragile şi gingaşe, şi trunchiul gros, scorţos, încărcat de secole, al cireşului. Aceşti pomi care nu fac fructe, ci sînt cultivaţi numai pentru frumuseţea florilor lor, sînt protejaţi cu o grijă deosebită, astfel încît livezile au vechimi, de regulă, de cel puţin cîteva sute de ani, existînd cireşi de vîrstă milenară, cu trunchiuri avînd diametrul pînă la cîţiva metri. Sakura, pomul fără utilitate practică, simbol al esteticii efemerului, este cu atît mai iubit cu cît are o vîrstă venerabilă. Cît de şocat trebuie să fie simţul estetic al japonezului, aici, în Shukkeien, de absenţa cireşilor seculari ! Există oare vreun loc sau vreun anotimp la Hiroshima în care oamenii oraşului s-ar putea elibera de povara coşmarului atomic, ar putea uita cît de profund au fost marcaţi de „păcatul atomic" ?

Mi-a venit în minte o întîmplare care a stîrnit un interes deosebit la Hiroshima în primăvara anului 1946, povestită de un publicist austriac. Lîngă primăria oraşului, sub ferestrele ei, ce dădeau spre sud, se aflau cîţiva cireşi înnegriţi de fum, care mai rămăseseră în picioare, după bombardamentul atomic. Erau cîteva exemplare urîte ale căror crengi răsucite, ca după o tortură, mai păstrau amintirea marelui pîrjol. Într-o dimineaţă de aprilie a anului 1946, din negrul crengilor răsărise albul strălucitor al unor flori de cireş. În zilele următoare, mii de oameni au venit în pelerinaj la aceşti cîţiva cireşi amăriţi care reveniseră din nou la viaţă. Abia atunci, spune publicistul austriac, au început oamenii să creadă că oraşul lor nu era, totuşi, condamnat să rămînă 100 de ani un pustiu atomic.

Paul Diaconu

(Va urma)

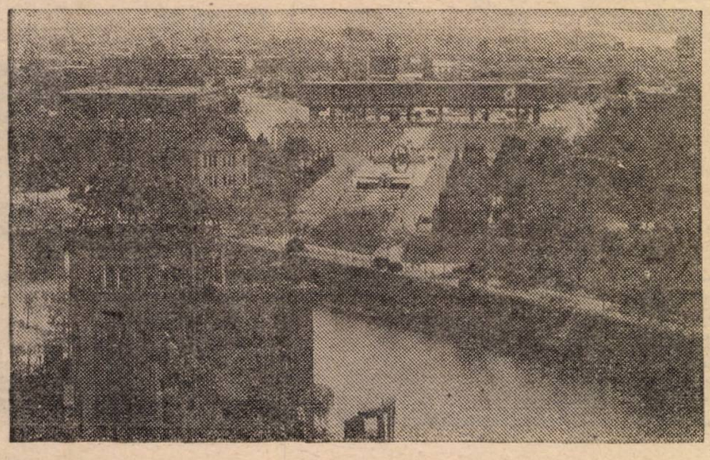

Heiwa Park, Parcul păcii, vedere de ansamblu. În prim plan, Domul bombei atomice

„C. I. A. — războaiele secrete: 1981 – 1987“

[12]

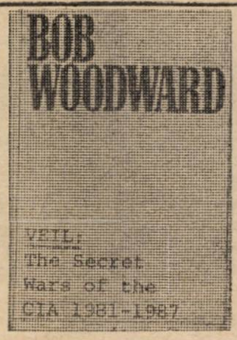

Bob Woodward

[Pe măsură ce se acumulau detalii despre proporţiile şi caracterul operaţiunilor C.I.A. de minare a porturilor nicaraguane, reacţia de dezaprobare a întregii lumi sporea. Minele C.I.A. produseseră daune unor vase sovietice, japoneze, olandeze, panameze şi liberiene. La 25 februarie explodaseră mine în portul El Bluff, pe ţărmul estic. Între 1 şi 30 martie, explodaseră, cel puţin în opt rînduri, mine în porturile Corinto şi Puerto Sandino. Nicaraguanii anunţau că alte porturi fuseseră atacate de avioane, elicoptere şi nave militare. Existau temeri că unele mine ajunseseră accidental, plutind, în Golful Fonseca, ameninţînd şi navele ce se îndreptau spre El Salvador şi Honduras. Ministrul de externe al Franţei era de părere că strategia C.I.A. reprezenta, fără nici o îndoială, o blocadă decisă pe timp de pace împotriva unei mici ţări, ridicînd, astfel, serioase probleme de etică politică. Ministrul de externe nicaraguan era şi mai direct: „Războiul secret american constituie o încercare de a întoarce comportamentul internaţional în epoca de piatră“.]

A doua zi, 11 aprilie 1984, senatorul Leahy lua un pahar cu doi din colaboratorii săi în biroul secret al Senatului. Era o încăpere ce aducea cu o pivniţă şi fusese folosită pe vremuri de Daniel Webster. *[Om politic american, în prima jumătate a secolului trecut, secretar de stat, senator şi candidat nenorocos la preşedinţie; a fost considerat unul din marii oratori ai Americii].* Leahy era mulţumit. Se gîndea că minarea *[porturilor nicaraguane]* arăta eşecul ansamblului acestei operaţiuni clandestine. În plus, el ştia că Bill Casey nu încerca să-i înşele pe senatori — în nici un caz pe Goldwater —, nici să le ascundă minarea.

De ce?

Pentru că el, Leahy, era la curent cu acestea de cîteva săptămîni. Datorită morţii tatălui său, fusese absent de la Washington cîteva săptămîni. La întoarcerea în Senat, ceruse C.I.A. să-i facă o dare de seamă asupra operaţiunii din Nicaragua. C.I.A. îi vorbise în detaliu despre minarea porturilor. Să i se spună lui şi, în schimb, să i se ascundă lui Goldwater, nu era posibil.

Şi de ce n-a spus sau n-a făcut el nimic?

Pentru că — a continuat Leahy — minarea porturilor reprezenta dezvoltarea logică a unui război nedeclarat, secret. Odată admisă ipoteza necesităţii unei asemenea operaţiuni clandestine, minarea era justificată. Bineînţeles, el n-acceptat această ipoteză. Nu credea ca ea să se poată substitui unei politici externe pe termen lung. Leahy afirmă că Bill Casey avea dreptate să fie surprins de tot scandalul. Senatul aprobase tot restul. De ce nu şi minarea?

Pentru că era un act de război, spuse unul din colaboratorii săi.

Leahy se abţinu să nu rîdă. Oare credeau ei că, organizîndu-se armata „contras“ şi furnizîndu-i milioane de dolari, se acţiona pentru pace? Se putea ajunge, astfel, la un fel de război în America Centrală, ca rezultat final.

■

La sfîrşitul unei după-amiezi, unul din adjuncţii lui Casey, care cunoştea bine operaţiunea din Nicaragua, mi-a propus să discute cu mine, în biroul său de la etajul al şaptelea. După ce a închis uşa, mi-a declarat că era o întîlnire oficioasă. Adică puteam folosi informaţiile, cu condiţia să nu-l numesc nici pe el, nici Agenţia.

Operaţiunea în Nicaragua era practic încheiată, mi-a spus el, sec. Direcţia operaţiunilor fusese informată că nu vor mai fi bani, din săptămîna următoare. Poate chiar peste trei zile. Potrivit calculelor, 22 milioane de dolari din cele 24 acordate fuseseră deja cheltuite. Cele 21 milioane suplimentare, care fuseseră cerute, nu vor mai fi acordate, fără îndoială, Congresul fiind mult prea furios. A evocat votul din Senat împotriva minării porturilor nicaraguane — 84 voturi contra 12 — şi adăugă că acţiunea va fi, desigur, imitată de Camera Reprezentanţilor (într-adevăr, după cîteva ore, aceasta o făcu, cu 281 voturi pentru şi 111 împotrivă). Trebuia, deci, să se treacă la procesul „dureros“ de dezangajare.

Casey, continuă responsabilul, avea în vedere, în acest moment, să ceară unei ţări favorabile Statelor Unite să preia ştafeta şi să trimită bani forţelor „contras“, pînă cînd problema creditelor urma să fie rezolvată.

— Dar aţi spus că sînteţi pe punctul de a vă dezangaja.

— Oh! îmi spuse responsabilul. Casey crede că vom obţine, totuşi, creditele şi că povestea cu minarea se va calma.

Responsabilul mi-a explicat, apoi, că Bill Casey era pivotul războiului secret şi al acestei discutabile minări. „Casey a conceput toată povestea“, a spus el fără replică.

Îmi luam note: „Începe să se distanţeze de poveste“. După cîte se părea, era o tentativă de a separa majoritatea C.I.A. de Casey şi războiul său.

A existat destulă opoziţie în sînul C.I.A. în legătură cu povestea asta, continuă responsabilul, spontan. John McMahon a socotit, de la început, că era stupidă şi prost concepută.

Eram la curent cu zvonurile în legătură cu acest subiect, dar m-a surprins că mi se spunea asta atît de direct, şi i-am pus cîteva întrebări. Responsabilul m-a privit de parcă l-aş fi întrebat care fusese tabăra lui Abraham Lincoln în războiul de secesiune.

„John ştia, pur şi simplu, că vom ajunge aici, că nu avem sprijinul opiniei publice şi al Congresului şi că va trebui să ne retragem“, spuse el.

Mi-a vorbit despre Departamentul de Stat, care publicase recent un aviz juridic, în care minarea era văzută ca un act de autoapărare. Opinia Departamentului de Stat e „o prostie“, spuse interlocutorul meu cu dispreţ. Adevărata problemă este că aceasta dovedea, o dată în plus, că diferitele sectoare ale Administraţiei ignorau ce făceau celelalte.

Întreaga operaţiune era un vast fiasco, a continuat el pe un ton posomorît. A creat economiei nicaraguane serioase dificultăţi, dar n-a pus capăt livrărilor de arme către Salvador.

Dar, am spus eu, toată lumea ştie că adevăratul obiectiv este răsturnarea sandiniştilor.

A izbucnit în rîs. Ce nostim! nu exista nici cea mai neînsemnată şansă să se ajungă la aşa ceva.

E destul să facem un calcul, zise el. Sandiniştii sînt patru contra unu, dispun de 75 000 de oameni în armată şi poliţie, în timp ce „contras“ doar de 15 000. Iar puşculiţa aproape s-a golit. Totul s-a terminat.

Am început să dau cîteva telefoane pentru a afla dacă, în general, conţinutul expunerii sale era exact. Părea să fie poziţia profesioniştilor de la C.I.A. Am discutat cu George Lauder, purtătorul de cuvînt al C.I.A., în legătură cu poziţia lui McMahon faţă de operaţiunea Nicaragua. Dezacordul lui McMahon era cunoscut de toţi în Agenţie şi pe Capitoliu, mi-a spus el, adăugînd, totuşi, că, oricare ar fi opiniile şi concluziile personale pe care le exprimase, McMahon nu se opunea nici uneia din operaţiunile C.I.A. în curs. Ziarul „Washington Post“ a publicat a doua zi un articol pe trei coloane: „C.I.A. nu mai are bani pentru operaţiunea clandestină din Nicaragua“.

[„Îngrijorarea“ celor de la C.I.A. era urmarea controversei izbucnite după minarea porturilor nicaraguane, act care a stîrnit împotrivirea masivă a legislatorilor americani. C.I.A. nu a acţionat, fără doar şi poate, de capul ei — erau de părere aceştia. Politica Administraţiei a fost, de la început, ostilă guvernului sandinist. Washingtonul a reactualizat vechea teorie „a dominoului“ şi a decis că nu va mai admite „o a doua Nicaraguă“ în America Centrală, regiune de mare importanţă strategică; iar lup-

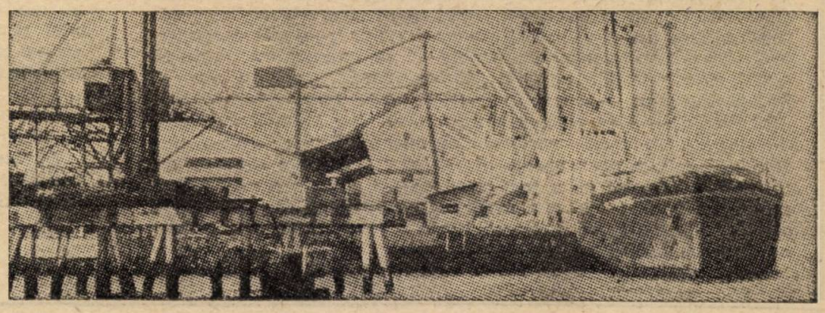

Nave imobilizate în port de minele C.I.A.

tele din Salvador s-ar datora — potrivit Washingtonului — „amestecului autorităților de la Managua". Sprijinul acordat forțelor contrarevoluționare depășise, însă, cu mult ceea ce se anunțase la început. „Minele acelea — comenta «New York Times» — nu vor înlătura guvernul de stînga din Nicaragua, dar vor distruge efortul Casei Albe de a obține aprobarea Congresului pentru sprijinul acordat grupurilor contras". Dincolo de acțiunea în sine, care constituia o încălcare a legilor internaționale, se aflau opțiunile reale ale Administrației. Ce anume prevala, între sprijinul militar și acțiunile diplomatice? „Atitudinea ambiguă a guvernului asupra adevăratelor sale scopuri în America Centrală — era de părere «France Presse» — pare să promoveze un anume scepticism asupra dorinței sale reale pentru o soluție diplomatică". Scepticism alimentat de o frază dintr-o conferință de presă a președintelui Ronald Reagan, exact în acea perioadă: „Forța militară este o parte a diplomației". Demo-

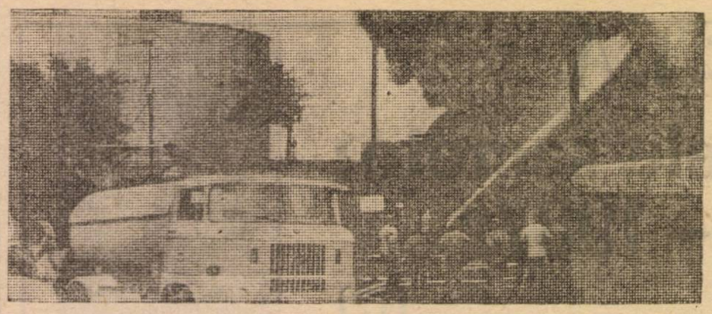

Rezervoare de petrol incendiate de sabotori antisandiniști la Puerto Corinto

crații care țineau spre Casa Albă atacau, îndeosebi, acest punct. Iar 13 democrați din comisia juridică a Senatului au cerut chiar ministrului justiției să deschidă o anchetă în legătură cu violarea neutralității unui stat de către S.U.A.

În aceeași perioadă, Nicaragua se adresa (9 aprilie) Curții Internaționale de Justiție de la Haga. „Războiul secret (împotriva țării noastre) — declara ministrul de externe Miguel D'Escoto — ne-a costat deja peste 1300 de morți și sute de milioane de dolari pagube materiale". Plîngerea Nicaraguei (care a urmat veto-ului american, din 4 aprilie, din Consiliul de Securitate, unde se cerea condamnarea minării porturilor) a fost urmată de un comunicat al Departamentului de Stat în care se anunța că Statele Unite au decis ca, timp de doi ani, să nu accepte jurisdicția Tribunalului internațional în probleme privind America Centrală. Și această decizie a fost viu criticată de opoziția democrată din Congresul american. Senatorul Edward Kennedy a propus ca S.U.A. să revină asupra deciziei. Președintele Camerei Reprezentanților, Thomas O'Neill, a calificat-o drept „șocantă" și a declarat: „Pînă în prezent, am spus că războiul secret împotriva Nicaraguei este, moralmente, de nescuzat. Azi, apare clar că el devine nescuzabil și din punct de vedere legal". Michael Barnes, președintele subcomitetului pentru problemele Americii Centrale al Camerei Reprezentanților, s-a declarat „șocat de faptul că se arată atît de puțin respect față de legalitatea internațională". Senatorul Christopher Dodd era de părere că refuzul de a accepta jurisdicția C.I.J. înseamnă, „în fapt, admiterea vinovăției."]

Versiune românească și comentarii de Stelian Țurlea și J. Mureșeanu

(Va urma)

Bumerangul invizibil

Cînd un băiețel de cîțiva ani nu are la îndemînă o jucărie, prima sa tentație este să se transforme într-un automobil. Scoțînd zgomote ascuțite, va „lua curbe" strîns, va scrîșni din frîne, și, perturbînd victorios restul lumii, va trăi toate deliciile formulei unu. El nu face altceva decît să preia din recuzita adulților un element spectaculos. Tot așa, de abia ridicat din poziția „patru labe" în picioare, băiețelul își va ocupa o mînă cu un pistol de plastic sau cu o lopățică, fapt care trădează aceeași disponibilitate: de a imita adulții, selectînd fundamental. Industria de jucării cunoaște perfect această situație valabilă pe toate meridianele, și produce jucării de construit și jucării cu aparență ofensivă.

Oamenii mari care nu pot uita că au fost mici se joacă, la rîndul lor, cu ce au la îndemînă. Și au totul. Cea mai fascinantă jucărie pare să rămînă arma care emite gloanțe sau obuze ,arma la purtător sau arma-uzină, care zboară, înoată sau alunecă pe șenile. Fabricanții de arme cunosc perfect această situație și produc ceea ce rentează să fie produs. Majoritatea covîrșitoare a noilor jucării se prezintă publicului larg în expoziții, tîrguri sau „show"-uri diverse, unde amatorii pot urmări, frisonînd de plăcere, cum se comportă în condiții de pace un obiect destinat stricării acestei păci.

Bombardierul american „B-2", despre care s-a vorbit enorm și care costă proporțional, este unul dintre aceste obiecte. El a fost descris, dorlotat, ameliorat și încărcat cu mari răspunderi, cu mult înainte de a ieși din leagăn, i s-a prezis un viitor, de excepție, ceea ce urmează să se verifice pe arena exigentă a unei vieți de neîntreruptă concurență. Cert este că, după o lungă perioadă în care obiectul s-a tot descris fără a-l fi văzut altcineva decît propriii săi constructori, a sosit momentul ca vedeta să ia contact cu publicul. După cum relevă agenția „China Nouă", primul zbor al bombardierului — care, în prezent, este supus unor verificări finale — este programat să aibă loc la mijlocul lunii decembrie. Potrivit revistei „Aviation Week and Space Technology", reprezentanți ai forțelor armate aeriene ale S.U.A. au relevat că a fost programată o prezentare în public a avionului la baza militară aeriană 42 din Palmdale, statul California, la mijlocul lunii noiembrie, după ce vor avea loc alegerile prezidențiale.

Avionul de tip „B-2" are o înălțime de 17 picioare și o lungime de 69 de picioare, cu o deschidere a aripii de 172 picioare. Comparativ cu acesta, bombardierul cu aripi cu geometrie variabilă, de tipul „B-1b", are o înălțime de 34 de picioare și o lungime de 147 de picioare, cu o deschidere a aripilor de 137 de picioare.

Oficialități din cadrul forțelor militare aeriene ale S.U.A. au relevat că avionul „B-2", capabil să transporte atît arme convenționale, cît și nucleare, va avea o capacitate de încărcare mai mică decît „B-1b", care este de dimensiuni mai mari. Bombardierul „B-2" va putea purta 17 focoase nucleare. Se vor produce în total 132 de bombardiere „B-2", care vor începe să fie operaționale la mijlocul anilor '90.

Desigur, detaliile privind conținutul și forma noii apariții sînt extrem de instructive pentru inițiați și picante pentru publicul nevinovat. Din noianul lor, mai merită reținut doar unul: „Avionul, care dispune și de alte tehnologii avansate de tip «Stealth», cu ajutorul cărora poate evita detectarea de către un radar inamic, are forma unui bumerang".

Interesant. Fabricanții și-au luat, însă, angajamentul că doar alura este de bumerang, fapt liniștitor cel puțin pentru stadiul său actual... Ce se va întîmpla mai tîrziu, cînd va împlini vîrsta maturității, rămîne de văzut. Deocamdată, scepticii doar anticipează că, în cazul lui B-2, forma s-ar putea să dicteze conținutului. Agenția „EFE" remarcă: „Experții americani apreciază că bombardierul ultrasecret «B-2 Stealth», al cărui cost este apreciat la 520 milioane bucata, va fi utilizat în misiuni sinucigașe, neputînd supraviețui decît foarte greu unor prime acțiuni de război. Construit special pentru a nu putea fi depistat de radare, «Stealth» — considerat cel mai scump bombardier din lume — zboară cu o viteză atît de scăzută, încît ar deveni cu siguranță o «pradă ușoară» pentru avioanele de vînătoare, imediat ce poziția sa ar fi reperată. În aceste condiții — au declarat specialiști militari ziarului «New York Times» —, avionul respectiv va putea fi întrebuințat doar pentru acțiuni ofensive sinucigașe, avînd puține șanse să revină la bazele din S.U.A. după efectuarea misiunii încredințate. «B-2 Stealth», unul din programele pe care Pentagonul le păstrează secrete de mai mulți ani, este considerat, totodată, drept avionul cel mai perfecționat pe plan mondial. Cu toate acestea, criticii programului «Stealth» apreciază că ar fi mai bine să se investească cei circa 70 000 milioane dolari — la cît este estimat costul celor 100 de avioane de acest tip — pentru construirea de noi bombardiere de vînătoare «convenționale» și pentru mijloace de apărare clasică".

Și atunci? ! Și atunci, am ajuns în punctul în care unii își reamintesc vechiul adevăr că orice greșeală se plătește cu atît mai mult, cu cît există și bugete specializate pentru așa ceva...

Radu Budeanu